

स्व.
योगनिष्ठ
आध्यात्म
ज्ञानपीठाकर

बुद्धिप्रभा

श्रीमद्
बुद्धिसागर
सुविश्वरत्न
पुस्तकमृति
मंड

अहम्

महावीराय नमः

આ એ ઘરનું દૃશ્ય છે કે જ્યાં સ્વ. શ્રીમદ્
બુદ્ધિસાગરસૂરિજી મ. સા. નો જન્મ થયો હતો.

આ એ શેરીની ધૂળ છે કે જ્યાં
શ્રીમદ્જીએ પોતાનું શૈશવ ગાળ્યું હતું.

मितीमे सव्व भूएषु वेरं मज्झं न केणई ।
 अथा एवो साथे मारे दोस्ती छे; दुश्मनी मारे कोर्ध साथे नथी.

मुद्धिप्राम्

१० जुन १९६४	गुरु जयति अंक वरस प : सणंग अंक पप लवाणम (भारत) श. ५-०० परदेश श. ७-०० छुटक नकल अंक इपियो	कार्यालय C/O धनेश अन्ड कुं. १६/२१ पीकेट कोसलेन मुंबई-२
तंत्री : छंदिरा शाह		सहतंत्री : लखवान शाह

संपादक : गुणवंत शाह

ज्ञेयोना
 मंगल आशीर्वाद्धी
 अमारुं एवन अने कार्य
 ल्द्वगतिने
 पाभ्युं छे ते
 संत, आत्मगुणु द्रष्टा, महंत,
 प्रशांतभूर्ति,
 आचार्यदेवेश श्रीमद्
कीर्तिसागरसूरीश्वरचना

अरणु कुमणोभां
 आ अंक
 सादर
 समर्पण.

छंदिरा शाह
 गुणवंत शाह

સંપાદકીય

બુદ્ધિપ્રલાના ગત મહાવીર જન્મ કલ્યાણકનાં (તા. ૨૪-૪-૧૯૬૪, અંક ૫૪) પાન નં. ૧૦૨ પર અમે; જુન-૧૯૬૪ ની ૧૮ મી તારીખે બુદ્ધિપ્રલાના એક સાથે ૫૫-૫૬ અંક ભેગા પ્રગટ થશે એવી જાહેરાત કરી હતી પરંતુ,—

૨૧. શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજીની પુણ્ય તિથિ નિમિત્તે જે અંક બહાર પડે તેમાં ખીજુ ઇતર સાહિત્ય ન આપતાં; માત્ર તેમના જ (સ્વ. શ્રીમદ્જીના) જીવન અને કાર્યને લગતું સાહિત્ય પ્રકાશીત કરવું.

એવી પાછળથી વિચારણા થતાં આ અંક અમે ૫૫ માં અંક તરીકે પ્રગટ કરીએ છીએ. અને મે માસનો જે અંક બંધ રાખવામાં આવ્યો છે. તે અંક પર્યુષણ પ્રસંગે ભેગા પ્રગટ કરીશું. વાંચકો, આ સહારણુ ને ઉમદા હેતુના ફેરફારને જાણીને મને માફ કરશે એવી આશા રાખું છું.

આ ફેરફારને લીધે નિબંધ હરીશર્ષતું પરીણામ જુલાઈ, ૧૯૬૪ ના અંકમાં પ્રગટ કરવામાં આવશે તેની હરીફાને નોંધ લેવા વિનંતી છે.

સંયમના

(ડાયરીનું)

[ડાયરી એ માનવીના જીવનનું જીવંત માનવી જ તે લખી શકે. કારણ માંગી લે છે, સ્વ. શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર-નિખાલસ તેમજ આત્મ જીવંત હતા. તેમની આત્મ જીવંતિ ખતાવી જતું]

સં. ૧૯૭૨ માગશર સુદ ૬.

આજ દીક્ષાનાં પન્નર વર્ષ થયા અને સોળમાં વર્ષમાં પ્રવેશ થયો.

પંચ મહાવ્રતોનું યથા યોગ્ય આરાધન થયું. આજ સુધી યોથા વ્રતના પાલનમાં કોઈ સ્ત્રી સાથે રાગાદિ ભાવે વાતચિતનો પણ પ્રસંગ થયો નથી. પરિચ્છેદ ત્યાગ વ્રતનું સારી રીતે આરાધન થયું છે. ષષ્ટ વ્રતમાં અનાહારી વસ્તુ પણ આજ સુધી કદાપી રાત્રે, રોગાદિ પ્રસંગે વાપરવામાં આવી નથી. મમે તેવા કંટક પ્રદેશોના વિહારમાં તથા ઉન્હાળાના વિહારમાં આજ સુધી મોજ પણ રાખવામાં આવ્યા નથી. બહુ મૂલ્યવાળી કાબળી યા કોઈ અન્ય વસ્ત્ર વાપરવામાં આવ્યું નથી. સોપારી વગેરે મુખવાસ આજ સુધી વાપરવામાં આવ્યો નથી. ખાસ આઘા કર્માદિ આહાર કદિ વાપરવામાં આવ્યો નથી. કોઈની ચોરી કરવામાં આવી નથી.

શેઠાણી ગંગાએન કે જે લાલભાઈ દલપતભાઈની માતૃશ્રી કે જમની ઉંમર હાલ સીત્તર વર્ષ લગભગની છે, તેમના વિના અન્ય કોઈ શ્રાવિકા પર આજ સુધી પત્ર લખવામાં આવ્યો નથી અને લવિષ્યમાં તેવી સ્થિતિમાં વર્તાયે એવી ખાસ મહા પ્રયોજનાદિ વિના પ્રતિજ્ઞા છે.

કદાપિ કોઈ સાર્ધવીને વસ્ત્ર પ્રક્ષાલન કરવા આપ્યું નથી. અને હવે તે આપવાનો ભાવ નથી.

સોળમા વરસે

(એક પાત્રું.)

પ્રતિબિંબ છે. કોઈ જીવનનો સાચો તે માનવી પાસે નિડરતા ને નિખાલસતા સરીકેરજી મ. સા. એવા નિડર ને તેમણે નિત્ય નોંધપોથી લખી છે. અહીં એક પાત્રું આપવામાં આવ્યું છે.

—સ પાઠક]

મૂળ ગુણોનો નાશ થાય એવું અસત્ય કદાપિ ખોલવામાં આવ્યું નથી. અને તે પ્રમાણે જીવન દશામાં સદા સત્ય ગુણ વર્તે એવી ભાવના અને પ્રવૃત્તિ છે.

પરકાય નિકાયના જીવોની આજ સુધી ઉત્સર્ગ માર્ગે રક્ષા કરવાની પ્રવૃત્તિ સાંધી છે. અને તે પ્રમાણે ભવિષ્યમાં પ્રવૃત્તિ છે.

મહાપરાધી દ્રેષી જીવ પર પણ અનંતાનુભંધી યા અપ્રત્યાખ્યાની તથા પ્રત્યાખ્યાની ક્રોધાદિ કષાય થયો હોય એવું અનુભવાયું નથી.

આધ્યાત્મિક જ્ઞાનની મુખ્ય રમણતા સાથે વ્યવહાર પ્રતિક્રમણ વગેરેની પ્રવૃત્તિની માન્યતા સેવાઈ છે અને કોઈ પણ ગચ્છવાળા પર દ્રેષાદિભાવ થયો નથી. કોઈ પણ દર્શની પર દ્રેષ પ્રગટયો નથી.

વિહારમાં પ્રાયઃ અપ્રમત્તપણે પ્રવૃત્તિ સેવાઈ છે અને ભવિષ્યમાં શરીરની આરોગ્યતાએ અપ્રમત્તપણે વિહાર પ્રવૃત્તિ સેવવી એવો દૃઢ નિશ્ચય છે.

કોઈની સેહમાં તણાઈને અસત્ય પ્રવૃત્તિ સેવાઈ નથી.

આત્માનો આનંદ આ ભવમાં દીક્ષા લીધા બાદ ઘણી વખત ધ્યાન સમાધિદશામાં અનુભવાયો છે. દીક્ષા પ્રયાંયનાં ભવિષ્યનાં વર્ષોમાં આત્મગુણો વિશેષ પ્રકારે ખીલે એવી ભાવના છે.

ઓમ શાંતિમ્,

(આ લીખિત અગ્રગટ કાવરી પાના નં. ૪૧ માંથી ઉત્પન્ન)

એકૂતમાંથી

બાપી બાવો

(સ્વ. શ્રીમદ્ સુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબના જીવનનો સંક્ષિપ્ત ઉડતો પરિચય. —સંપાદક)

કોળનાં ઘર ક'ઈ બહુ ધેરાં નથી જન્મ્યાં. માત્ર પચાસ વરસ પહેલાંની જ આ વાત છે. જો કે તેમને દિવંગત થયાને આજ માત્ર ઓગણ ચાલીસ જ વરસ થયાં છે.

પરંતુ જીવનની એ પન્ચમીસીનું જ જીવન જીવીને એમણે ક'ઈ હજારો વરસ સુધીનું જીવન જીવ્યું છે. શેકસ-પીયર માટે કોઈ કવિએ કીધું છે કે He was not of an Age but for the all time. તે જ વાત સ્વ. શ્રીમદ્ સુદ્ધિસાગરજી મહારાજને પ્રભુ લાગ્યું પડે છે. ખરેખર તે એ યુગના જ માત્ર મહાપુરુષ કે વિભૂતિ ન હતા; તે તો સદાય માટે અમર છે.

શ્રીમદ્જીનું જીવન એ તો પુરુષાર્થની ગૌરવ ગાથા છે. નહિ તો ક્યાં એકૂતનો એક દીકરો ને ક્યાં એક નવાવતાર પામેલા યોગોનિષ્ઠ, આધ્યાત્મજ્ઞાન હોવાકર શ્રીમદ્ સુદ્ધિસાગર સૂરીશ્વરજી મહારાજ !

પશુ આ હકીકત છે. ખેતર ખેડતાં ખેડતાં એમણે ખૂદ પોતાનું જીવન એકું છે, બધાના પૂંજાં આમળતાં

આમળતાં તેમણે ખૂદ પોતાના આંતર શત્રુઓને આમળ્યાં છે. વહાલા પશુ-ધનને નીરણુ ધરતાં ધરતાં તેમણે પોતાના આત્માને પણ સંસ્કારણું નીરણુ ધર્યું છે.

તેઓશ્રીનો જન્મ ઉત્તર ગુજરાતમાં આવેલા વિજ્ઞપુર ગામમાં સં. ૧૯૩૦ ના મહા વદી ૧૪ (શીવરાત્રી) ના રોજ થયો હતો.

તેઓ બ્યારે ખેતરમાં એક ઝાડની ડાળ પર બાધેલા પારણાંમાં સતાં હતાં ત્યારે એક મહા વિકરાળ ભોરોગ સાપ, તેમનાં જીવન અને મૃત્યુનો તાગ કાઢતાં લાલ ધૂમ આંખે જોઈ રહ્યો હતો.

વરસલ માએ પોતાના લાલને બચાવવા મા બહુચરાની બાધા મનમાં લીધી. અને દીકરો હેમખેમ બેગરી ગયો.

દેવી બહુચરાએ દીકરાને જીવતો રાખ્યો આથી માએ તેમનું નામ બહેચરદાસ રાખ્યું.

પિતાએ કોક ફકીરને આ વાત કરી અને ફકીરે બણે દેવવાણી કીધી.

'શિવદાસ ! તેરા લડકા આજે બડા મહાત્મા બનેગા ! મહા લાગ્યવાન હે વહ !'

અને બન્યું પણ તેમજ, ખેડૂને બાળ જગતની વંદના બની ગયો !!

આમ કંઈ એકાએક નથી બન્યું તેમજ કોઈ દેવી ચમત્કારે પણ કંઈ તેમને મહાન નથી બનાવ્યા. યોગનિષ્ઠ, અધ્યાત્મજ્ઞાન દીવાકર, શાસ્ત્ર વિશારદ, વજીરે ઉપાધીઓ એ તો તેમની જ અઠંગ સાધનાના જ પરીણામ છે.

માતા અંબાબાઈ દેવ-દેવીઓની ભક્તિ-પૂજામાં તરબોળ હતાં. તો પિતા શિવદાસ સાધુ-ફકીર-બાવા-મૌલવી-ઓના રાગી હતાં. દિવસભરના શ્રમથી થાકેલાં પાકેલાં એ શ્રમજીવીઓ રાતના ધર્મકથા સાંભળતાં હતાં. ભજનોની ધૂનમાં જ સૂઈ જતાં હતાં.

બાળક બહેચરદાસને મહાન વિભૂતિ બનાવવવા માટે આ કુટુંબ સંસ્કારોએ ઘણો જ અગત્યનો ભાગ ભજવ્યો છે. તે પણ ભજનોની ધૂનમાં સામેલ બનતાં હતાં. ધર્મકથાઓ એક ચિત્તે સાંભળતા હતાં. અને પોતાના જીવન વિષે અનેક નાની મોટી બાળ કલ્પનાઓ કરતાં હતાં.

એ જ અરસામાં ચાને કે તેમની કિશોર વયમાં એક એવો પ્રસંગ બન્યો કે તેમનું જીવન વહેણ જ બદલાઈ ગયું.

એક સાધુને બચાવવા માટે તેમણે એક ભેંસને કડીવાળી ડાંગ ફટકારીને ભગાડી મૂકી. સાધુએ તો બહેચરદાસના આ કૃત્યને અભિનંદવાને બદલે ઠપકા પાત્ર ગણ્યું. તેમની આંખોમાં વેદના રડી ઊડી. અને તેમણે બહેચરદાસને કહ્યું.

“આ તે શું કયું?” એક મૂંઝા

જીવને તે માર માયો? બિચારી એ ભેંસ ફેટલી વેદના અનુભવતી હશે?”

બહેચરદાસ તો આ સાંભળીને છોલીલા જ પડી ગયાં. તેમના માટે ઢોરની દયા ખાનાર આ એક નવીન જ પ્રસંગ હતો. તે તો ઢોરને મારવાથી જ સીધા થાય તેમ શીખ્યા હતા. બ્યારે આ સાધુએ તો તેની દયા ખાધી. તેના મારથી પોતે દુઃખી થયા.

આમ કેમ? અને એ સવાલ જાણવા માટે તો તેમણે એ સાધુને ત્યાં આપન જાવન શરૂ કરી દીધી.

બહેચરદાસ એ સાધુ પાસેથી રોજ કંઈ નવું સાંભળે. નવું શીખે અને એ બધું જાણતાં, શીખતાં તો તેમણે ખૂદ પોતાનું જીવન જ બદલી નાંખ્યું.

પટેલમાંથી ધીમે ધીમે એ જૈન બનતાં ગયાં. દહેરાસર-ઉપાશ્રય એ તેમના ઘર બનવા લાગ્યાં. શાળાના અભ્યાસ સાથે સાથે જૈન ધર્મના સૂત્રોનો પણ અભ્યાસ કરવા લાગ્યા. જન્મના સંસ્કાર પણ બદલાતા ગયા. રાતના ભોજન બંધ કર્યાં. કંદમૂળનો ત્યાગ કર્યો. શ્રમદેવતાની સાથે સાથે મા શારદાની પણ પૂજા કરવા લાગ્યા.

અને આ પૂજા તે કંઈ માત્ર નામની જ નહિ. કોક મિત્ર પાસેથી સરસ્વતી મંત્ર મેળવ્યો ને તેની સાંધના પણ કરી. શાળાની પરીક્ષાઓ આગળી હરોળમાં પસાર કરી.

આ માટે તેમને શ્રી નથુલાઈ મંઝાચંદે ઘણો જ સહકાર આપ્યો.

તેમણે તેમને પોતાના ઘરે રાખ્યાં. તેમની બધી જ જવાબદારી તેઓએ ઉપાડી લીધી.

અહીં તેમણે મન દઇને અભ્યાસ કર્યો. જન્મે હિંદુ હતાં અને આ જૈન ધર્મના સંસ્કાર અને સૂત્રો તેમના માટે નવા હતાં; પરંતુ જરાય ક્યવાટ વગર એક અદમ્ય ઉત્સાહ ને જિજ્ઞાસુ ભાવથી તે સંસ્કાર અને સૂત્રોને પોતાનાં બનાવ્યાં.

અને એ સંસ્કાર એવા તો દૃઢ ને મજબૂત કર્યા કે એક દિવસ તેમના આંતર મનમાં એક સવાલે ખળભળાટ કરી મૂક્યો.

હું શું બનું ? સંસારી કે ત્યાગી ? આ સવાલ જાગ્યો ત્યારે તો એ અભ્યાસમાં ઘણું જ આગળ વધી ગયાં હતાં. અરે ! કવિતા બનાવવાના મંગળાચરણ પણ કરી દીધાં હતાં. થોડાક મંત્ર તંત્રની પણ સાધના કરી લીધી હતી. પોતાનું ગુજરાન પોતે ચલાવી શકે એ માટે ધાર્મિક શિક્ષક પણ બની ચૂક્યા હતા.

ત્યારે તો એ સવાલને માત્ર આટલો જ જવાબ આપીને શાંત કર્યો.

‘હું સદાય બ્રહ્મચારી રહીશ ને આ પવિત્ર એવી શિક્ષકની નોકરી કરીશ.’

એક દિવસ તેમને પાલનપુર ધાર્મિક પરીક્ષા લેવા જવાનું થયું ત્યારે તો તેમનાં માત-પિતા દેવલોક પામ્યાં હતાં. છવતાં હતાં ત્યારે તેઓએ

તેમના લાલને સંસારી બનાવવા ખૂબ જ વીનવ્યાં હતાં. પરંતુ તેમના લાલે વિનવથી સદા ના જ પાડી હતી.

અવસર ને આત્મમંથન ત્યારે એનું ગજબનું હતું કે તે નીકળ્યા હતા તો પરીક્ષા લેવા પરંતુ પાલનપુરમાં પોતાની જ પરીક્ષા આપી દીધી.

પૂન્ય સુખસાગરજી મહારાજ સાહેબ પાસે દીક્ષા લઇ લીધી. ત્યારે તેમની ઉંમર બરાબર સત્તાવીશ વરસની હતી. હવે તે બહેચરદાસ મટી મુનિશ્રી બુદ્ધિસાગરજી બન્યાં.

સંતો, શાસ્ત્રો અને સાહિત્યના સતત સહવાસમાં અહીં તેમણે નવી જિંદગી શરૂ કરી. શ્રમણ જિંદગી પ્રત્યે સંસારમાંથી જ રાગ હતો. અને આ રાગ કંઈ કોઈના મોહમાંથી જનમ્યો ન હતો. તે તો આપોઆપ જનમ્યો હતો. મનન અને ચિંતનથી તે વધુ ઘેરો બન્યો હતો.

અહીં આ જિંદગીમાં તેમના મનન અને ચિંતનને વધુ મોકળાશ મળી. આ મોકળાશને તેમણે ભરચક ઉપયોગ કર્યો.

શાસ્ત્રો અને સાહિત્યને અભ્યાસ સંખીન બનાવ્યો. કાવ્યો અને કામ ઉપર કાબૂ મેળવ્યો. વાંચનને, નવું નવું જાણવાને, તત્ત્વચર્ચાને તો પહેલેથી જ શોખ હતો. આથી આ જિંદગીમાં તેમણે ઘણું ઘણું પ્રાપ્યું. કહેવાય છે કે તેમણે ગહન તેમજ સરળ એવા લગભગ પચીસ હજાર પુસ્તકોનું વાંચન કર્યું હતું. આ પુસ્તકોમાં વૈવિધ્ય હતું. જૈન

શાસ્ત્રો ઉપરાંત ઇતર દર્શનના શાસ્ત્રોનો પણ તેમાં સમાવેશ થઈ જાય છે.

વાંચન સાથે યોગની પણ સાધના તેમણે કરી. સ્વામી સદાશીવ સરસ્વતી પાસે તેઓ ગયાં. અને યોગની તમામ ક્રિયા-પ્રક્રિયા સિદ્ધહસ્ત કરી અને આ સાધનાએ તેમને આત્માના દર્શન કરાવ્યા. સમાધિનો એક અપૂર્વ આનંદ અહીં તેમને લાધ્યો અને પછી તો આ સમાધિ તેમની રોજની સગિની બની ગઈ.

શાસ્ત્ર વિશારદ તો એ સમયમાં બની ચૂક્યાં હતાં. સાથે સાથે હવે તેઓ યોગનિષ્ઠ પણ બન્યાં.

યોગનો જીવ જો અશાશ્વત સુખમાં લપટાય તો પછી એ યોગી શાનો ? શાશ્વત સુખની ખોજ અને સાધનામાં એ લાગી ગયાં. એ સુખ તો ઘણીવાર ભોગવ્યું અને આનંદ્યું. પરંતુ એ સ્વાર્થા જીવ ન હતાં. સુખની વહેંચણીમાં તે માનતાં હતાં.

જગત જીવેને પણ તે સુખ મળે તે તેમની કામના હતી. આથી ઘણાં તેમણે યોગ તરફ વાળ્યાં. યોગ્ય હતાં તેમને યોગની શીક્ષા આપી. જે તેને માટે હજી લાયક બનવાના હતા તેમને માટે તેમણે કર્મયોગ શીખવ્યો. અધ્યાત્મ શાંતિ બતાવી. આત્મ પ્રદીપ તે યોગ દીપક પેટાવ્યા. સમાધિ શતકની પગ-બાર બનાવી.

અલખના પૂજારી ને સાધક હતા તેથી દેહધારી શિષ્યોની મોહમાં ન તણ્યાયા. તેમણે તો અમર-શિષ્યોની જ ઝંખના ને સાધના કરી. એવા એકસો આઠ ગ્રંથ શિષ્યો કરવાની તેમણે પ્રતીજ્ઞા કરી.

આ કાર્ય માટે તેમણે માણસામાં તેમના ભકતોના સહકારથી અધ્યાત્મ જ્ઞાન પ્રચારક મંડળની સ્થાપના કરી. આ મંડળે પણ તેમની એ પ્રેરણાને ઝીલી લીધી. અને તેમના જીવતાં જ તેમણે કરેલી પ્રતીજ્ઞાથી ૫ વધુ સ્વેલા ગ્રંથો પ્રકાશીત કર્યાં.

તેમના અતેવાસી ભક્ત સ્વ. શ્રી મણીલાલ પાદરાકર કહે છે કે જ્યારે તેમને પોતાની જીવન સંધ્યા ટળતી જણાઈ ત્યારે તેમણે એક સાથે સત્તા-વીસ ગ્રંથો જીવંત જીવંત સત્તાવીસ પ્રેસોમાં એક સાથે પ્રગટ કરવા આપ્યા હતા. અને જીવનની છેલ્લી સાંજ સુધી તેમણે સાહિત્યની સાધના અને સેવા કરી હતી.

ખરેખર તેઓશ્રીએ જે જે કાર્યને હાથમાં લીધું હતું તે તે કાર્યને પરિપૂર્ણ ને ઉત્તમ બનાવ્યું હતું સાહિત્ય સેવા સાથે સમાજ સેવા પણ તેમણે કરી હતી.

અમદાવાદમાં આવેલી લલ્લુભાઈ રાયજી ખોડાંગ, વિજયપુરનું જ્ઞાન મંદિર, મહુડીયાં શ્રી ઘંટાકર્ણ મહાવીરની દેરી,

પાલીતાણાનું શ્રી યજ્ઞોવિજયજી જૈન ગુરુકુળ, વડોદરાની દશા શ્રીમાળી વલ્લુક ખોડીંગ, હાલ મુ'બઇમાં કાર્ય-સ્ત શ્રી અધ્યાત્મિક જ્ઞાન પ્રચારક મંડળ વગેરે તેમની સમાજ સેવાના ખોલાતા સ્મારકો છે. દેરાસર ઉપાશ્રયો, શાળાઓ, ખોડીંગો, ગુરુકુળો, વગેરે માટે જિલા કરાવેલાં ફંડોનો ફિરસો પણ કંઈ નાનો સુનો નથી.

સમાજ અને ધર્મના ઉત્થાન અને વિકાસ માટે, ખીજા સમાજ અને ધર્મની હરોળમાં આપણો સમાજ અને ધર્મ જિભો રહી શકે તે માટે તે સદાય જગત અને કાર્યસ્ત રહેતાં હતાં. તેમની નોંધપોથીઓ, તેમના અંથો, તેમના કાવ્યોમાં તે ભાવના ઘણી જગ્યાએ જોવા મળે છે.

છતાંય તેમનો જીવ તો અલખનો પૂજારી હતો. આ બધી છતર પ્રવૃત્તિઓમાં આત્માથી અજગા થવાનું તેમને ગમતું ન હતું. સદાય આત્મભાવે ને આત્મ ચિંતનમાં જ તેઓ ડૂબ્યા રહેતાં હતાં.

આથી જ તે જીવનની ટળતી સંધ્યાએ તેમણે આ બધી પ્રવૃત્તિ ઓછી કરી નાંખી અને સોહમ સોહમના નાદમાં જ રહેવા લાગ્યા.

પોતાની સંધ્યાનો સાદ તેમણે સંલગ્નયો અને લકતોને ખોલાવીને કહી દીધું.

“સફરની તૈયારી કરો.”

જીવન તો ઘણું પોતાના ચોક્કસ વિચારો પ્રમાણે જીવે છે, પરંતુ કોઈ ચોક્કસ સ્થળે ને સમયે મૃત્યુને વાપદો આપનાર તો વિરલા જ હોય છે.

શ્રીમદે મૃત્યુને મળવાનો વાપદો આપ્યો હતો. જેઠ વદ ત્રીજ !

અને એ જ દિવસે મૃત્યુ અને મહર્ષિનું મિલન થયું !!

એ મિલન થયાને તો આજ વરસોના વહાણાં થઈ ગયાં છે. પરંતુ પેલી વિજ્ઞપુરની ધરતી ઉપર ન્યારે આપણે પગ મૂકીએ છીએ ત્યારે એ ખોલી જઈ છે—

મારી ગોદમાં એ જનમ્યો હતો. અને મારી જ ગોદમાં એ પોદ્યો છે. તમે તેની ચિંતા ન કરશો ભાઈ! મારો ભાક્ષ તો એનું સાધ્ય સાધી ગયો છે. તને જે એના પ્રત્યે કંઈ ભાવ હોય તો એના ચીંધલા રાહે તું ચાલ્યો જલે! કદાચ તને ત્યાં એ મળી પણ જાય.

આડી એવા સંસ્મરણો
 નોંધાયેલા છે કે જોએએ સ્વ. ની
 સાથે પડખાં સેવ્યાં છે, રાત
 દિવસ તેમનું સાન્નિધ્ય
 સેવ્યું છે, તેમની સાથે
 ખોતાનો જીવ
 એક કર્યો
 છે.

—સંપાદક.

(નોંધ :—આ તમામ સંસ્મરણો અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રચારક મંડળ તરફથી સ્વ. ગુરુદેવની પાદમાં બહાર પાડવામાં આવેલ 'સ્મારક ગ્રંથ' માંથી લીધાં છે. દરેકની નીચે પાના નંબર આપ્યા છે.)

અંતિમ શયન

શ્રીમાન બુદ્ધિસાગરજીની સાથેના આ બહુ જ થોડા દિવસોના સમાગમમાં પણ મને અનેક બાબતો સંસ્મરણીય થઈ પડી છે.

સાતમના બપોરે ત્રણ વાગતાં હું તેમના સંધારા પર હાથ મૂકતાં બોલ્યો:-“સંધારો બહુ જ ઓછો છે. તેમાં અન્ય કંબલ આદિ નાંખવા જોઈએ” તેઓ સ્પષ્ટ ન સાંભળે તેમ હું ધીરેથી બોલ્યો હતો. મારાથી બોલાઈ જવાયું હતું.

પણ તેઓએ તે સાંભળી લીધું અને બોલ્યા-
“કેમ સિદ્ધિમુનિજી ! તમે જાણતાં નથી કે હું એક આસન પર જ નિરંતર પડ્યો રહેનાર છું ? અત્યારે આટલાએ દુચ્ચા બીજાઓએ ઘાલી દીધા છે. શરીરની તે શી શુશ્રૂષા ?”

સાધુઓએ લક્ષિતથી થોડાંઘણાં પડ સંસ્થા-રકમાં વધાર્યાં તે એ આવી માંદગી સ્થિતિમાં ! છતાં અણુગમતાં !!!

તેમણે ક્યારેય શરીર અને વસ્ત્રની સફાઈમાં લક્ષ્ય આપ્યું જ નહતું એ એવ અત્યારે પણ કાયમ હતી. તેમના વીંટીયામાં ક્યારેય એકાદુ પણ સારું વસ્ત્ર ન જ હોય ! એ તેમનો પરિચય વર્ગ સારી રીતે જાણે છે. એટલે આ વાતમાં હું શું લખુ ?.....

અંતિમ ઈચ્છા.

....એકવાર સવારમાં મેં પૂછ્યું:—“ તમે વધારે સમય આ સંસારમાં હયાત રહો તો શું મહત્ કાર્ય કરો ? અથવા જો હયાત ન રહી શકો એમ તમને લાગે તો તમારી ઈચ્છાને અનુસાર શપ્સને તમે શું કરવાનું કહો ?

તેઓએ સ્પષ્ટ કહ્યું:—“હું હવે ઝાઝો સમય કાઢીશ નહિ, પણ માનો કે હું વધારે જીવું તો આ મહુડી પ્રદેશમાં એક ગુરુકુળ માટે પ્રયત્ન કરું કે જામાંથી સમર્થ જોનો અને, એવા પિતાઓ તૈયાર થાય અને સમર્થ આચાર્યો અને, એવા નિઃસ્પૃહીઓ નીવડે તથા નેતાઓ થવાનો ભોગ આપનારા પણ પાંકે.

આ કાર્ય હું ન કરી શકું તો અજીતસાગરસૂરિજી અને તમે તે કરો એમ હું ઈચ્છું છું.

બાકી મારું લેખન કાર્ય તો મારી જિંદગીનાં અંત સુધી લગભગ ચાલુ જ રહેશે....”

ખરેખર ! તેમણે લગભગ મરણાંત સુધી તે કાર્ય કર્યું છે.

મુનિરાજ શ્રી સિંદ્ધમુનિજી

સ્મારક ગ્રંથ પાન નં. ૧૭૧-૧૭૨.

અધ્યાત્મનું કલ્પવૃક્ષ

મહારાં ગુરુદેવ ! એમને માટે શું લખ્યું? અવકતવ્ય તે વક્તવ્યમાં કેમ લવાય? ત્રેવીશ ત્રેવીશ વરસના અખંડ પરીચય! વિસર્વા કેમ વિસરાય ?

આત્માનું જ્ઞાન તો એમણે કરાવ્યું, “ત્યાં લગે આત્મતત્ત્વ ચિન્થો નહિ ત્યાં લગે સાધના સર્વ બુઝી” — એ સૂત્રનો સાક્ષાત્કાર એમણે જ કરાવ્યાં.

૧૯૫૮ ના માગસર સુદી દસમના રોજ પાદરામાં જ મને એ લખ્યો. યોગીરાજનાં પ્રથમ દર્શન થયાં, તે જ સમય મહારા સાચા જીવનની ઉપાનો! ક્રિયાઓમાં જ મુક્તિ માતી ખેડેલાઓને સાચાં આત્મજ્ઞાન-ભેદજ્ઞાન-જડચેતનનાં જ્ઞાન અને જિંડા ગૂઢ તત્ત્વજ્ઞાનનાં દાન એમણે જ કર્યાં.

હું તો એ જીવ્યા ત્યાં સુધી એમની પાછળ પડેલો.....હું તો એમની છાયામાં દોડી જતો, ને તૃપ્તદિલને એ કલ્પવૃક્ષ પાસે અપૂર્વ શાંતિ મળતી...

૨૫૦ વકીલ મોહનલાલ હીમચંદ (પાદરા)

સ્મારક ગ્રંથ પાન નં. ૧૨..

અંગૂઠે આંખો ખૂલે....

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરિશ્વરજીનું બ્રહ્મચર્ય ધણું જ ઉત્કૃષ્ટ હતું અને તેનાં પ્રભાવે તેઓને પ્રભાવ જેમ જોતો પર પડતો તેમ અન્ય દર્શનીઓ ઉપર પણ પડતો. આ કારણથી કેટલાક વૈષ્ણવો, શૈવમાર્ગીઓ, સ્વામી નારાયણ ધર્મનાં અનુયાયીઓ અને મુસલમાનો પણ તેમના તરફ ભક્તિભાવ ધરાવતા હતા.

એક વખત એવું અન્યું કે માણસાના રહીશ અને હાલ કાલખાદેવી, મોરારજી મોકળદાસ ચાલમાં ૩૬ નંબરની રમમાં રહેતાં વીસાનાગર વૈષ્ણવ શાંતિના અવેરીનો ધર્મો કરનાર ગૃહસ્થ શેઠ મથુરદાસ જગનલાલ અવેરીની આંખો મેટ્ટીકનો અભ્યાસ કરતાં અંધ થઈ ગઈ અને તેઓ અંધ થઈ ગયાં.

તેઓ પેતાની આંખો ઉઘાડી શકતાં નહતાં અને મુબ્બનાં તેમજ

મીરાજના બાહોશ ડોક્ટરોની સહાય લેવાં છતાં અને કાંકરા માફક પૈસા ખર્ચવાં છતાં તેમની આંખ મહીનાઓ મુઘી ઉઘડી નહિ અને તેઓ અંધ રહ્યા.

તેઓ માણુસાના રહીશ હોવાથી અને મહારાજ સાહેબની શક્તિ વિશે ધણું સાંભળ્યું હોવાથી, મહારાજના પરમ ભક્ત શ્રી માણુસા દાકોરની સહાયથી થીમદ પાંસે ગયાં અને પોતાનું દુઃખ કહ્યું.

“મહારાજશ્રીએ તેમને જ્ઞેતાં જ કહ્યું કે-તમારી આંખો કાઠપણુ દવાથી ઉઘડી શકશે નહિ, પણ દોઢ મહિના પછી વગર દવાએ ઉઘડશે.”

પેલા દુઃખી લાઇએ મહારાજશ્રીને, પોતાનું દુઃખ કહી અતિ આગ્રહ કરતાં મહારાજશ્રીએ તેમને કહ્યું—“જ્ઞે તમારે આ ખીનાતી ખાત્રી જ જ્ઞેઈતી હોય તો જુઓ હું હમણાં જ આંખો ઉઘાડું છું. પણ તે હંમેશ માટે ઉઘડવાને તો દોઢ મહિનાનો વિલંબ છે.”

એ બાદ મહારાજશ્રીએ તેમની આંખ પર પોતાનો અંગુઠો અડાડ્યો અને આંખો ઉઘડી ગઈ !!

મહારાજશ્રીએ આંખ એમ ત્રણ દિવસ માટે ઉઘાડી રાખી. તેમને દેખતાં કર્યાં. બાદ તેમને કહ્યું:—જે ઈષ્ટ દેવને તમે ભજવતા હો તે ઈષ્ટદેવ તમને દેખાશે અને તમારે તેમને તમારી આંખો ઉઘાડવા માટેનો ઉપાય પૂછવો. તેઓ જે કંઈ કહે તે પ્રમાણે કરજો.”

શ્રી મથુરદાસે તે બાદ પોતાના ઇષ્ટદેવને સંભાર્યાં અને તેમણે હાજર થઈ દોઢ મહિનાની મુદત આપી. અમુક વિધિ કરવા કહ્યું. તે પ્રમાણે શ્રી મથુરદાસે કરતાં દોઢ મહિને તેમની આંખ સંપૂર્ણ ઉઘડતી થઈ અને તેઓ દેખતાં થયાં.

હજી પણ આ લાઈ હૈયાત છે. અને શ્રી કૃષ્ણના પરમભક્ત છે. તેઓને આ લેખ લખવા અગાઉ એક કલાક પહેલાં જ મળ્યો હતો અને તેઓએ મહારાજશ્રી તરફ પૂર્ણ ભક્તિભાવ દર્શાવી ઉપલી ખીના મને કહી હતી.

સાકરચંદ્ર આણુકચંદ્ર બડીયાળી (મુંબઈ)

સ્મારક અંથ પાન નં. ૨૦૧-૨૦૨

સાક્ષાત્કાર

...ગુરુદેવ પાદરામાં હતા—ત્યારે તેમણે ત્રણ દિવસના—પદ્માસનવાળા ઉત્તર સાધકની શોધ કરવા માંડી હતી. તે ઉત્તર સાધક સંયમી—ચારિત્રવાન અને ત્રણ દિવસ અન્ન જળ વિના—અંગે હલાવ્યા વિના—ત્રણ દિવસ આસન મારી સાધકને સહાયશૂત થાય, આ માટે તેમણે આ સાહિત્ય સર્જનના લેખકને પસંદ કર્યો.

અતે સાત વર્ષ સુધી આસનોની તાલીમ આપી તૈયાર કર્યો. અને પછી પોતે પાદરામાં, શાંતિનાથ લગવાનના મોટા દેરાસરમાં, મોટા ભોંયરામાં આસો વધી ૧૩ ના પ્રાતઃકાળે ૪ વાગે ઉત્તર સાધક સાથે એસી ગયા.

અમાસની પાછલી રાત્રે, મંત્ર સિદ્ધિનાં ત્રણ દિવ્ય પૈકીનું એક જ દર્શન થતાં મંત્ર સિદ્ધિ મનાય છે તે ત્રણે દિવ્ય થયા છતાં ગુરુદેવ ધ્યાનરાગન જ રહ્યાં. (પાછળથી જણાયેલું કે તેમને સંકટપ ઘંટાકર્ણુ વીરનાં સાક્ષાત્ દર્શનને હતો.) એવામાં વેદિકામાંથી એક પ્રચંડ મહાપુરુષ ધનુષ્ય ને બાણ સહિત ધીમે ધીમે જાગ્યે આવવા લાગ્યો. કાનમાં કુંડલ, માથે મુકુટ, હાથમાં ધનુષ્ય બાણ, કચ્છ સહિત પ્રગટ થયેલ આ પુરુષ તે સાક્ષાત્ ઘંટાકર્ણુ વીર હતાં.

ગુરુશ્રીએ ધરાધને તે મૂર્તિ જોઈ લીધી. એકાદ પળ જેટલા સમયમાં તે વાદળ વીખરાય તેમ તે મૂર્તિ વિખરાઈ અદસ્ય બની, અને ગુરુદેવ ઉપાશ્રયમાં ગયાં.

હું પણ સર્વ આટોપી ઉપાશ્રયે પહોંચ્યો ત્યાં ગુરુશ્રીએ ખડી કે ચાક માંજ્યો. મેં આણી આખ્યાં. પોતે મોટા ઉપાશ્રયની, દિવાલ પર ઘંટાકર્ણુ વીરની—તે હતા તેવડી મૂર્તિ આલેખી અને મારા પૂ. પિતાશ્રીને બોલાવી, મૂલચંદ મિસ્ત્રીને બોલાવવા તાર કરવા કહ્યું.

મિસ્ત્રી આવ્યા અને તેમણે મૂર્તિ તૈયાર કરી અને અન્નેડ ચમત્કારો

સહિત તે મૂર્તિ મધુપુરીમાં (મહુડી) ગુરુશ્રીના હાથે પ્રતિષ્ઠીત થઈ. એક મોટે ઘંટ પણ મંત્રિત કરી ત્યાં પ્રતિષ્ઠિત કર્યો.

આજે પણ ત્યાં (મહુડીમાં) તે ગિરાજીત છે.....

—સ્વ. મણીલાલ મોહનલાલ પાદરાકર.
શ્રીમદ્નું સાહિત્ય સર્જન પાન નં. ૧૦૪

જંગલમાં મંગલ

ગુરુ આંબા નીચે, ગુરુ મહારાજે પોષ, મહા, ફાગણ માસ સુધી વાસ કર્યો હતા. આંબા નીચે વ્યાખ્યાન આપતા હતા અને સકળ સંઘ વ્યાખ્યાન મુણ્ણિને ધર્મમાં તત્પર થતો હતો. તેમના સાધુ શિષ્યો વૃદ્ધિસાગરજી, દેવેન્દ્ર-સાગરજી, કીર્તિસાગરજી, જ્યસાગરજી, ઋદ્ધિસાગરજી, તિલકસાગરજી, પં. અજીતસાગરજી, મહેન્દ્રસાગરજી, હેમેન્દ્રસાગરજી વગેરે પ્રાણાયામ, નેતિ, ધેતી, નૌલિ, બસ્તિકર્મ વગેરે યોગની ક્રિયાઓ કરતાં હતાં. રાત્રે ભજન ગવાતાં હતાં. બપોરે જૈનો ધર્મ શાસ્ત્રાભ્યાસ, સામયિક, પ્રતિક્રમણ વગેરે ધર્મ પ્રવૃત્તિ કરતાં હતાં. કેટલાક જૈનો ત્યાં અખાડો કરી કુંસ્તી કરતાં હતાં. જૈનો વૃક્ષારોહણ કળા પોતાની મેળે શીખતાં હતાં. રાતે દશ વાગ્યા સુધી જૈનો ગુરુ પાસે બેસી જ્ઞાનગોષ્ઠી કરતાં હતાં. આંબાની નીચે ધાર્મિક પ્રવૃત્તિઓ એ પ્રમાણે થતી હતી. તેથી જૈન ગુરુકુળની ઉપયોગિતાનો ખ્યાલ સારી રીતે આવ્યો હતો. ગુરુરાજે આંબાનો ઉત્તરોત્તર અવતારની ઉત્પત્તિને આશીર્વાદ આપ્યો છે.

વિજ્ઞપુરના લખી-ઢેડા વગેરે પણ ગુરુ આચાર્યશ્રીની પાસે દર્શનાર્થે આવીને ઉપદેશ સાંભળે છે.

વિજ્ઞપુર જૈન મિત્ર મંડળ મેમ્બરો.

શા. મોહનલાલ જોશીગલાઈ

શેઠ પોપટલાલ કથરાદાસ

વખારીયા નાથાલાલ મગનલાલ

દેશાઈ ચુનીલાલ દુર્લભદાસ

ભારત સહકાર શિક્ષણની પીઠિકા,

પાન નં. ૨૩-૨૪

વિશ્વકલ્યાણી ગુરુદેવ

...એક વખતે અત્રેના આંગણી પોળના ઉપાશ્રયે ગુરુમહારાજના વંદને ગયો હતો. ત્યાં ઉપર એક ફૂતરો ચઢી આવ્યો અને મહારાજ સાહેબની નજીક આવી બિભો.

ત્યાં તો એ વિશ્વોપકારી સદ્ગુરુનું હૃદય ઉજળવા લાગ્યું, અને ફૂતરાને સંબોધીને કહેવા લાગ્યા:--કુતરસીભાઈ ! ધર્મ ધ્યાનમાં મરત રહેજો... "આત્માને ભૂલી ના જશો.

ફૂતરો પણ આ સાંભળી મુગ્ધભાવે તેમની સામે જોઈ રહ્યો...

ઝવેરી મૂળચંદ આશારામ વૈરાટી (અમદાવાદ)

સ્મારક ગ્રંથ પાન નં. ૪૪

વિશ્વજ્યોતિર્ધર

આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજને મળવા સાથે જ તેઓ પ્રત્યે પૂજ્ય-ભાવ ધર્મ જ્ય તેવો તેમનો પ્રભાવ હતો. તેઓશ્રી જૈન કામના જેટલા મહાન પુરુષ હતા તેટલા જ સમસ્ત હિંદુ કામના હતા,

તેઓશ્રી સાથે પાદરા મુકામે જે જ્ઞાન ગોષ્ઠીનો સ્વાદ અનુભવ્યો છે તે કદી પણ વિસરી શકાય તેમ છે જ નહિ. જૈન ધર્મ શુરવીર પ્રજનો ધર્મ છે તે વાતનું પ્રતિપાદન તો તેમની પાસેથી જ પહેલ વહેલા સાંભળેલું અને તેમની તે વાત પ્રતિપાદન કરવાની શૈલી તો ખરેખર અનુકરણીય જ હતી...

—ડૉ. પ્રણલ્યવનદાસ મયારામ (આંતરસુખા)

સ્મારક ગ્રંથ પાન નં. ૪૬

પા વ ન

મહાન વિભૂતિઓના જીવનમાં મહાન પ્રસંગો બનેલા હોય છે. તેથી પ્રાયે તેઓ મહાન ગણાય છે.

પરંતુ તેમના જીવનમાં બનેલા નાના નાના પ્રસંગોનું મહત્ત્વ જરા ય અહંકેરુ નથી હોતું.

એવા જ પ્રસંગોમાં મહાનતા, પ્રતિભા, વ્યક્તિત્વ વગેરે ઘડતા હોય છે.

અહીં એવા થોડા પ્રસંગો છે. જેમાંથી આપણને સ્વ. શ્રીમદ્જીની નીડરતા, વિશ્વવત્સલ હૈયા વગેરેનો પરિચય થાય છે.

પ્ર સં ગો

જીવદયાનો જ્યોતિર્ધર

ખેડૂત અને બળદ એ જાણે આત્મા ને દેહના પ્રતિક છે. ખેડૂતને બળદ માટે પ્રેમ ન હોય એવું બને નહિ.

બહેચરદાસને પણ બળદો પ્રત્યે અપાર પ્રેમ હતો. મમતા હતી. તેમના ઘરે એક વાછરડો ગેલ કરતો હતો. બહેચરદાસનો તે લાડલો હતો.

સાંજે નિશાળથી પાછા ફરતાં તે સીધાં જ એ વાછરડાં પાસે જતાં. તેને પંપાળતાં. તેને વહાલ કરતાં અને અનેક લાડ તેને લડાવતાં.

એક સાંજે તેમણે જ્યેષ્ઠ તો વાછરડો તેની જગાએ ન મળે. તેમને જીવ અદ્ધર થઈ ગયો. અશુભ કલ્પનાથી મન આપોઆપ થરથરી ઊડ્યું. દિલ અમંગળથી ધડકવા લાગ્યું.

તપાસ કરી તો ખબર પડી કે તેને ક્યાંક બહાર લઈ જવામાં આવ્યો છે. અને ત્યાં તેને ગોધલો બનાવવામાં આવશે.

બહેચરદાસ ઘડીના ય વિલંબ વિના ત્યાંથી દોડયા. એમનું હૈયું પોકારીને જાણે તેમને કહેતું હતું; નક્કી, વાછરડો ક્યાંક દુઃખી હશે !

અને દિલની ધડકન સાચી પડી !!

દૂરથી તેમણે ચીસો સાંભળી.

“એળન અને નિઃસહાય જીવને એ કારમી ચીસો હતી. અને ત્યાં નજદિક

જ્યાં જ્યેષ્ઠ તો તેમના દિલમાંથી પણ એક કારમી વેદના રડી બિડી.

“અરે! વાઘરી, તે આ શું કયું” લોહીથી ખદખદ થયેલી છરીને લૂછતા વાઘરીને બહેચરદાસે દર્દ લચ્યાં સ્વરે પૂછ્યું.

“ગોધલો બનાવ્યો, બહેચરદાસ! ગોધલો.” વાઘરીએ હસતાં હસતાં જવાબ આપ્યો.

“પણ એ મૂર્ખ! તે એની બિંદગી નકામી કરી. અને જો તો ખરો તારા ધાની વેદનાથી એ કેવો તરફ છે !”

પરંતુ વાઘરીને આ બધું સાંભળવાની કઈ પડી ન હતી. એનું કામ પતાવી એ ચાલ્યો ગયો.

જેણે આ જાણ્યું તે સૌએ બહેચરદાસ માટે કહ્યું:—“મૂર્ખ! નહિ તો શું? વેદીયો છે વેદીયો...”

પરંતુ બહેચરદાસને એ દીકાઓ કશું અસર ન કરી શકી. ઉલ્ટું ખેતી પરથી તેમનું મન બિડી ગયું. વાછરડા પર થયેલા અત્યાચારની વેદનાથી તેમનું પ્રેમાળ હૈયું સદાય માટે રડતું રહ્યું. દિલમાં તે વેદના કાયમ ધર કરી ગઈ.

અને જીવ માત્રમાં પોતાના જેવો જ આત્મા જ્નેનારા એ બહેચરદાસે તે દિવસથી ખેતીને સદાય માટે તિલાંજલી આપી દીધી !!

અધોરી.

બહેચરદાસ મકકમ ને ધીમા પગલે મીરાંદાતારની કબર આગળ જઈ રહ્યાં છે. એક હાથમાં થાળી છે. એ થાળીમાં કુલેર આટો, ઘીને ગોળતું બનાવેલું ચૂરમું છે. તેમજ વાટકીની અંદર ઘી છે અને તેની બાબુમાં દીવો કરવા માટેની દીવાસળી છે. બ્યારે ખીજા હાથમાં દાતારને ધરવા માટે શ્રીફળ છે, અને તે જઈ રહ્યાં છે.

લોકો કહે છે આ મીરાંદાતાર એક બ્રહ્મ રાક્ષસ છે. અને રાક્ષસનેા ધંધો એટલે જ લોકોને રાંજાડવા, દુઃખી કરવા અને ભયભીત કરવા. કોઈના શરીરમાં એ દાખલ થાય અને પછી તેને જીવે જીવેથી પહાડે અને રડાવે બરાડા પડાવે આમ અનેક રીતે તે હેરાન કરે.

બહેચરદાસના શિક્ષકની પત્નીને ભૂત વળચુકું હતું. એક ફકીરે તે ભૂત કાઢ્યું અને કહ્યું કે મીરાંદાતારને મલીદો ચડાવી આવજો પછી એ ભૂત તમારી પત્નીનું નામ નહીં લે.

શિક્ષકની તે કબર જ ન હતી કે એ બ્રહ્મરાક્ષસ પાસે જઈ શકે. ખીજા તેમના વિદ્યાર્થીઓએ પણ તે કામ માટે નબો ભણ્યા, પરંતુ બહેચરદાસ તુસ્ત જ તૈયાર થઈ ગયા.

અને એ જઈ રહ્યાં છે, મનમાં ફૂટહલતા છે. બાંધવનાં ચમકે છે. એ

વિચારે છે. અરે આ દેવ તે કયા હશે, કેવા હશે, શું એ મારી જેમ જ ખાતા પીતા હશે ?

આ વિચારમાં ને વિચારમાં જ એ મીરાં દાતારની કબર પાસે આવી પહોંચ્યા.

કબર પાસે લાવેલો મલીદો મૂક્યો. દીવો કર્યો. શ્રીફળ ધણું અને કહેવા લાગ્યા “હે પીર દેવતા! તમે મારી ગુરુ માતાનું દર્દ મટાડ્યું છે તો તમારા માટે આ ભોજન લાવ્યો છું. તો જમી લેશો ત્યાં સુધી હું અહીં જ બેઠો છું.”

આટલું કહી તે આમતેમ ફરવા લાગ્યા. થોડીવાર પછી આવીને ન્વેયું તો મલીદો એમનેા એમ જ પડ્યો હતો. માત્ર દીવો બળવાને લીધે થોડું ઘી એાછું થયું હતું.

તેમણે ફરીથી વિનંતી કરી. અને કહ્યું: “અરે! એા પીર દેવતા! તમે જલ્દી જમી લોને. મારે મોઝુ થાય છે. ચોવીહારનેા સમય થઈ રહ્યો છે.”

છતાંય કોઈ ત્યાં ન આવ્યું કે ન કોઈએ જવાબ આપ્યો.

આથી તે પાછા ફર્યા. શિક્ષકને ઘેર જઈ થાળી-વાટકી બધું પાછું આપ્યું.

“દાતારે મલીદો ખાધો ?” ખાલી થાળી નેઈ શિક્ષકે પૂછ્યું.

“ના સાહેબ! મેં બહુ કશું પણ તે દેખાયા જ નહિ. છેવટે મારે ચોવીહારનો સમય થતો હતો એટલે હું જ તે ખાઈ ગયો.” બોળાલાલે બહેચરદાસે જવાબ આપ્યો.

શિક્ષક તો બિચારા આ સાંભળી અવાજ જ થઈ ગયા !!

★

ગોરજી.

બ્રાહ્મણ વિદ્વાનોએ જૈન ગ્રમણ્ય ભગવંતોને ઉતારી પાડવાના પ્રયત્નો શૂતકાળમાં ઘણાં કર્યાં છે. કલિકાલ સર્વમ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય મહારાજને ઠોંઠા બ્રાહ્મણે ગોપાળ! એવું કંઈક કહીને તેમનો ઉપહાસ કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. કાશીના બ્રાહ્મણોએ તો જૈનો પ્રત્યે એટલો બધો તિરસ્કાર બતાવ્યો હતો કે કાશીની પાઠશાળાઓમાં તેમણે લખાવ્યું હતું કે અહીં કુતરા તેમ જ જૈનોએ દાખલ થવું નહિ. અને તેના જડબાતોડ જવાબ વિજયધર્મ સૂરિજી મહારાજે આપ્યો હતો.

શ્રીમદ્દુનના જીવનમાં પણ એવો એક પ્રસંગ નોંધાયો છે. ત્યારે તેઓ સંસારી બહેચરદાસ જ હતા.

એક બ્રાહ્મણે, જૈન ગ્રમણ્યને ઉતારી પાડતો હોય તેમ ગોરજી! કહી તેની અવગત કરી.

બહેચરદાસને આ ખબર પડી. અને શબ્દના આ સાધકે તે પર શ્લેષયુક્ત એક કવિતા રચી કાઢી.

પદ્મસમાંડી ધૂત નહિ આયા,
સ્વાદ નહિ કેા જનનત હૈ,

સુર દાનવ જન કોટી મજે,
તો ભી ધૂતારસ નહિ પીજનત હૈ.

મીઠા રસમેં ગોર બખા-ચો,
શાસ્ત્ર વચન પ્રમાણુત હૈ,

ગોર સંગ કશુ ધૂત મીલત તખ,
મિષ્ટ. ભોજન બખનાવત હૈ.

ગોર, ઘી સમ ગોરજી જાણો,
ઉત્તમ નામ ધરાવત હૈ,

ઈસ ભવમેં શુભ કાર્ય કરત વહ,
પરલોકન સુખ પાવત હૈ.

કણ્ણી વગેરે લોકો ધીને તેમની લોકલાષામાં ‘જ’ કહે છે. જ એટલે કણ્ણીતું ઘી અને ‘જ’ નો ‘ર’ ઉચ્ચાર કરનાર તો ઘણાં છે. ઘણે કેકાણે તો તે ગોળને બદલે ‘ગોર’ જ બોલાય છે. એ લોકોને જાણે ‘જ’ બોલતા શાવતું જ નથી. સુરતીઓની જેમરતો. તેઓ પણ ‘સ’ ને બદલે ‘હ’ જ બોલે છે ને ?

આમ ગોર અને કણ્ણીતું જ એટલે ગોરજી થયું. ગોર અને જીતું મિષ્ટાન્ન થયું. અને મિષ્ટાન્ન તો કોને પ્રિય ન હોય ? અરે ! એતું નામ સાંભળતાં મોંમાં પાણી આવે.

આ રીતે ગોરજ-જૈન શ્રમણુ તો
બધાને ગમે તેવા છે. તે સ્વભાવના
મીઠાં છે. આવો શ્લેષ કરીને પેલા
બ્રાહ્મણને ગોરજ ! એમ તુચ્છકારથી
બોલતાં સદા માટે બંધ કરી દીધે !

ભૂત-નાથ

મુનિ શ્રી બુદ્ધિસાગર સામે આપદ
ધર્મનો અવરોધ આવીને ઊભો હતો.

એક બાણુ મુનિરાજ શ્રી મોહન-
વિજયજી મ. ની વેદના સહી જાતી ન
હતી. બ્યારે બીજી બાણુ ગુરુ મહારાજની
આજ્ઞા હતી કે મંત્ર તંત્રનો ઉપયોગ
કરવો નહિ.

“ ગુરુદેવ ! આપની આજ્ઞા મારે
શીરોમાન્ય છે. પરંતુ મારાથી એ
ત્યાગી સાધુની વેદના જ્ઞેષ જાતી નથી
આપ આજ્ઞા આપો તો અબઘડીએ
શ્રમણુ ભગવંતની વેદના દૂર કરી દઈ.”

આખર આપદ ધર્મ સમજી ગુરુ
મહારાજે તે માટે આજ્ઞા આપી.

મુનિ શ્રી મોહનવિજયજી છેલ્લા
કેટલાક સમયથી કેઇ અસાધ્ય વેદનાથી
રીખાતા હતા. અને એ વેદનાથી ક્યારે
એ ખૂબ જ જીએ ઊછળતાં હતા. જ્ઞેર
જ્ઞેરથી માથું ધુણાવતાં હતા. ઘણી
દવા કરી ઘણા પથ્ય પાલ્યા પણ કંઈ
બર ન આવ્યું. કેકે કીધું જૂત વળ્યું
હશે. તેનો પણ ઉપાયો કરાવી જ્ઞેયા.
પરંતુ તે ય નાકામયાબ નીવડ્યાં.

આપણાં મુનિશ્રીને લાગ્યું કે નક્કી
જન જ દેહમાં પેઠ્યો છે.

જન એટલે ભૂતોનો રાજ્ય.
ભયંકરમાં ભયંકર ! એના હાથે જે
ચડ્યો તેના બાર વાગી જાય, અને
ખરેખર એણે મુનિશ્રી મોહનવિજયજીના
બાર વગાડી દીધાં હતાં.

આપણાં મુનિશ્રી તેમને એકાંતમાં
લઈ ગયાં. આંખો બંધ કરી કંઈક
ભણ્યાં અને બોલ્યા : “હે ભૂતોના
દેવ જન ! હું તને પડકાર કરું છું.
તું આ મુનિને દેહ છોડીને ચાલ્યો
જા. નહિ તો હું તારા બાર
વગાડી દઈશ.”

થોડીવાર તો જને વધુ ધમપછાડા
કર્યાં. મહારાજ ખૂબ હેરાન થઈ રહ્યા
પણ એ તો જુજાતા દીપના છેલ્લા
અમારા હતાં.

અંતે એ જન ચાલ્યો ગયો,
મુનિશ્રી સ્વસ્થ બની ગયા.

તરફડતું હૈયું

તાપીના પાણી ખળખળ વહી
રહ્યા છે. એના કીનારે એક માછીમાર
ઊભો છે. હાથમાં જળતું દોરડું છે.
અને એની નજર પાણીના ઉડાણમાં
માછલી લણી છે.

મુનિશ્રી બુદ્ધિસાગરજી એ તરફથી
આવી રહ્યા છે. એમણે ઘડી માછીમાર
સામે જ્ઞેયું. ઘડી પાણીમાં પડેલી જળ
તરફ જ્ઞેયું એમણે સંવેદનશીલ હૈયું
માછલીના અઠાળ મોતથી તરફડી ઊઠ્યું.

માછીમારને તેમણે કહ્યું-“ભાઈ! તું આ જાળ બહાર કાઢી લે. મારાથી એ જીવોતું મોત દેખ્યું નથી જાતું.”

પણ માછીમારે તો આ સાંભળ્યું ન સાંભળ્યું કરીને, હુંકારાથી તેની જાળને વધુ ફેલાવી.

મુનિશ્રી સમજી ગયા,

આ એમ નહિ માને અને એમણે એક નાની કાંકરી લઈ પાણીમાં ફેંકી અને કહ્યું.

“ભલે, તું જાળ ન કાઢીશ પણ થાદ રાખજે, તેમાં એક નાની માછલી પણ નહિ આવે.”

માછીમાર તો આથી વધુ જીદે ચડ્યો. જાળને તેણે આવી પાછી કરી ને તેને તાકતો બિલો રહ્યો. મુનિશ્રી ત્યાં જ બેસી રહ્યા.

આખરે ઘણો સમય થવાથી માછીમાર થાક્યો. તેને લાગ્યું કે નક્કી આ બાવાતું ન કહ્યું માન્યું એટલે જ આમ બન્યું.

જાળ બહાર કાઢી તુરત જ તે મુનિશ્રીને પગે પડ્યો.

મુનિશ્રીએ પણ તેને ધર્મલાલ આપ્યા.

★

અલખની કુંક

રાતનો સમય હતો. શ્રીમદ્ આડે પડખે આતમા સાથે ગુફતેગો કરતાં હતાં.

ત્યાં કોકે આવીને કીધું: ‘બાપજી! ખેતના ઉપાસરે પૂ. સાખીજી મહા-જાળને સાંપ કરડ્યો છે.’

‘તો અહીં શું ઉભો છે? જા, પેલી કાચલીમાં પાણી લઈ જા. અને ત્યાં કરડ્યો હોય ત્યાં છાંટી દે.’

આવનાર મારતી ઝડપે પાણી લઈને દોડ્યો.

અહીં પાણી છાંટ્યું ને ઝેર ગાયબ! પાણી અંદર ને દર્દ બહાર!

★

શ્રી વીરચંદ કૃષ્ણજી શ્રીમદ્જીના અનન્ય ભક્ત હતા. વરસોથી તે પેટના દુઃખાવાથી પીડાતા હતા. શ્રીમદ્જીને તે ખબર પણ હતી પરંતુ કદી તેમણે કુંક મારી ન હતી કે ન કદી પાણી છાંટ્યું હતું.

પણ પ્રસંગ એવો બન્યો કે યોગીને યોગને સાદ કરવો પડ્યો.

સાંજતું પ્રતિક્રમણ ચાલતું હતું લાવનાના એક ઉછળતા હતા. અલખના જાણે બધા દરબારીઓ ભેગા મળ્યાં હતાં.

ત્યાં શ્રી વીરચંદજી પેટની થળથી એક ધીમી ચીસ પાડી બેઠા. રંગમાં ભંગ પડ્યો. ધ્યાનમાં સમાધી ઘડી શૂં બેઠો.

શ્રીમદ્જીએ ભક્તને પેટ પકડી અમળાતા જોયા આંખોમાં વેદના અને લાવનાને રડતા જોયાં.

તુરતજ શ્રીમદ્જીએ આંખની પલક રિથર કરી થોડીવાર એ અંતરગેબ થઈ ગયા પછી પોતાનો એકો ફેરવ્યો.

અહીં એકો ફર્યો ને ત્યાં ભક્તનું દર્દ કુંકડી ફરતું ફરતું કાયમ માટે આલ્યું ગયું.

★

ઉચ્ચ બનાવટ

મનોહર ઘાટ વિશુદ્ધ માલ વ્યાજબી ભાવ

રાજકુમલ સ્ટેનલેસ સ્ટીલનાં વાસણો વાપરો.

વ્યાજબી ભાવ :—સ્તીલાલ નગીનદાસ એન્ડ કુંડો

૧૧૮, કંસારા ચાલ, મુંબઈ ૨.

આઈસ ફોન : ૩૩૫૨૧૧

ટેલીફોન ફોન : ૩૩૨-૮૬

અહિંસા એ માનવમાત્રને મહામંત્ર છે. તેના વ્યવસ્થિત પ્રચાર વિના સમાજનો અભ્યુદય થઈ શકે નહીં. તેમાંએ જેઓ વિષમ સંયોગના પરિણામે ધર્મભૂલ્યા છે, તેમને તો અહિંસાનો મહામંત્ર અવશ્ય સંભળાવવો જોઈએ.

આ કાર્ય માત્ર શબ્દોના સ્વગ્નિક પુરવાથી થતું નથી. તે માટે એકનિષ્ઠ બની અખંડ-અવિરત પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે.

ગુજરાતનું ગૌરવશાળી જૈન મિશન.

પરમાર ક્ષાત્રિય જૈનધર્મ પ્રચારક સભા.

જે ગોડેલી અને તેની આસપાસના પ્રદેશમાં અહિંસા ધર્મનો વ્યવસ્થિત પ્રચાર કરી રહ્યું છે. અને તેનું પરિણામ ઉત્તરોત્તર સુંદર આવતું રહ્યું છે. છેલ્લાં પદ્મ વર્ષથી કાર્ય કરી રહેલ આ સંસ્થાનો પરિચય મેળવો અને સહકાર આપો.

જે આપણે એમ ઇચ્છતા હોઈએ કે અહિંસા ધર્મનો પ્રચાર વધે અને બીજા હજારો ભાઈઓ તેના ઝંડા નીચે આવી પોતાનું કલ્યાણ સાથે તે આ સંસ્થાને છુટા હાથે પૈસાની મદદ કરવી ઘટે છે.

ગોડેલી અને તેની આસપાસના દેરાસરોની પંચતીર્થોના દર્શન કરવા પધારો. અને આ કાર્ય ક્ષેત્રનું નિરિક્ષણ કરો.

મદદ મોકલવાનું ઠેકાણું :

શ્રી વાડીલાલ રાઘવજી

૬૧, તાંબા કોટા,

મુંબઈ ૩.

કાર્યાલય :

૪૫૭, સરદાર વી. પી. રોડ,

૨ જે માળે,

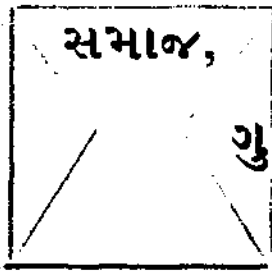
મુંબઈ ૪.

માનદ મંત્રીઓ :

જેઠાલાલ લક્ષ્મીચંદ શાહ

ઇશ્વરલાલ કરતુરચંદ

સાળવી

યોગ ને અધ્યાત્મને સ્પર્શતા

ગુરુ દેવના

પત્રો

વિજાપુર

ચૈત્ર વદિ ૯, ૧૯૭૨

ક્ષાત્રરાજ્ય વ્યવસ્થાકર્મ ગુણુવિશિષ્ટ આર્યદેશ પુનર્જીવનના સંવાહક એવા કર્મયોગના જિજ્ઞાસુ, ગાયકવાડી રાજ્ય કડી પ્રાન્તના સુખા સાહેબ શ્રીચુત સંપતરાવ ગાયકવાડ,

યોગ્ય ધર્મ લાભ,

વિશેષ તમોએ ભારત જનવર્ગ કલ્યાણુર્થે જે જે લાખણો કરેલા તેની નકલો પરીક્ષા માટે મોકલાવી તે વાંચી લાવાર્થ જાણુયો છે. ખીલવાઈનાં લાયબ્રેરીના ખાતમુહૂર્ત પ્રસંગે અને કરજણુમાં લાયબ્રેરી પ્રસંગે આપેલું લાખણુ અત્યંત ઉપયોગી છે. કર્મક્ષત્રિય-કોન્ફરન્સના પ્રમુખ તરીકે આપેલું લાખણુ ખરેખર વ્યવહારિક પ્રગતિકારક સ્થિર વિચારોથી ભરપૂર છે, મનનીય છે.

તમારા હૃદય કરણુમાંથી દૈનિક પ્રગતિનો ખાગ ખીલી ઉઠશે એવી આશા જણુાય છે. બ્રાહ્મણુ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શૂદ્ર એ ચાર વર્ણુની પ્રગતિની સાથે સાર્વજનિક પ્રગતિ અને રાષ્ટ્રીય પ્રગતિ થઈ શકે છે. વર્તમાનમાં જે જે વર્ણુમાં જે જે પ્રગતિકારક તત્ત્વોની ન્યૂનતા-ક્ષીણુતા થયેલી હોય તેને સુધારવાની જરૂર છે, અને પ્રત્યેક

વર્ણના ગુણકર્મને લવિબ્યમાં પુનર્જીવન મળે એવી દૃષ્ટિએ વર્તમાનમાં સ્વયોગ્ય કાર્ય પ્રવૃત્તિની ફરજ અદા કરવાની જરૂર છે.

સ્વશુભ વિચારોની સાથે પરમાત્માનો અત્યંત નિકટ સંબંધ છે, અતએવ સ્વકાર્ય પ્રવૃત્તિ ફરજના શુભ વિચારોમાં અત્યંત શ્રદ્ધા ધારણ કરીને ક્ષણે ક્ષણે પ્રગતિ પંથમાં વિહરવું જોઈએ. સ્વશુભ વિચારો અને શુભ પ્રવૃત્તિના ગર્ભમાં પરમાત્માનું તેજ રહેલું છે એમ પૂર્ણ શ્રદ્ધા ધારણ કરીને તમારા જેવા ક્ષાત્ર કર્મવીરો અનેક વિપત્તિ દુઃખો સહી, પ્રગતિપથમાં આત્મલોગી બની; ધારે તો વિચરી શકે, તેથી હું અત્યંત ખુશ થાઉં અને ઈચ્છું છું કે ધર્મના વ્યવહારિક તરવો અને નૈશ્વરિક તરવો કે જે વાસ્તવિક સનાતન પ્રગતિકારક છે, તેમાં તમારી પૂર્ણ નિષ્ઠા થાયો અને તેનું તમને બળ પ્રાપ્ત થાયો.

ધર્મના બળ વિનાનું એકલું-વ્યવહારિક પ્રગતિ બળ, વિશ્વમાં એક પતંગીયાના પ્રકાશ કરતાં વિશેષ પ્રકાશક અને ચિરસ્થાયી હોઈ શકતું નથી. અતએવ વ્યવહારિક સર્વ શુભ કર્મ પ્રવૃત્તિ પ્રગતિની સાથે ધાર્મિક બળ સહાયની અપેક્ષા જેમ સર્વજનો સ્વીકારે એવી દેશમાં વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ. ધર્મ બળથી પરમાત્માની અણુધારી સહાય મળે છે. અતએવ પરમાત્મા પર વિશ્વાસ રાખી પ્રત્યેક પ્રગતિકારક યોજનાને અવલંબવી જોઈએ.

ધાર્મિક પ્રગતિ સાથે વ્યવહારિક પ્રગતિકારક સાધુઓ પ્રગટે એવી વ્યવસ્થા ચદિ થાય તો અલ્પવર્ષમાં નવ પ્રગતિયુગને જરૂરથી જોઈ શકાય. હિંદુઓમાં સ્વામી વિવેકાનંદ અને રામતીર્થ જેવા સાધુઓ પ્રગટે તો ભારતનું પ્રગતિકારક પુનર્જીવન ત્વરિત સંપ્રાપ્ત થઈ શકે. રાજ્ય તરફથી મહેસાણા, પાટણ અને વડોદરા

જેવા સ્થળોએ પ્રત્યેક ધર્મના સાધુઓ ભાષાજ્ઞાન, તત્ત્વજ્ઞાન આદિ અનેક પ્રકારની કેળવણી લઈ શકે એવા સાધુ પાઠશાળાઓ સ્થાપવી જોઈએ, અને તેમાંથી પાસ થઈ પસાર થનાર સાધુઓને ઉપદેશાદિ પ્રગતિકારક ઉપાયોમાં પ્રવર્તવા માટે સહાય આપવી જોઈએ.

સાધુ મહારાજાઓ, ધર્મોદ્ધારક પ્રગતિ સાથે દેશોદ્ધારક પ્રગતિ પ્રવૃત્તિઓમાં સારી સહાય આપી શકાય છે. એમ ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ જોતાં આર્ય દેશમાં અનેક દૃષ્ટાન્તો જોઈ શકાય છે. આપણી પાસે જે કંઈ છે તે સર્વના માટે છે. આવી આત્મભોગ, કર્મયોગીની દશા પ્રાપ્ત થયા વિના જગત્ કલ્યાણાર્થે સત્ય આત્મભોગ આપી શકતો નથી.

સ્વાર્પણના ગર્ભમાં સત્ય, ત્યાગ અને દાન રહેલ છે. વિશ્વ-કલ્યાણાર્થે સ્વાર્પણત્વ સેવતાં વિશ્વમાં સર્વોચ્ચ પદ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. પ્રગતિ માર્ગમાં પ્રવર્તતાં નિર્લયતા અને સહિષ્ણુતા એ બે ગુણો ખરેખર પરમાત્મા પ્રાપ્ત કરાવનાર છે. માટે એ ગુણોનું અવલંબન કરવું જોઈએ.

આત્માની માનસિક શક્તિયો, વાચિક શક્તિયો અને કાર્યિક-શક્તિયોની પ્રવૃત્તિ થાય એવા ઉપાયોનું શિક્ષણ આપવું જોઈએ. માનસિક વિચાર શક્તિઓની ખીલવણીનો આધાર ઉત્તમ ગુરુઓ ઉપર રહેલો છે.

ઉત્તમ ગુરુઓ પ્રગટયા વિના વિશ્વની પ્રગતિ થઈ શકતી નથી. સર્વાત્ર પ્રત્યેક ધર ખરેખર ગુરુકુળની ગરજ સારે એવી રીતની.

કેળવણીનો પ્રચાર કરવો જોઈએ. ત્યાગી, જ્ઞાની, નિરપૃહ કર્મચોગી ગુરુઓ પ્રગટયા વિના વાસ્તવિક પ્રગતિ થઈ શકવાની નથી. અત્યેવ એવા ગુરુઓ પ્રગટાવવાની વ્યવસ્થાએને હાથમાં લઈ એ દિશાની પ્રવૃત્તિ કરવી જોઈએ.

શરીરના પ્રત્યેક અંગની આરોગ્યતાની જટલી આવશ્યકતાની જરૂર છે. તેટલીજ ધાર્મિક સમાજ, વ્યવહારિક સમાજ, સંઘ, રાષ્ટ્ર-સામ્રાજ્ય અને બ્રાહ્મણાદિકના ગુણકર્મોના પ્રગતિકારક અંગોની પુષ્ટિની જરૂર છે. અનેક પ્રકારના તાપરૂપ તપને તથા વિના સર્વ પ્રગતિકારક-ધર્મનો પ્રકાશ થઈ શકતો નથી.

તીર્થંકરો, મહાત્માઓ, ઋષિઓ અને પયગમ્બરોનો મૂળ ઉદ્દેશ એ હતો કે આ જગતમાંથી દુઃખોનો નાશ કરવો અને જીવોને સુખી કરવા. સર્વ જીવોને સુખી કરવાની સત્ય ફરજ અદા કરવા માટે જ કંઈ મન્યું છે, તેનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ. દેશપ્રેમ, ધર્મ-પ્રેમ, ગુરુપ્રેમ, કુટુંબ પ્રેમને ઉચ્ચાશયોથી અને સાધ્ય દ્રષ્ટિથી ખીલવી વિશ્વ પોતાના આત્મ સમાન થઈ રહે એવી ઉદાર દૃષ્ટિને ખીલવવી જોઈએ. આપણે જમ જમ એવી ઉચ્ચ શુભ ઉદાર ભાવનાને સેવવા પ્રયત્ન કરીએ છીએ તેમ તેમ આપણે પરમાત્માના પ્રકાશનો હૃદયમાં વધુને વધુ પ્રકાશ પ્રાપ્ત કરવા સમર્થ થઈએ છીએ. એમ ચોક્કસ જાણવું.

પરમાત્માને હૃદયમાં ધારણ કરી પરમાત્માનો પ્રકાશ અહીંને આપણે વિશ્વ જીવોનું લેણું કે જ અનેક અવતારોમાં લીધું છે તેને સેવા કરીને પાછું વાળવું જોઈએ. જગતની સેવા એ સ્વાત્માની

સેવા છે. જગતના જીવોની સેવા કરતાં આપણે આત્માની પરમાત્મતા પ્રકાશીએ છીએ. જગતમાં રહેલા સર્વ જીવોને આત્મવત્ માની જગતની સેવા જ કરે છે, તે મહાત્મા છે, તેના શરીરના સર્વ અણુઓ પવિત્ર છે. જગતમાં તેનું જીવવું સફળ છે. વસ્તુતઃ તેવો મનુષ્ય, જીવતો જગતો દેવસમાન છે. બાકીના જીવો બાહ્ય પ્રાણ શ્વાસોચ્છ્વાસ માત્રથી જીવતા છે. અને વસ્તુતઃ ઉંધતા છે.

તમારા જવા બાહ્ય રાજ્ય વ્યવસ્થા—પ્રચારક કર્મયોગ જિજ્ઞાસુને ક્ષાત્ર ગુણકર્મમાં વિશેષતઃ ઉત્સાહ યુક્ત પ્રવૃત્તિ બળ વધવાની સાથે ધાર્મિક—નિર્વેપદશા પ્રાપ્ત થાઓ, અને સર્વ શુભ પ્રવૃત્તિમાં તમારા અધિકાર પ્રમાણે ધર્મ્ય પ્રગતિ યુક્ત જીવનથી શોભો એવું ઈચ્છું છું.

લિ. બુધ્ધિસાગર.

આ અંકનો અગત્યનો સુધારો

આ અંકના પાન નંબર ત્રણ અને ચાર, સામ સામા છપાવવા જોઈએ તેને બદલે આગળ પાછળ છપાયા છે તે પાન નં. ૩ અને પાન નં. ૪ ની સંપાદકીય નોંધ એક સાથે વાંચવા વિનંતિ છે. તેનું શિર્ષક 'સંયમના સોળમા વરસે' છે.

—સંપાદક.

૨૧.

શ્રીમદ્ બુધિસાગરસૂરિજીનો

વાંચન પ્રેમ.

[ગુજરાતના સિદ્ધહસ્ત નવલ કથાકાર શ્રી જયલિખજીએ લખેલા શ્રીમદ્જીના જીવન ચરિત્રમાંથી, શ્રીમદ્જીએ લખેલ નોંધપોથીઓમાંથી તેમજ શ્રીમદ્જીએ લખેલ અનેક બહુમૂલ્ય શાસ્ત્રીય ગ્રંથો પરથી બાહ્યી શકાય છે કે શ્રીમદ્જીનું વાંચન બહુસુખી તેમજ બહુશ્રુત હતું. કહેવાય છે કે એક સમૃદ્ધ પુસ્તકાલય ખની શકે તેટલા લગભગ પચ્ચીસ હજાર પુસ્તકોનું તેમણે વાંચન કર્યું હતું. અહીં તેમના જ શબ્દોમાં તેમના વાંચનની નોંધ મૂકી છે. —સં.]

...અનેક શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો, તેમાંથી સાર એ નીકળે છે કે રાગદ્વેષનો નાશ કરીને આત્માની શુદ્ધિ કરવી. અન્ય દર્શનીઓનાં વેદ, ઉપનિષદો, લગવદ્ ગીતા, પુરાણો, સાંખ્ય શાસ્ત્રો, શુદ્ધનાં તત્ત્વો, બાયબલ, કુરાન વગેરે વાંચ્યા અને તેથી નિશ્ચય એ જ થયો કે શ્રી ગંહાવીર પ્રભુએ આત્માની પરમાત્મ દશા કરવા જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રનો જે માર્ગ બતાવ્યો છે તે જ વીતરાગ પંથ ઉત્તમ છે...

તા. ૧૪-૨-૧૯૧૧ મુ'બંધ.

...મુનિશ્રી ચારિત્રવિજ્ઞાન કૃત 'પ્રેમથી મુક્ત' એ નામનું પુસ્તક વાંચ્યું. તે પુસ્તકમાં સામાન્ય સર્વ સાધારણ વિચાર પદ્ધતિની દિશા જણાય છે. કેટલાક લેખ વિષય આદેવ છે કિંતુ તે પુસ્તકને સાપેક્ષતાથી વાંચવામાં આવે તો સારું...

ગોવર્ધનરામ-માધવરામ ત્રિપાઠીનું કે જે 'સરસ્વતીચંદ્ર' ગ્રંથના લેખક

છે. તેમનું જીવન ચરિત્ર વાંચ્યું. તેમના જીવન ચરિત્રમાંથી ઘણા સદ્ગુણો ગ્રહણ કરવા યોગ્ય છે. જૈનેતર વિદ્વાનોના પણ માર્ગાનુસારી ગુણો પ્રશંસનીય યોગ્ય છે...

હિન્દુસ્થાનના એક વિદ્વાને લખેલો હાલના રાજ્ય સુધીનો ઇતિહાસ વાંચ્યો...

દીવેટિયાએ યોગેશ 'રાજમાર્ગનો મુસાફર' એ નામનું પુસ્તક વાંચ્યું. તેમાં દર્શવેદના વિચારો એકંદર નયોની અપેક્ષાએ બહુ સુંદર છે. ચારિત્ર બળ વધારનાર આ પુસ્તક છે...

સસ્તુ સાહિત્ય વર્ધક કાર્યાલય તરફથી પ્રગટ થયેલી 'યોગિની' નામનું પુસ્તક વાંચ્યું. સુધારકો તરફથી રચાયેલા આ પુસ્તકમાંથી અપેક્ષાએ ઘણા સાર ખેંચી શકાયો. સત્કારીઓએ એક વાર આ પુસ્તક વાંચે તો તેમાંથી કંઈક સાર ભાગ ગ્રહણ કરી શકે. એકંદર કલેશ, નિંદા, વગેરે દોષોથી મુક્ત કરાવવાના આશયવાળું આ પુસ્તક વાંચવા યોગ્ય છે...

શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતાના અઠાર અધ્યાયો વાંચી લીધા. છ કલાકના મનન પૂર્વક ભગવદ્ગીતા પૂણું વાંચી. સમ્યગ્દષ્ટિ પ્રમાણે જે યોગ્ય લાગ્યું તે સમ્યક્પણે પરિણમાવ્યું. આઠમી વાર આ પુસ્તકનું વાંચન કર્યું. જૈનાગમોના અભ્યાસ કરીને અને રચાઈવાદનો અનુભવ લઈને આ પુસ્તક વાંચવું જોઈએ....

...વિહારમાં ઘણાં પુસ્તકો વંચાયાં. અમદાવાદમાં હાલ તે સૂત્રો, ગ્રંથો અને પુસ્તકોનું વિશેષ વાંચન ચાલે છે...

...પન્ચીસ-ત્રીસનાં આશરે ગ્રંથો લખાયાં. આગમો અને ઘણાં ગ્રંથો વંચાયા. દશ હજારના આશરે ગુજરાતી ભાષા વગેરેમાં થઈ પુસ્તકો વંચાયા...

પિસ્તાલીશ આગમો પૈકી ઘણાં આગમો વંચાઈ ગયાં છે. ચંદ્રપત્તિ, સુર્યપત્તિ, ન્યોતિષ કરંડક પચનો અને પૂર્વાચાર્યો રચિત ગ્રંથો કે જે

વિઘ્નમાન છે, તેમાંનો ઘણો ભાગ વાંચવામાં આવ્યો છે. વૈશેષિક, કણ્વાદદર્શન, યોગદર્શન, વેદાંત દર્શન વગેરે દર્શનોનાં ઘણાં પુસ્તકો વાંચ્યા...

સં. ૧૯૫૯ ની સાલમાં પ્રથમ ચોમાસું ક્યું ત્યારે ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર અને ધર્મરત્ન પ્રકરણ વાંચ્યું. ૧૯૬૦ માં ઉપાસક દર્શાંગ અને ધર્મસંગ્રહ વાંચ્યો. આજરોજ પંચકલ્પ લાભ્ય વાંચીને પૂરું ક્યું. નિશીથચૂર્ણી, વ્યવહાર વૃત્તિ, બૃહતકલ્પવૃત્તિ, જિત કલ્પ વગેરે સુરતમાં ૧૯૬૬ માં વાંચ્યાં. શ્રાદ્ધજિત-કલ્પનું અધ્યયન અમદાવાદમાં ક્યું. ધર્મસંગ્રહણી પાલીતાણામાં વિહારમાં વાંચી. તત્ત્વાર્થસૂત્ર પરની એ ટીકાઓ અમદાવાદમાં ને સંમતિતકં તથા અષ્ટ-સહસ્રી માણુસામાં શ્યામસુંદર પાસે વાંચ્યાં. સ્યાહવાદ મંજરી ને સ્યાહવાદ રતનાકર અવતારિકા પં. જગન્નાથ શાસ્ત્રી પાસે ૧૯૬૦ માં મહેસાણે વાંચી....

વિનંતી.

વાચકનો અભિપ્રાય એ સામયિકની તંદુરસ્તી અને રોગતું નિદાન છે. યુદ્ધિપ્રભા માટે આપનો નીકર અને નિર્ભિક અભિપ્રાય અવશ્ય લાખી મોકલો.....પ્રગટ કરવામાં આવશે.

—સંપાદક.

THE JAIN PROPHET

Jain Acharya Shri Buddhisagariswarji
(Ocean of Knowledge)

I

The name of this great Prophet is well known to the Jains, but several other persons of other religions who are interested in the life and teaching of this wonderful man, would like to know him and so it would be very useful if some glimpses of his life may be given here.

He was really an ocean of knowledge and his name signifies the vast knowledge and Soul Force which are apparent in his life and in the various books which he has written.

Bharat is well known for the Birth of Divine persons, Saints, Tirthankars, Philosophers and Devotees of God and the hero of this Page was one of them.

It is the promise of God in Bhagvat Gita that when-

ever religion will be disappearing, whenever good persons will be oppressed, some avatari person is born for the restoration of religion and for bringing peace and prosperity in the world. We know this from the birth of Lord Mahavir, Buddha, Shri Krishna, Shri Ram at different periods, when it was necessary.

Acharya Shri Hemchandracharyaji, Shri Anandghanji and Shri Yashovijayji were also born at different times and they have done wonderful works which are well known to Jains. Such persons are born with certain knowledge which they had accomplished during the present life. They acquired Salvation after leaving the knowledge in the books as a legacy for posterity.

II

Birth:—

This great man was born in Samvat 1930 (1874 A. D.) on a Shivratri Day in Vijapur in a cultivator's family. His mother's name was Ambabai and his father's name was Shivdas. His name was Becharbhai. He was helping his parents in the field and at home and passed his childhood in this condition without any means of getting education. One day when he was sleeping in the cradle, a large serpent came near him, the mother on seeing this shuddered and made prayers and the serpent went away. In the evening one Mahant Ishwardasji predicted that this child is very lucky in future. When he was sent to the school, he passed successfully in all standards of Gujarati School and the teachers wondered at his intellect. His parents died in 1901 and he came in connection with the Jains and Jain Saints

and came to the conclusion to leave the world and pass a life of Jain Muni. He devoted all his time in reading various books and various Shashtras of different religions, and acquired vast knowledge. He then began to write books and devoted all his time in self realization. The Maharaja of Baroda invited him to give religious lectures in his palace and Maharaja Shri Sayaji Rao was greatly impressed with his wonderful life and Yoga. He came in connection with Mahatma Gandhiji, Lala Lajpatrai, Pandit Malaviya etc. and discussed with them about the prosperity of India. During the monsoon season the Jain Muni has to remain at one place and wherever he went, he gave to the people his great massage for their well being.

III

Predictions:—

He predicted in Samvat 1967 (A. D. 1911) that af-

ter some years there would be no kings. Every person will have a status of citizens. Science will be developed to a large extent. Different countries will come nearer to each other and they will be able to hear each other from their houses. There would be independence in the nations. The researches in Science will be wonderful and will be placed before the public. There would be peace and happiness of the people and the number of learned men will be increased and there would be Liberty and Fraternity. Nobody dreamt at that time that this prediction will become true within fifty years. We now see that they have become real and other predictions will also be realized in the near future. His prophetic words have come out to be true. He was a prophet and could know it by the force of his Soul. We now see that Sovereignty of kings has gone

away. There are Republics in most of the countries and the Government is carried on by person elected by the people. Air service has been introduced in the world and people can go to any distance by air within a few hours. We can now go to England, America Russia by Aeroplanes. By Radio we can hear news from America, England and all the countries by sitting in our house, and we can even recognise the voice of the person, who is speaking. There are telephones between different countries and can talk with each other. Researches in Science are increasing every day and one Atom-Bomb can now destroy the whole country. This Saint predicted it before several years and we wonder at his knowledge of the future.

He has left very valuable directions for every nation with the object of their welfare and they are most signi-

ificant and if they will be followed, they will be useful.

IV

His advice to different countries:—

His words for Bharat

Oh, Bharat ! give your philosophical knowledge to all the people. Develop truth, energy, fearlessness, unity and pure love in the whole nation. Forget your bodily force in causing injury to anybody. Remove enmity, jealousy and disunion from your people. you are the head of different countries. Live with your power and energy and be a guide to other nations. Oh India, give up fear of all kinds. Oh Bharat, don't beg self Government and Independence from anybody. Learn from the lives of the Divine person of your land and act accordingly. Those who want independence are not expected to beg for it, and that could not remain for

ever. Be fit by developing your spiritual forces. Be loyal and faithful to the nation. Don't cut your own feet. You are the heart of the peace of the whole world. Every nation will become prosperous by your peaceful attitude and they will get light from it in future. The whole World will be benefitted in future from you. Oh Bharat, the whole World will get peace of the Soul, from the lives of the saints of India who had spiritual power. Oh people of india, whether you are Hindus or Mohmedens, consider that the Soul of all are the same. and therefore love each other and live unitedly and give your share in bringing Unity of the whole World, by giving up all sorts of disputes, enmity etc. Nobody has taken with him land, wealth or power. Numerous persons came in to authority, are in power and will get it, and nobody will take with him

in future. But it is a pity that people do not understand it. Therefore awake and do not become idle or indifferent under Independence. If you forget the truth, you will lose human life. After death good deeds or sins will only come with you. Do not leave justice by adopting partiality. Do not make any person unhappy by oppressing him for the sake of self interest. Do not lose human life which is very valuable. Be devoted to God by purifying the Soul by Truth, Justice and Humanity. Keep high ideals and keep your heart pure. Do not allow evil thoughts (Setan) to enter your heart even for a moment. Purify your Soul so long as it is living in the Body. Purify your caste, community, country and authority and do not make breach of trust. Keep your mind pure. Do not use your post for making other countries dependent upon you. Help the

cause of Independence and Freedom in all the other nations. Use your authority with pure heart. Do not lose your name and fame in this short life. Serve everybody. Do all that you can for the others. Keep your mind concentrated in God without any desire and do every work with your body, mind and wealth for the good of the people of the whole world. Try to remove the evil liquor, profligacy and such other bad habits from the world. Take the advise of learned and wise persons. Bharat is a land of well renowned religions. You have got the golden opportunity of giving benefit to the whole world. Be man and give up idleness. Oh Bharat do not depend upon others.

All the people of India should first live in unity and peace, should protect the dumb animals, should give up desire for foreign articles. Try to settle the cases in Court amicably. In India three

crosses of persons are living hungry. Many people died in plague and other diseases. Save them from starvation.

Indians are becoming weak in body and therefore they are losing their mental strength. India should acquire strength in the administration like the other countries. The administration should be carried on with the high thoughts of learned men and India should be ruled according to the public voice. When the king is merchant, the people would become beggars. Therefore if you want peace and prosperity in Swarajya, there should not be authority in the hands of one class. Make every one fit by giving him higher education. There is Independence in England, France, and America, but there is no real knowledge and distinction between materialism and spiritualism. According to the philosophy of India, Europe is like a child.

I had met Mahatma Gandhiji on the bank of Sabarmati in Ahmedabad and we had long discussion about nonviolence. He wished that the Jain Shasbtras should be propagated in Europe.

Now-a-days in Europe and other countries Bombs are thrown upon innocent people and several persons are killed owing to poison in the air. This is not proper. No advanced nation should do so.

He asked Europe to go on the path of morality, justice and good of others.

He asked Asia to remember your religion and to strengthen your Soul Power.

He asked Africa to remove its wild nature and to get the light of Independence by truth and knowledge.

He asked Australia to love truth and to acquire the knowledge of the Soul.

He asked America to use all its power and strength for the protection of the free-

dom of the whole World without any partiality and to acquire the knowledge of the Soul without any attraction to colour or class.

V

Life of a Jain Muni :—

The life of a Jain Muni is full of complete austerity. He keeps no money. He gives up his house and the whole family. Buddhisagarji was a Bhramchari throughout his life and had not married. The Jain Muni has no house of his own. They generally live in a monastery built by the public. They get up early in the morning. Their early prayers take more than an hour. Then they give lectures from the Shastras to a large number of men and women, who are collected there. Then they go for getting their meals to the houses of some persons Jains as well as non-Jains. They do not keep any vessels of any metal. They keep

wooden pots which they carry in their hands hanging in a cloth. Then all the Munis sit to gether and dine. They wash their own clothes. During the afternoon hours they get time to read and write. In the evening again they go to bring their meals and then they have their evening prayers. At night they sleep on wooden mats. Their life is of extreme simplicity and renunciation. Guru Maharaj passed a life of this sort and still he could find time to read the Jain literature as well as the Shastras of almost all the religions.

He studied Sanskrit by going to Benaras and got a mastery over this language for great extent, so that he could write his most valuable book of Katmayoga in original Sanskrit and translated it into Gujarati. It is a book of 716 pages and gives complete knowledge of a Karmayoga by giving insta-

nces from the lives of almost all the great persons of the world.

VI

Karmayoga :—

In this most valuable book, he has shown in full details the path of Salvation for every Human Being. He has explained that there are two substances in every life. Soul and Matter. Soul contains all the power. It is immortal. It only changes its form according to the kamas. Salvation is possible only through human life and hence it is most precious. when the Soul is purified and becomes free from all the Karmas' it will have no birth or death in future. A man can do anything by the power of his Soul. All the persons in the world who became great in any field of life, could do so by this masterly power of the Soul. For acquiring the power of the Soul every person will have to get control over the mind,

and mind is controlled by doing all the actions without any desire for its fruit. The mind is active and it requires constant thought and work, so no person should remain idle and pass his valuable time in useless work. He must concentrate his mind upon the work that he may undertake and persue all his labour for the success. Then he is sure to achieve his object. This is the law of Karmas.

Shri Krishna explained this law of Karmas in Bhagvat Gita. Guru Maharaj has given the same theory in various details and with full discussion on this subject. All the persons who got Salvation could get it by complete renunciation from the Worldly affairs. They passed their life without any desire and worked for the welfare of others. This can be seen from the lives of all the Divine Beings, who are called Avatars and from the lives

of all the Saints, who devoted their life in making their Soul one with the Infinite. Then they become free from birth and death in future.

Other persons who became great, could get success in their lives also by this Soul Power. They concentrated their mind upon their aim of life. They could get success of their labour. He has explained that if Abraham Lincon, George Washington could establish the Republic of America, if Akbar, Shivaji and Mahatma Gandhiji could get success in India, they have done so by this power of Soul. This is the law of nature.

The body and mind are material and they are changing from time to time. They are the instruments of the Soul. Therefore all the Commandments are to be received from this great Power and then nothing is impossible for you. The body has taken this form by its Karmas in

the past and when it expiates all its previous Karmas and does all its work in the present life without any desire and with a pure mind, it becomes free from all the Karmas, and this should be the object of life. This is a marvellous book written by Munishri Buddhisagarji by his vast knowledge and institution and every person should read and study it.

VII

Unity of religions :—

The Muni studied all the religious, read nearly 25000 books and from this vast knowledge, he has written more than 125 books which are now being published in Bombay. He has written on every subject which is useful in life. He was a great Yogi. He was a Poet who has written so many Bhajans which all have come from the bottom of his Soul and appealing to every person. His life was ideal and life of

great austerity, complete renunciation, humility, compassion, love for all and a desire for the good of all and for the peace and prosperity of every nation.

VIII

Miracles :—

His life is full of miracles and most wonderful things have happened although he never desired it. His spiritual power was so great that whatever he spoke, come out to be true. Every word in his life was like a miracles. Some instances of this type were as under :

(1) Sheth Virchand Krishnaji had great pain in his stomach for several years. Once he complained about it to Munishri and he turned his cotton stick upon him and he was cured at once.

(2) Chunilal Dullabhdas of Vijapur had filled up his term for LL. B. Examination, but as he could not read well owing to illness, he did not

wish to sit in the Examination. He asked Munishri and he asked him to sit in the examination and everything will be alright and he passed the LL. B. Examination.

(3) Shri Bhakaria was the follower of Munishri. He was attacked with typhod fever and the Doctors were worrying about him owing to high tempreture. Munishri came to his house and asked him, "Where is the fever?" and fever went away, and he was cured in the morning.

(4) Whenever people came to ask him about their difficulties in life, he replied by closing his eyes from the bottom of his heart and it came out to be true.

This shows the purity of his mind and the power of his masterly Soul. He never did anything for taking any benefit from anyone. He never took money from anyone. He was absolutely master of his Self and was constantly devoted to write with conce-

ntration and knowledge of the Soul and had controlled his mind. He had faith in God, perfect knowledge, highest character and by a pure life of this sort, he acquired perfect knowledge which is called Kevalghyan by the Jains.

IX

Education :

Being born in a small village and in a cultivator family, he had hardly any means of taking higher education. But he had the blessings of Sarasvati the Goddess of learning, as from his very childhood, he prayed to her to give him knowledge, light and strength. He passed all the vernacular examinations with highest merit and his school teachers wondered at his intelligence. He came in connection with Jain Muni Shrimad Ravisagarji and his eyes were opened towards the Light of the Soul. He began to

read various books and devoted his mind to study everything new. When his parents died in 1901 he desired to become Muni and he became the disciple of Munishri Sukhsagarji at Palanpur and he was given then the name of Shri Buddhisagarji. Thus although he had taken no education in Secondary schools or colleges, he acquired the real education by his vast reading and by the light of his Soul.

X

Acharya :—

On the death of his Guru Shrimad Sukhsagarji in 1913 the responsibility of his group came upon him and as all the people were satisfied with his vast knowledge, The Jain Sangh of Pethapur gave him the title of Acharya (Preceptor) in 1914. The Pandits of Benaras came to know about him from his several books and they gave him the Degree of " Shash-

travisharad " (Master of all Shastras) People of all classes Jains, Muslims, Brahamins, Patidars, Rajputs, and Kolis becamcs his disciples. He gave knowledge to all without any distinction and he made the whole as his own. His Highness Maharaja of Baroda came to know about him and he was called at Baroda and he gave several lectures in the palace. He then went to Gujarat, Marwad, Mewad, Saurashtra, South Maharashtra and such other places to give his message of religion and he gave lectures everywhere. He had a strong body, loud voice, inborn knowledge of preparing Bhajans and poems, and all the people who came into his connection wondered at his natural talents. He was a great patriot and had discussions with Lala Lajpatrai, Pandit Malavia, Ranchhodbhai Udairam and Keshav Harshad Dhruv and Kavi Shri Nanalal.

He passed much of his time in caves and on the banks of rivers and made communion with the Infinite and people of all the religions went after him to solve their questions and to get right knowledge.

XI

Monsoon at various places :—

It is the duty of every Jain Saint not to remain permanently at one place. He has to travel at various places and to give knowledge to all. But they can not travel in rainy season and therefore they are required to stay for some months in the monsoon at one place only. Thus he made his first monsoon at Surat. Then at Padra, Mansa, Bombay, and thus he passed 24 monsoons at different places. At all these places people of all casts and creeds flocked round him and heard his lectures with great interest. He the words that came out

from his mouth showed that they were coming as a message from his inner Soul and made great impression upon all.

XII

Life for others :—

He never wanted anything for his personal self. He never took money from anybody. He took simple meals. He acquired knowledge and gave it to others, and took them to the right path. Several rich people came to him but he asked them to use their money in the cause of education. Thus he could establish GURUCULS and Pathshalas at several places, and thus spread Jainism everywhere. Owing to his inspiration, Jain Boardings were made at Ahmedabad and Baroda. Thus he did real work for the uplift of mankind, for the unity of all, for making the people to follow the path of morality and for realizing the great

power of Soul. He followed all the teachings of Lord Mahavir, the real philosophy of all the religions. During all his spare time, he wrote most useful books, showing the truth of all religions. He thought that it would be useful, if these books will be published and therefore established the Adhyatma Ghyan Prasarak Mandal in Mansa in Samvat 1964 (1903 A. D.) Now it is working in Bombay. He gave away all his books to Jain Sangh for publication and several of them and now published by this Mandal.

XIII

Great Philosopher :—

His philosophy was natural. He took the true spirit of all the religions and gave it to the public by his several books. Every line of his book is full of spiritual knowledge. Every word is prophetic. He said that the World is only a guest house and every man is given opp-

ortunity to purity his life and to make free from all Karmas, so that there would be no birth or death in future. This can be acquired by doing all your work without any desire for its fruit. In all his Bhajans, he has given description of various aspect of life. How it is entanged with Karmas and has showed how it can become free from them. He had shown to the people the real path of salvation. His disciples are also very learned Munis and Shrimad KIRTISAGAR SURISWARJI has now pulished a large volume explaining his Bhajans with vast discussion. This is also a very valuable book. Each and every book is worth reading and it is full of phi-losophy. He passed a life of sanctity, renunciation devotion and real knowledge of showing the path of salvation.

IVX

Realization of the Soul :—

He had shown in all

his books that the object of life is to realise the soul which is immortal. It is only changing forms and the change of the form depends upon his Karmas. Death is only a change of the body which dies and the Soul enters into another body. Every happiness or misery is only a result of your Karmas in the past, and the future life depends upon your present Karmas. The mind is active and it has to be controlled by your Soul Force. Every great man came to eminence only by the power of his Soul. The Soul if lifted up only by right belief, right knowledge and right character. Rag (desire) and Dwesh (enmity) are the two enemies of life. Therefore the soul object of life is to become free from enmity and free from desire. This is very difficult but not impossible and Munishri passed an ideal life which is a living instance of highest

stage of life in present time.

XV

Thoughts :—

Munishri in his lectures stated that everything in life depends upon good or bad thoughts. Therefore whenever any bad thought come into your mind, drive it out. Anger, passion and greed are the real enemies of every person. You have to become free from it, if you want to lift your Soul to a very high stage. Character is the basis for acquisition of knowledge, wealth as well as success. Knowledge without character is only a false show. Therefore every person should acquire highest morality, virtues, regard for others, compassion and humanity. Then he can realise the power of his Soul.

XVI

Knowledge :—

Knowledge is of two kinds. The knowledge that

you get from schools and colleges will give you a study of the subject which you want to learn. It will give you high Degree from the University, will give you high position in life and will give you wealth, comfortable life and happiness. It may be useful to you in the society, but if along with this knowledge, you have not got spiritual knowledge by which you can separate the happiness of body and the happiness of the Soul, it can not uplift your Soul for the future life. Therefore it is absolutely necessary that every person who wants real and permanent happiness should study the substance of all the religions and acquire the real knowledge of the Soul.

XVII

Religion :—

Several persons believe that religion is a duty. It is not true that it is restricted in duty only. The aim and

end of every religion is the same. But the paths and beliefs are different. The real religion is the path to salvation. You have to realize that your Soul has the same power as the Almighty, and that it can be one with the Infinite and that whatever may be the condition of your body it so happens because, it is so ordained by your Karmas in the past, and if you can acquire the peace of mind in whatever situation you are placed by Destiny. That is the real religion. Munishri have written volumes upon this true nature of religion and has proved that Jainism shows the path of Salvation. The lives of Tirthankars proved it and the life of Munishri was also of the same type. He respected all the religions equally and says that there is only one God whether you call him by the name of Mahavir, Parashnath, Ram, Krishna or Allah. There

should be unity inspite of diversity of all the religions and the followers of different religions should not quarrel with each other in the name of religion. For the Jains, he has stated that all the different sections as Digambaras, Svetambaras and Sthanakvasis are all one. They should give up their differences and they should work unitedly for the welfare of all and for the realization of the Soul. Real knowledge does not consist in the knowledge of languages and oratory, but it consists in the simplicity of life, regard for others, no desire, not to injure the feelings of anybody, and desire to help everybody for getting right knowledge. Real education should implant all these virtues in every person.

XVIII

Patriotism :—

Although Munishri was a Jain Saint and had given up everything in life, he was

(Continued page on 65)

સર્વનની સંવેદના

। પ્રસૂતીની કારમી પીડ સહન કરીને સ્ત્રી જનેતા બને છે. લેખક પણ એવી જ કંઈક માનસીક પીડા સહન કરીને તેની કૃતિને જનમ આપતો હોય છે. તેથી જ તે તેને સર્જક તરીકે પણ આજાબવામાં આવે છે. સર્જકના સંવેદના એ જાણવા જેવી હોય છે. દરેક સર્જકને તેની પોતાની આગવી જ સંવેદના હોય છે. સ્વ. શ્રીમદ્ યુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી મ. સા. એક સિદ્ધહસ્ત અને મહાન સાહિત્ય સર્જક હતા. અહીં તેમના પુસ્તકો તેમજ તેમની ડાયરી-ઓને આધારે તેમની સંવેદના જાણવાનો નર પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે.

—સંપાદક.]

લેખક કઈ રીતે લખે છે, એ લખવાની વસ્તુ શામાંથી મેળવે છે તેમજ તે સર્જન માટે ક્યાંથી પ્રેરણા મેળવે છે તે જાણવા માટે સાહિત્ય રસિક તૈયાર થાય એ સ્વાભાવિક છે. પરંતુ આ ત્રણેય વસ્તુ લેખક કઈ રીતે લખે છે, લેખનનું વસ્તુ શામાંથી મેળવે છે તેમજ તેના સર્જન માટેની પ્રેરણા કઈ, એ દરેક લેખક માટે એક સરખું નથી હોતું.

‘વેરની વસુલાત’ એક કાદ્દપનિક પ્રેમસીના વિચાર ને દર્દમાં મુનસી લખે છે તે સ્વ. શ્રી મેઘાણી કુલ-જાળના આહોકાને બેટ આપવા માટે ‘સત્યની શોધમાં’ લખે છે, તે સ્વ. શ્રી વા. મો. શાહ તેમના ‘જૈન હિતેચ્છુ’ ના આહોકાને મનોરંજન પૂરું પાડવા માટે

સ્પાંતરિત વાર્તાઓ લખે છે, આમ દરેક લેખકની પ્રેરણા અને લેખનની શોધ જુદી જુદી રહી છે. તે જ પ્રમાણે તેઓની લેખન પદ્ધતિ પણ તરહ તરહની રહી છે. ‘કલીઓપેટ્રા’ નામની મશહુર નવલકથાનો લેખક એચ રાઇડર હેગાર્ડ તે નવલકથાના લેખન વિષે લખે છે—“એ લેખન કાર્યને સુયોગ્ય રીતે લખી રહેવા માટે લંડનનો વસવાટ ત્યજી દઇને હું ડચિંગહામ રહેવા ચાલ્યો ગયો હતો, કારણકે શહેરમાં મુલાકાતિઓની વ્યાડ-કતરી નડતરો અવર નવર એટલી હદ સુધી વધી જવા પામતી હતી કે તેને પરિણામે હું લેખન કાર્યને આગળ ધપાવી શકતો ન હતો...”

આમ હેગાર્ડ લખવા માટે સ્થાન-

ફેર કરે છે તો સ્વ. શ્રી હવેરચંદ મેઘાણીના લેખન માટે શ્રી મનુભાઈ મેઘાણી લખે છે કે—સવારમાં રોજ એ (મેઘાણી) લખવા બેસતાં ને લખતાં હોય ત્યારે કોઈ વચ્ચે દખલ કરે એ તેમને ગમતું નહિ, એથી એક ઝોરડામાં બેસી બારણું બંધ કરીને એ લખતાં. એમના ચિત્તની એટલી બધી ચંચળતા હતી કે લખતાં લખતાં આવેલ વિચારને ફરી સાધતાં એમને મુશ્કેલી પડતી એટલે જેટલું જ્યાં સાંભળે કે નવા વિચાર આવે તે તરત ટપકાવી લેતા.”

સ્વ. શ્રી વા. એ. શાહ પણ ‘મૃત્યુના મોંઘા અથવા અમૃતલાલનું અઢવાડીયું’ નામની નવલકથામાં આલેખેલ સમાજશાસ્ત્રના વિલાગ વિષે લખે છે કે—લખવાનું શરૂ કરવા પહેલાં વૃત્તિને સ્થિર, એકાગ્ર અને મસ્ત કરવા માટે બે માસ જેટલો સમય ‘ઇલાજો’ પાછળ ખર્ચવામાં આવ્યો હતો અને ત્યાર પછી લખવા માટે બે બે માસ જેટલો સમય સઘળી વ્યાપારની ઘર સંસારની લોક સંબંધની ઇત્યાદિ તમામ પ્રવૃત્તિઓને રોકીને એક પહાડ પર અને પાછળથી એક ચોથા માળના ખુલ્લાં એકાંત ઝોરડામાં સ્વૈચ્છિક કેદ પસંદ કરવી પડી હતી.”

આ તો જાણે બધી તે લેખકોના લેખનની સ્થાનની વાત થઈ પરંતુ તેઓ લખે છે કેવી રીતે તે

જાણવાનું બાકી રહ્યું. સ્વ. વસંતકવિ નાનાલાલ કંઈપણ લખીને તેમના બે ત્રણ મિત્રોને વંચાવતા હતા. તેમનાં વિચાર જાણતા હતા. અને પછી એ કૃતિને આખર સ્વરૂપ આપતા હતા. સ્વ. મેઘાણી, સ્વ. ગોવર્ધનરામ ત્રીપાઠી તેમને જે વિચારો મગજમાં આવતાં તે પ્રથમ નોંધી લેતા હતા. અને જરૂર પડે તેનો ઉપયોગ કરતા હતા. કંઈક એવા લેખકો પણ છે. જેઓ તેમના સર્જનનો વારંવાર સુધારો વધારો કરે છે. ને ન્યારે પોતાને બરાબર સંતોષ થાય છે પછી જ તેને આખર સ્વરૂપ આપી એ કૃતિ-સર્જનને પ્રકાશિત કરાવે છે.

‘ભુદ્ધિપ્રભા’ ના વાચકો તેમજ સ્વ. શ્રીમદ્ આચાર્ય ભુદ્ધિસાગરસૂરી-શ્વરજી મ. સા. ના લક્ષ્મણને તેઓશ્રી કેવી રીતે લખતા હતા, ક્યાંથી પ્રેરણા મેળવતા હતા, લેખનનું વસ્તુ ક્યાંથી શોધતાં હતાં તે જાણવાની જિજ્ઞાસા થાય તે સ્વાભાવિક છે. તો તે જિજ્ઞાસાને તૃપ્ત કરવા અહીં નામ પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે.

તો પ્રથમ લઈએ કે તેઓશ્રી લેખન માટે પ્રેરણા ક્યાંથી મેળવતાં હતાં. આ પ્રેરણા મુખ્ય છે. કારણ તેનો જનમ થતાં વસ્તુ જનમે છે અને વસ્તુ જનમતાં જ સર્જક તેનો ઘાટ ઘડે છે.

અન્ય લેખકોની જેમ જેઓ એમ

ધારતાં હોય કે તેમની પ્રેરણામૂર્તિ કોઈ સ્ત્રી હતી તો તેમને નિરાશ થવું પડશે, તેમની પ્રેરણા એ તેમનો અંતર અવાજ હતો. હૃદયમાંથી જ તેમને કોઈ એવો ધક્કો વાગતો કે તેમની કલમમાંથી કૃતિ આપોઆપ આકાર લઈ લેતી હતી. આ માટે તેમના જ શબ્દો જોઈએ:-લજન સંગ્રહ ભાગ ૧૧ ની પ્રસ્તાવનામાં તેઓશ્રી લખે છે:-

“ધ્યાન સમાધિનાં ઉત્થાન કાલમાં જે અધ્યાત્મિક ઉદ્દગારો સ્ફુરતા હતાં તે પદ્મરૂપે આલેખન કરાતાં હતાં.

વળી લજન સંગ્રહ ભા. ૬ ના પૃ. ત્રીજા પર કાવ્ય ચોકકામાં જણાવે છે.

“નથી નવરા જરા રહેવું, જગત સેવા ખળવવાની, ગણું જે બધામાંથી બધાને આપવું પાછું...”

જીવોની શાંતિ માટે, લલા લેખો લખ્યા કરશું...

આમ લજન સંગ્રહ ભા. ૧૧ માં ‘અધ્યાત્મિક ઉદ્દગાર’ માં તેમજ ભ. સં. ભા. ૬ માં ‘ત્રણું જે બધામાંથી...’ પ્રેરણા દેખાય છે તો તેમના ‘સાબરમતી ગુણુ શિક્ષણ કાવ્ય’ માં પ્રકૃતિની પ્રેરણા જોવા મળે છે. તેઓ તે કાવ્યની પ્રસ્તાવનામાં લખે છે:- “ઉપાસ્યની સામે સાબરમતી વહેતી હતી. સાબરમતી દેખીને તેના દૃશ્યમાંથી શિક્ષણ સંબંધી વિચારો પ્રકટવાની સ્ફુરણા પ્રગટી...”

પ્રકૃતિના તત્ત્વોમાંથી પ્રેરણા લે છે તે પ્રમાણે પ્રકૃતિ (કુદરત) ની ઘટમાળને તેના અનિવાર્ય પરિણામ મૃત્યુ ને રોગ જોવામાંથી પણ તે પ્રેરણા મેળવે છે. ‘શોક વિનાશક ગ્રંથ’ એવી જ એક પ્રેરણાનું પરિણામ છે. તેના માટે તેઓશ્રી લખે છે:-સં. ૧૯૫૬ ના અમે પાદરા ગયા. ત્યાં કેશવલાલ ભાઈના પુત્રનું મરણ પ્લેગ થકી થયું સાંભળ્યું. ત્યારે તેમના ઉપર અમેઝીંગ તેમને શોક નિવારણ થાય તેવો કાગળ લખ્યો ત્યારબાદ તેમનું પાદરાએ આવવું થયું. તેમણે વિનંતી કરી કે કોઈ સગાં વહાલાનું મરણ થાય છે ત્યારે તે વખતે દરેક જીવો અત્યંત શોક કરે છે માટે તેવા વખતે શોકનો નાશ થાય તેવો પ્રબંધ આપ લખો તો બહુ સારું એવી તેમની વિનંતીથી આ પ્રબંધ તૈયાર કર્યો છે...”

આ બધી હકીકતો કરતાં તો વધુ સાચું તો એ જ છે કે તેમની પ્રેરણા એ ‘અધ્યાત્મિક ઉદ્દગાર’ માંથી જનમે છે. અને તેથી જ તેમની એક એક કૃતિ પછી તે લજન-પદ-સ્તવન-કથ્વાલી કે કોઈ ગ્રંથ હોય તો તે વાંચતા-વાચકના માનસ પર સચોટ અસર પાડે છે.

વસ્તુની શોધ કરવા શ્રીમદ્ને જવું પડતું નથી. વસ્તુ ખૂદ શ્રીમદ્ની કલમ ઝાલે છે. અને શ્રીમદ્ પછી તેનો ઘાટ

ઘડે છે. શ્રી ક. મા. મુનશી પણ તેમના પાત્રો માટે એમ જ કહે છે ને કે પાત્રો આવીને મારા સર્જનના બારણા ખટખટાવે છે. અને મને કહે છે કે તારી નવલકથામાં મને તું ચૂક. (આ તેમના શબ્દો નથી. પણ તેવી જ મતલબનું તેમણે તેમની આત્મકથામાં લખ્યું છે.)

ભારત સહકાર શિક્ષણ કાવ્ય, આત્મ પ્રકાશ, શ્રી યશોવિજયજી જીવન ચરિત્ર, ચિંતામણી, વૃદ્ધવ્ય વિચાર વગેરે આના પ્રમાણુ છે.

ભારત સહકાર શિક્ષણ કાવ્ય વિષે તેની પ્રસ્તાવનામાં તેઓશ્રી લખે છે:-

‘સં. ૧૯૭૪ ની સાલમાં ગુજરાત વગેરે દેશોમાં પ્લેગનો ઉત્પાત થયો તે પ્રસંગે વિજયપુરમાં સ્ટેશનની પશ્ચિમ દિશાએ જાપરા તંબુમાં મુકામ થયો

તે સહકારના નીચે વાસ સહકારની લાવનાથી રહેતાં (અર્થ છે.) સંકલ્પ પ્રકટતાં વ્યવસ્થાની રચના કરવામાં આવી.

‘આત્મ પ્રકાશ’ ગ્રંથ શ્રી વીરચંદ્ર મોહનલાલ આપવા માટે લખ્યો તેમણી અને વૃદ્ધવ્ય ય અનુક્રમે શ્રી મણીલાલ મોહનલાલ પાદરાકર અને શ્રી મોહનલાલ હીમચંદના હિતાથે લખ્યાં છે.

આ બધા ગ્રંથોની ‘વસ્તુ’ તે

સૌમ્ય સ્વભાવની છે, શાંત અને સરળ છે. પણ તેમના ત્રણ ગ્રંથની ‘વસ્તુ’ એ તો શ્રીમદ્દની કલમને એવી તો અણુઅણુવી છે કે જેના માટે એ ગ્રંથ લખાયો છે એ લોકોની દૃષ્ટી સદાય માટે બંધ થઈ ગઈ છે.

સં. ૧૯૫૭ માં શ્રીમદ્દજી સુરતમાં હતાં ત્યારે તે માત્ર મુનિશ્રી બુદ્ધિસાગર હતાં. નવ દીક્ષિત કાળમાં હતાં. ત્યાં એક વખતના અમણુ અને પાછળથી પ્રીસ્તી ધર્મના પાદરી બનેલા જયમલે જૈન ધર્મ પ્રત્યે કાઠવ ઉડાડયો. અને આ નવજવાન મુનિનું ધર્માભિમાન ઉકળી બેઠ્યું. અને માત્ર દસ જ દિવસમાં તેની દલીલોનો જડબાતોડ જવાબ આપતું.

‘જૈન ધર્મ’ અને પ્રીસ્તી ધર્મનો મુકાબલો.’

પુસ્તક લખી નાખ્યું. અને માનશો ? એ પુસ્તક એ તેમનું સૌ પ્રથમ પુસ્તક હતું. સાહિત્ય સર્જનનું એ તો માત્ર મંગલાચરણ હતું.

ત્યારપછી એ ‘વસ્તુ’એ સં. ૧૯૬૨ ને ૧૯૬૦ માં શ્રીમદ્દની કલમને ઇંછેડી હતી.

સં. ૧૯૬૨ માં ‘જૈન સૂત્રમાં મૂર્તિ પૂજા’ કેવી રીતે લખાઈ તે જણાવતાં શ્રીમદ્દજી લખે છે :-

“વિ. સં. ૧૯૬૨ ની સાલનું ચોમાસું અમદાવાદમાં.....થયું. તે

અપ્પતે સ્થાનકવાસી કેમના શા. વાડીલાલ મોતીલાલ 'જૈન હિતેચ્છુ' પત્ર કાઢતા હતા. તેમણે મહાનીશિય સૂત્રમાંથી કમળપ્રલાચાર્યનું દૃષ્ટાંત આપીને મૂર્તિપૂજનો નિષેધ જૈન આગમમાં છે એવું બતાવવા 'જૈન હિતેચ્છુ' માં લેખ લખ્યો હતો. અને તેમાં મહાનીશિય સૂત્રનો પાઠ આપ્યો હતો. તે પાઠનો અર્થ તે બરાબર સમજ્યા નહોતા. અને તે પાઠથી મૂર્તિપૂજનો નિષેધ થતો નથી એમ જૈન જગતને જણાવવા અમેએ સં. ૧૯૬૨માં 'જૈન સૂત્રમાં મૂર્તિપૂજ' એ નામનું પુસ્તક રચ્યું હતું...

મથુરામાં દયાનંદ જન્મ શતાબ્દિ મહોત્સવ ઉજવાયો તેમાં તે પ્રસંગે પંજબમાંથી પાર્વતી નામની સ્થાનકવાસી જૈન વિદ્વાની સાધ્વીએ 'અમે કેમ મૂર્તિને માનતા નથી' એવા આશયના એક લેખમાં તેણીએ મથુરામાં દયાનંદ શતાબ્દિ ઉત્સવ સમેલનની મહાસભામાં આર્ય સમાજીઓ પર મોકલી આપ્યો. તે વાત અમારા વાંચવામાં આવી અને તેથી જૈનો તીર્થંકર ભગવાનની મૂર્તિને શા માટે માને છે, પૂજે છે એ વિષે કંઈક લખવાની રમી પ્રગટી અને તેથી પૂર્વે શા. વાડીલાલ મોતીલાલ શાહને આપેલા ઉત્તરનો જે લેખ હતો તેની સાથે આજને લેખ...લખવાનો શરૂ કર્યો અને

જૈન શાસ્ત્રાધારે મૂર્તિપૂજની માન્યતા સિદ્ધ થાય છે તેમ જણાવવામાં આવ્યું.

આ જે પુસ્તકોની જેમ જ લાલા લજ્જપતરાયના 'ભારતકા ઇતિહાસ' પુસ્તકમાંના જૈન ધર્મ વિષેના કેટલાક વિધાનોના જવાબ આપતાં સંવત ૧૯૮૦ માં શ્રીમદ્જીએ લાલા લજ્જપતરાય અને જૈન ધર્મ પુસ્તક લખ્યું છે.

આમ શ્રીમદ્જી આધુનિક સાહિત્યકારની જેમ જ 'વરતુ' ની શોધ અને તેનો ઘાટ ઘડે છે. કોઈ પ્રસંગ બનતાં તેમનું ભિંમિતંત્ર જણાવણી બેઠે છે. તે ચિત્તક્ષોભ અનુભવે છે અને પછી તે શ્રીમદ્જીનું હૈયું આપોઆપ 'ઉદ્દગાર' કાઢે છે અને કદી તેને કાવ્યમાં તે કદી તેને ગદ્યમાં વણે છે.

આજના કવિ જેવી તેમની ભિંમિ નથી એ અત્રે ખ્યાનમાં રાખવું જોઈએ. પરંતુ તેથી જ કંઈ તેમનું કવિ તરીકેનું સ્થાન નીચે નથી ઉતરી જવું. એમની ભિંમિ સાથે ચિંતન સદાય સાથે રહ્યું છે. કોષ્ઠપણુ પ્રસંગ તેમના હૈયા પર ત્રીલાય છે કે તુરત જ તે પ્રસંગ ચિંતનમાં પ્રતિબિંબિત થઈ પછી બહાર પડે છે. અને 'કાલાંકલની કવિની વ્યાખ્યા વિચારતાં તે શ્રીમદ્જી ખરેખર એક મહાકવિ જ લાગે તેમ છે. કાલાંકલ કહે છે:—ગૂઢ તત્ત્વવેતાં

ન હોય એવો પ્રાપ્તપણ મનુષ્ય હજી સુધી મોટો કવિ નથી થયો...”

હવે અંતમાં જોઈએ શ્રીમદ્દુલ્લાખપતાં કેવી રીતે હતા તે.

એલેક્ઝાન્ડર ડુમા તેના લેખન માટે જુદા જુદા રંગના કાગળો વાપરતો હતો. કંઈક એવા લેખકો પણ છે જે અસુક શાહીની પેન સિવાય લખી શકતા નથી. તેમજ આ સર્જનાનો ઇતિહાસ જ્ઞેતાં એ પણ જાણવા મળે છે કે અસુક લેખક અસુક જ જગાએ લખી શકે છે. અરે! અસુક જ સમયે લખી શકે છે.

શ્રીમદ્દુલ્લાખ એ બધા બંધનોથી પર છે. એનું કારણ એમ હોઈ શકે કે તેઓ કલા ખાતર કલામાં માનતા નથી. તેઓ ગમે ત્યારે લખતાં હતા. ગમે ત્યાં લખતાં હતા. વિચારોની લાંબગડ એમને કદી નહોતી થતી.

મોટા કુલસ્કેપ કાગળ એ તેમના લેખનનો પ્રિય કાગળ છે. અને છતાંય એનું બંધન તેમનું સ્વીકાયું નથી.

તેમના કેટલાક લખાણુ નોટબુકોમાં પણ છે. હા, એટલું ખરું કે તે લખવા માટે માત્ર પેન્સીલ જ વાપરતા હતા. પાસે હોલેલી દસ પાર પેન્સીલ રહેતી સાંજ પડે ત્યારે એ ઘસાઈ જતી આટલી વિશિષ્ટતા તેમના લેખન માટે કહી શકાય.

બાકી જે અમલુ જીવનની નિત્ય ક્રિયા, વિહાર, રાતનું બંધન વગેરે અડચણોમાં એ કેવી રીતે લખતા, તેનું તેમણે તેમનો દરેક અંથ ક્યાં ને કેવી રીતે લખાયા ને ક્યારે પૂર્ણ થયો તેની સંપૂર્ણ વિગતો એ દરેક અંથની પ્રસ્તાવનામાં, કાંતો અંથ પૂર્ણ કરતાં જણાવી જ છે. એ બધાંની નોંધ અત્રે આપતાં એક પુસ્તક જ લરાય. પરંતુ તેમના એ મહાભારત અંથ કઈ રીતે લખાયા એ વિશેષ જાણવા જેવું છે તેથી, શ્રીમદ્દુલ્લાખ શબ્દોમાં જ તેની નોંધ આપી આ લેખ પૂરો કરું છું.

આનંદધન પદ લાવાર્થ સંગ્રહ

“સંવત ૧૯૬૭ ની સાલમાં માધ્યમ શુકલ પુર્ણિમાના દિવસે મુબંબઈમાં પ્રવેશ કર્યો...સં. ૧૯૬૭ ના વૈશાખ શુદ્ધ એકમના દિવસે શ્રીમદ્ આનંદધનજીના પદોનો લાવાર્થ લખવાનો વિચાર સુરાયમાન થયો. તે પૂર્વે ઘણાં વર્ષોથી મારા મનમાં શ્રીમદ્ આનંદધનનાં પદોનો લાવાર્થ લખવાનો વિચાર થયા કરતો હતો, તેવામાં ચૈત્રવદિ અમાવાસ્યાના રોજ ભાવનગરના આવક શા મંજલાલ દીપચંદ મારી પાસે આવ્યાં. તેમણે શ્રીમદ્ના પદોનો લાવાર્થ લખવાનો વિચાર જણાવ્યો. મેં તેમની વાતને પુષ્ટિ આપી અને તેમને પ્રથમ પદનો લાવાર્થ કહી પણ તેમના પિતાશ્રીનું ભાવનગરમાં

મૃત્યુ થવાથી તેઓ ભાવનગર ચાલ્યા ગયા. તેમની પાસે શ્રીમદ્ પંચાસજી ગંભીરવિજયજીએ લખાવેલા અર્થવાણી લગભગ પચાસ પદોની નોટ છુક હતી, તેમાં પદોનો અર્થ ઘણા સંક્ષેપમાં હતો. તેમાંના કેટલાંક પદો વાંચ્યાં તેમજ તેમની પાસે ઝવેરી માણેકલાલ થેલાભાઈની એક નોટ છુક હતી. તેમાં પ્રાયઃ છત્રીસ પદોનો અર્થ પૂર્યો હતો.

ઉક્ત બંને નોટ છુકોમાં ભાવાર્થ સંક્ષેપ રીતે લખાયો હતો તેમજ મારા હૃદયમાં રહેલા કેટલાક આધ્યાત્મિક વિચારોનો તેમાં સમાવેશ થયેલ ન જોવાયાથી અને આરંભ કરેલું કાર્ય પૂર્ણ કરવું એ ટેકને હૃદયમાં ધારીને, પદોના ઉપર અનેક વિવેચનો હોય તોપણ સર્વના અનુભવ પ્રમાણે ભાવાર્થમાં જુદો જુદો અનુભવ આવી શકે તેથી, મારા અનુભવ પ્રમાણે ભાવાર્થ લખવાથી અન્યોને મારા અનુભવ વિચારોનો લાભ મળી શકે તેવા અનેક હેતુથી સં. ૧૯૬૭ ના વૈશાખ સુદિ એકમના રોજ શ્રીમદ્ આનંદધનજીના પદોનો ભાવાર્થ લખવાનો પ્રારંભ કર્યો.

સવારના પ્રહરમાં વ્યાખ્યાન વાંચવું. અન્ય પ્રાસંગિક ચર્ચામાં નિલેપ રહેવું, જે જે શ્રાવકો

આવે તેમને પ્રશ્નો વગેરેના ઉત્તરો આપવા, આજીબાજીના સંયોગો ઉપર ધ્યાન આપીને ચાલવું ઇત્યાદિ ઉપાધિઓવાળા ઉપાધિ-પુરમાં (મુંબઈમાં) રહીને શ્રીમદ્ આનંદધનજીના હૃદયનાં ભાવાર્થને હૃદયમાં પ્રકટાવી એ કેટલું બધું મુશ્કેલ કામ છે? તે વાંચકો સ્વયમેવ સમજી લેશે....

બપોરના વખતમાં એક યા બે કલાક મળતાં તે વખતે પદોનો ભાવાર્થ લખાતો હતો... આ ભાવાર્થ લખવાનું ખરું કાર્ય વૈશાખથી તે સં. ૧૯૬૮ ના કાર્તિક માસ પર્વત બપોરનાં વખતે અનિયમિતપણે ચાલ્યું હતું અને છેવટના ચાર પદોનો ભાવાર્થ પાઠરામાં પૂર્ણ કર્યો છે...”

ક્રમચોગ

સંવત ૧૯૭૦ ના ચૈત્ર વૈશાખ માસમાં... મહેસાણામાં એક માસ લગભગની સ્થિરતા કરી. તે સમયે અમદાવાદમાં પ્રાતઃસ્મરણીય પરમ ગુરુ મહારાજ શ્રી સુખસાગરજી મહારાજે ક્રિયા યોગની મહત્તા સંબંધી સં. ૧૯૬૯ ના અષાઠ સુદી ૧૪ ની રાત્રિએ જે ઉપદેશ આપેલો હતો તે તાજે થયો. અને તેથી ક્રિયાયોગ-ક્રમચોગ

संभंधी श्लोकोनी रचना करी अने तेनुं नाम कर्मयोग राभ्युं...

सं. १६७१ ना...त्यांथी शृंगण्य वदमां सिद्धपुरमां मुक्ताम कर्षो. इटलाक श्लोकोनुं त्यां विवेचन लभ्यायुं. त्यांथी सं. १६७१ ना यैत्र सुदी अकमे महेसाय्यामां प्रवेश कर्षो त्यां इटलाक श्लोकोनुं विवेचन लभ्यायुं...महेसाय्याथी यैत्र सुदी पूर्ण्णिमां पर लोयल्लुमां श्री मक्षीनायनी यात्रार्थे आववानुं ययुं त्यां विवेचन लभवानुं शर इतुं. त्यांथी रामपुरा आवतां त्यां पण्य विवेचन लभवांनी प्रवृत्ति शर इती. रामपुराथी विरमगाम आववानुं ययुं. विरमगामनां कर्मयोगनुं विवेचन लभ्यायुं.

...विरमगामथी जम्बव.७४ यछ... पील यैत्रमां सायुंइमां प्रवेश कर्षो. त्यां अस्मो पानानुं विवेचन लभ्यायुं त्यांथी गोधावीमां वीश द्विस लगलग स्थिरता यछ. गोधावीमां (१५०) दोहसे पाना लगलग विवेचन लभ्यायुं. परंतु त्यां अत्यंत तापमां महेनतनां कारण्यथी शुर्ण्वर लागु पडयो. गोधावीथी...सं. १६७१ ना जेठ मासमां पेशापुरमां योमासा भाटे विहार ययो. पेशापुरमां थोडुं विवेचन

लभ्यायुं. परंतु शुर्ण्वरनी उपाधिया १०८ श्लोको सुधीना श्लोकोनुं विवेचन लभ्याया भाद विवेचन लभवानुं कर्षं भंध थयुं.

सं. १६७१ ना जेठ मासथी कर्मयोग लभवानुं भंध रल्लुं ते पाशु सं. १६७३ना भागशर भाण्यसामां विवेचन लभ्यायु शरुं कर्षुं. १०९ मां श्लोकी माण्यसामां विवेचन लभवानो आरंल थये। माण्यसाथी लींभाइरा, उनाया यछ पेशापुरमां जवानुं थयुं दरेक गाममां विवेचन लभवांनी प्रवृत्ति शर इती...

...पोष मासमां अमदावाः जवानुं थयुं अने अमदावादमां संपूर्ण विवेचन लभवानुं काम पूर्ण थयुं...

सं. १६६६-६७नी साहथी कर्मयोगना विचारोनी तरक अमारुं मन प्रवर्तुं इतुं तेमां गुरु महाराजने मृत्यु समयना उपदेशथी पुष्टी यछ अने तेना इण तरीके कर्मयोग नामनुं पुस्तक लभ्यायुं..."

સ્વ. શ્રી મણીલાલ મોહનલાલ

પાટરાકર

★

સુકી સંત

[સ્વ. શ્રી પાટરાકર અને સ્વ. શ્રીમદ્ભુ વચ્ચે ઘણો જ ઘનિષ્ઠ સંબંધ હતો. તેઓશ્રીના (શ્રીમદ્ભુના) અનેક સર્જનના તેઓ સાક્ષીભૂત હતા. અને શ્રીમદ્ભુના અનેક અર્થોના પ્રકાશનો પણ તેમની હાજરીમાં થયાં છે. તેઓશ્રીએ (લેખકે) શ્રીમદ્ભુના તમામ અર્થોનો સંક્ષિપ્ત પરિચય, તેમજ સ્વ. શ્રીમદ્ભુનો એક સાહિત્યકાર તરીકેનો પરિચય શ્રી જ્યલિખખુ રચિત-યોગનિષ્ઠ શ્રીમદ્ ભુક્ષિ-સાગરજી જીવન ચરિત્ર-અંથમાં “ શ્રીમદ્ભુ” સાહિત્ય સર્જન” વિભાગમાં આપ્યો છે. તેમાંથી શ્રીમદ્ભુના લજનો વિષે કેટલુંક લખાણ અત્રે લીધું છે. —સંપાદક]

ગુર્જર ભાષામાં લજન સાહિત્યનું સ્થાન અનોખું છે. નરસિંહ મીરાંથી માંડીને તે આજસુધીમાં ભક્ત કવિઓએ લજનો દ્વારા જ અંતરગત વિચારોને પ્રકાશ્યાં છે, અને એક વખત એવો હતો કે ગુજરાતી કવિતાનું ભાવ આ પ્રભુ ભક્તોના હાથે જ લજનો દ્વારા સર્જાતું હતું. કાવ્ય દેરીના ઉદ્ભવનો ત્યારે સંકુચિત ક્ષેત્રમાં જ થતા. પ્રભુ ભક્તિ અને આત્મલક્ષી કાવ્યોનો મહિમા આ કારણે ઘણો છે. ગુર્જર સાહિત્યના પ્રધાન અંશ તરીકે, કવિતાના ઇતિહાસના ક્રમને અલગ રાખનાર તરીકે, ભિન્નિતીના એક ઉત્તમ પ્રકાર તરીકે

અનેક હૃદયોના આવેગોને ઝીલનાર પાત્ર તરીકે લજનોનું સ્થાન અદ્વિતીય અનુપમેય છે.

શ્રી ભુક્ષિસાગરજીના જીવનની ચાવી આ જ કાવ્યોમાં છે. એમના જીવનમાંથી નીતરતો વૈરાગ્ય, પ્રભુ ત્યાગ ભાવના, પ્રભુ ભક્તિ અને આત્માનુભાવ એકત્ર ધકળે તેમના આ કાવ્યોમાં દ્લવાયાં છે. તેઓશ્રીના સમસ્ત કાવ્ય સર્જનમાંથી આ ભાગ ઉદ્ધાવી લઈએ તો શ્રીમદ્ભુના વ્યક્તિત્વનું સાચું દર્શન અશક્ય થઈ પડે. વૈરાગ્યનાં આકરાં વ્રત લઈ, સત્ય અને આત્મ સૌન્દર્યની શોધમાં આકર થઈ જવાની ભીષણ

પ્રતિષ્ઠા લઈ ખેડેલા મહાન યોગીનાં હૃદયના પ્રબળ આવેગમાં આ કાવ્યની ઉત્પત્તિને ઇતિહાસ જરૂરે. જગતની સર્વ ભ્રમણાઓને લાત મારી પ્રભુ સાથે આત્માની એકતાનતા સાધવા મથનાર હૃદયમાંથી થયેલી સ્ફુરણામાંથી પ્રગટતાં કાવ્યો અલૌકિક પરમાનંદનો અનુભવ કરાવનાર હોય છે. કાવ્યનો આત્મા, નહિ કે દેહ, આ કાવ્યમાં પ્રધાનપણે હોય છે. શુઓ:—

પ્રભુ તુજ અકળ કળા ન કળાતી,
સમભ્યાં નહિ સમજતી,
જેવી કૂપની છાયા કૂપમાં,
પ્રકટ થઈને સમાતી,
તેવી રીતે માહરી બુદ્ધિ,
તોરો પાર ન પાતી.....

(ભ. ભા. ૧૦ પૃ. ૧૨)

અને જાણે પ્રભુ મળ્યા પછી બોલતા
હોય તેમ:—

મેરા આતમ આનંદ તુર,
અમીરસ છાય રહા,
હમ લાલન મરત ફકીર,
અમીરસ પાન લહા.

(ભ. ભા. ૧૦ પૃ. ૬૫)

શ્રી બુદ્ધિસાગરજીના અંતરમાં આસતાં

શ્રદ્ધા, અશ્રદ્ધા, મોહ, વૈરાગ્ય, શોક,
અશોક અને સત, અસત આદિનાં
દ્વંદ્વ સુદોમાંથી જ તેમનો કાવ્ય સમુદાય
પ્રકટયો છે. તેથી તેમનાં આ પ્રકારનાં
કાવ્યોનો મોટો ભાગ આત્મલક્ષી છે.

આત્માનુભાવને પ્રદર્શિત કરતાં,
સાધકનાં તરવાટને સૂચવતાં અને
લકિતની પરાકાષ્ટા બતાવતાં આ ભજનો
જુતકાલીન અનેક મહાત્માઓનાં ભજ-
નોની હરોળમાં મૂકી શકાય તેવાં છે.

કબીર, મીરાંબાઈ, આનંદધન,
ધીરો, ભોજો, નિષ્કુલાનંદ આદિ અનેક
લકત કવિઓની છાપ શ્રીમદ્ ઉપર
સ્પષ્ટ રીતે જોઈ શકાય છે. આ મહા-
ત્માઓની પ્રેરણા અને પોતાનો સ્વાનુ-
ભાવ એ ઉભયનો સુસંયોગ થયેલો
તેમના કાવ્યોમાં નજરે પડે છે. આંતર
પ્રદેશની દ્રવીજૂત દશામાંથી આ કાવ્યો
ઉદ્ભવેલાં હોઈ તે સાચાં ભિર્મિ કાવ્યો
છે. શ્રીમદ્ની આત્મ છાયા તેમાં સ્ફટીકની
જેમ સ્પષ્ટ આલેખાયેલી દષ્ટિએ પડે છે.

મીરાં, કબીરાદિની પેઠે શ્રીમદ્ એક
લકત કવિ હતાં. લકત એ પ્રભુનાં
પ્રણયી છે. તેની સાથે ભગની લાગતાં
તે સર્વસ્વ વીસરી બંધ છે. તેને પ્રભુ
સિવાય અન્ય આશક કે માશક નથી.
હોતાં તેની પાછળ ગાંડો બની આતમ
અર્પણ કરવામાં તેને મજા-મસ્તી છે.
શ્રીમદ્ની લકિત પણ કંઈક આવા જ

સ્વરૂપે પરિણમી હતી. જુઓ લગ્ન-
કાવ્ય સંગ્રહ ભા. ૭ ' પ્રભુ પ્રેમ
દશા ' માં.

જ્યાં જ્યાં વિભૂતિ આપની,
ત્યાં પ્રાણુ મારાં પાથરું,
તમ નામ પીયૂષ પી ઘણું,
આનંદથી હસતો ફરું.

તેમજ લગ્ન સંગ્રહ ભા. ૧ માં
પ્રેમીડો ખતલાવે રે,
કોઈ મારો પ્રેમીડો ખતલાવે,
પ્રેમ વિના હું નિશ્ચિન જૂરું,
પ્રેમી મળે સુખ થાવે...

* * *

પ્રભો તુજ લગ્ન વિના નહિ શાંતિ,
દેખું સહિ આ શાંતિ.

સુખ નહિ સ્વને દુનિયામાંહી,
મોહ નહિ ઉત્કાંતિ,
દુનિયા શોષે યાત્રી યાત્ર્યાં,
સુખ ના પુદ્ગલ જાતિ-પ્રભો.

(ડાયરી સં. ૧૯૬૭ પૃ. ૨૩૮)

શ્રીમદ્ પ્રભુને પ્રેમી કદપી સ્તવન
કરે છે. પણ તેમનો પ્રેમ મર્યાદિત છે.
મર્યાદિત એ અપેક્ષાએ કે જેમ નરસિંહ.
દયારામ કે જે પ્રેમ સખીમાં શૃંગારથી
લચી પડતો જણાય છે તે શ્રીમદ્માં
નથી. તેમનો પ્રેમ સાત્ત્વિક છે. એ
આત્માની સંલગ્નતામાંથી તે ઉદ્ભવેલો
છે. શારીરિક વાસનાને તેમાં સ્થાન
નથી. શ્રીમદ્ની લક્ષિત પ્રેમમય છતાં
શૃંગારમય નથી. તેમનો પ્રેમ આત્મૈય-
આત્મ અદ્વૈતનો છે. દેહદ્વૈતનો નથી.

‘ બુદ્ધિપ્રભા ’ ને લગતો તમામ પત્ર વ્યવહાર
આ સરનામે કરો—

‘ બુદ્ધિપ્રભા ’

C/o ધનેશ એન્ડ કું.,

૧૯/૨૧, પીકેટ કોસ લેન, સ્મોલ કોલ કોર્ટ પાસે, મુંબઈ ૨
લેખકોને પુસ્કાર આપવામાં આવે છે.

સાહિત્યનું મંગલાચરણ.

(અંથ પરિચય)

[આ લેખમાં સ્વ. શ્રીમદ્દુલના સૌ પ્રથમ અંથનો સંક્ષિપ્ત પરિચય કરાવવામાં આવ્યો છે. આગામી અંકથી દર મહિને તેમના એક અંથનો સંક્ષિપ્ત પરિચય આપવામાં આવશે.

—સંપાદક.]

“ જૈન ધર્મ અને ખ્રિસ્તી ધર્મનો મુકાબલો ” એ સ્વ. શ્રીમદ્દુલ્હિસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજનું પ્રથમ પુસ્તક છે. સાહિત્ય સર્જનાના શ્રી ગણેશ તેઓશ્રીએ આ પુસ્તકથી કર્યા છે.

જૈનેતરમાંથી જૈન બનેલાં, અને જૈનમાંથી અમણ્ય બનેલા એવા નવ-દીક્ષિત સાધુના પોતાના ધર્માભિમાનના જુલંદ પડઘા આ પુસ્તકમાં આપણને સાંભળવા મળે છે.

જૈન દીક્ષા તો હજુ ૭ મહિના જ પહેલાં લીધી હતી. માગસર સુદ ૭ઠ. સં. ૧૯૫૭. ત્યાંથી વિહાર કરતાં કરતાં તેઓશ્રી સુરત આવ્યા. અહીં તેઓ ન્યાયશાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરતાં હતાં તેમજ મુકતાવલી ઉપર દીનકરીનું પઠન કરતાં હતાં.

તે જ અરસામાં આ પુસ્તક રચવાનું નિમિત્ત બન્યું. તેમના જ શબ્દોમાં તે જોઈએ.

.....એમાસામાં તે વખતમાં એક જૈમલ નામનો ખ્રિસ્તી આવ્યો. તે ચૌટામાં જૈનધર્મનું ખંડન કરવા લાગ્યો. તથા તેણે ખ્રિસ્તી ધર્મ અને જૈનધર્મનો મુકાબલો નામનું પુસ્તક રચ્યું હતું. તે પુસ્તકને તેણે જૈનોમાં વહેંચ્યું. તેથી જૈન કોમમાં મોટો ખળભળાટ થઈ રહ્યો.

ખ્રિસ્તી જૈમલ એક વખત શ્રી ઝવેરસાગરજી મહારાજની સાથે સાધુ તરીકે રહ્યો હતો અને પછીથી શ્રી મોહનલાલજી મહારાજની પાસે સાધુ થયો હતો. પશ્ચાત્ તે જુદા પડી ગયો હતો. બાવાની જાતના ઝોલાદનો તે મૂળ હતો એમ સંભવ છે.

સાધુનું વત પાળવામાં તે અશક્ત નીકળ્યો અને તે પાદરીઓના સંગમાં ગયો. રાજકોટ, ભાવનગરમાં તેના વિચારો નાસ્તિક થઈ ગયા અને તે ખ્રિસ્તી બની ગયો.

જૈન સાધુપણમાં પણ તેને જૈન

તત્ત્વજ્ઞાનનો સારી રીતે અભ્યાસ કર્યો ન હતો.

.. સાધુઓમાં અને શ્રાવકોમાં તે વખતે જૈમલના બનાવેલાં પુસ્તક સંબંધી ઘણી ચર્ચા ચાલી રહી હતી. પણ અમારાથી મોટા પંન્યાસ વગેરે સાધુ-ઓએ તે પુસ્તકનો ઉત્તર આપવાનો વિચાર કર્યો ન જણાયાથી અમેએ દશ દિવસમાં આ પુસ્તક લખી દીધું. અને જૈમલે જે કુતર્કો કર્યા હતા તેને જૈન શાસ્ત્રના આધારે ઉત્તરો લખ્યાં...
.....પુસ્તક બહાર પાડ્યું.

પસ્તાવના પાન નં. ૮-૯

જૈમલ તેના પુસ્તકમાં લખે છે કે સંસારી અને સિદ્ધ બંને સરખા છે, વળી સિદ્ધ સંસારીઓના દુઃખો જોઈ સમલાયી બનતા નથી તેથી તેઓ ઉચમ નથી. આ માટે સિદ્ધોને નીરોના બાદશાહ સાથે સરખાવે છે. જીવોને લાગેલાં આઠ કર્મો વિષે તે શંકા કરે છે. તે તેના આધારે સિદ્ધો મિથ્યાત્વી છે તેમ સાબીત કરવા પ્રયત્ન કરે છે. શ્રી લદ્દબાહુસ્વામીએ રચેલ ત્રહશાંતિ સ્તોત્ર, ને તે માટે બતાવેલ વિધિનું ટાંચણ કરી કર્મસત્તા વિષે વિરુદ્ધ મત બાધે છે. નિગોદના જીવ વિષે-ઘટે ન શશી નિગોદકી, વધે ન સિદ્ધ અનંત-આ સૂત્રનો અર્થ એ બતાવે છે કે સિદ્ધમાં જીવ વધતાં નથી અને સંસારમાં

જીવ ઘટતાં નથી. અમણુ જિંદગીમાં પાળવાના મહાવતો પણ તે જુદાં ને ખોટાં બતાવે છે. પરંતુ આ બધાંયને ટપી જાય તેવું વિધાન તો તે આ પ્રમાણે કરે છે. એ કહે છે કે ભગવાન ઋષભદેવે પુનર્લગ્ન કયું હતું. અને તે આધારે એ પુનર્લગ્નને જૈન મત પ્રમાણે વ્યાજબી ઠરાવવા જાય છે. જૈન ધર્મ સાથે આમ બેફાલ ચેડા કરી જૈમલ તેણે માનેલા પ્રભુ ઇસિને સર્વજ ને ખૂદ હશ્વર માને છે. ને તે માટે ઇસિની ભારોભાર પ્રશંસા કરતું તેનું જીવન આલેખે છે. આ તો માત્ર થોડાક જ મુદ્દા મેં બતાવ્યાં છે. પરંતુ આખા પુસ્તકમાં તો આવા ઘણા ચર્ચારૂપદ મુદ્દા જૈમલે ઊભા કર્યાં છે.

મુનિશ્રી બુદ્ધિસાગરજીએ તેના જવાબ માટે સંવાદકીય લાખા પસંદ કરી છે. અને આ સંવાદના વણાટમાં તેમણે એક એવું ભાતીગર પોત વણ્યું છે કે આખું પુસ્તક વાંચી રહીએ છીએ ત્યારે જૈનધર્મ, તેના સિદ્ધાંતો તેમજ તે ધર્મની પ્રરૂપણા કરનાર તીર્થંકર ભગ-વંતો કેટલા મહાન હતા તેનું આપણને દર્શન થાય છે.

જૈમલના એકે એક મુદ્દાને તેમણે પ્રશ્ન રૂપે લીધા છે અને તેના જવાબમાં તેમણે ખૂબ જ મુદ્દાસર અને ઘણી જ સચોટતાથી એ પ્રતિવાદીના પક્ષને

તોડી નાંખ્યો છે. ઘણી જગ્યાએ તો તેમણે જૈમલના પ્રશ્નનો જવાબ પ્રશ્નથી જ આપીને તેને એવો મુંઝવ્યો છે કે તે પ્રશ્ન તેમને તેમજ છોડીને એ ખીલ્લે પ્રશ્ન કરે છે.

મુનિશ્રીએ આ પુસ્તકમાં ઈસુના સર્વરૂપણા વિષે તેમજ ઈશ્વરના જગત્ કર્તૃત્વપણા વિષે ખૂબ જ દલીલોથી તે વસ્તુને નિરાધાર સાબીત કરી છે. અને આ માટે તેમણે ખ્રિસ્તી ધર્મના પુસ્તકોનો ઘણો મોટો આધાર લીધો છે. પુરાતન સ્થાપનાનું પુસ્તક, ઇર-મયાનો ભવિષ્યવાદ, માત્થીનું પુસ્તક, સુટ્રાંતો ભાગ ૧-૨, પાઉલરમી, બાઇબલ, જુના તથા નવા કરાર, તોહફ્ટુલ હિંદ, તેમજ વિવિધ લેખકોએ લખેલું ઇસનું જીવન ચરિત્રો વગેરેમાંથી તેમણે કલમ તેમજ પાન નંબર સહિત છંતારા આપ્યા છે. આ માટે તેમણે ખ્રિસ્તી ધર્મમાં પરસ્પર વિરોધ આ શિર્ષક ઠળ ખાસા છ પાનાં રોક્યાં છે. અને ગ્રંથમાં, ખ્રિસ્તી ધર્મના જ ગ્રંથના આધારે તેમના લલા બચાવોની નોંધ તો જુદી જ છે. આ માટે તે ઉપરાંત જૈન ગ્રંથોના આધાર પણ તેમણે બતાવ્યો છે. એ ગ્રંથોના નામ આ પ્રમાણે છે. સંપ્રહણી,

જંબુદ્વીપ પન્નતી, પન્નવણા, સ્યાહવાદ મંજરી, કર્મગ્રંથ, સમ્મતિતર્ક દાદશ-સાર, નયચક, સ્યાહવાદ રત્નાકર, અનેકાંત જયપતાકા, સ્યાહવાદ કલ્પલતા, સ્યાહવાદ રત્નાકર અવતારિકા, સૂચડાંગ, નંદીસૂત્ર, પ્રમાણુ પરીક્ષા, ન્યાયાવતાર, વિવિધબોધ રત્નાકર વગેરે.

જે કે આ પુસ્તક એ તેમનું પ્રથમ પુસ્તક છે. છતાં પણ તેમણે એવી ગંભીરતાથી લખ્યું છે કે, જે કોઈ તમને કહે નહિ કે આ તેમનું પ્રથમ પુસ્તક છે. તો તમે એ વાંચીને જરૂર એમ જ કહેવાના કે આ પુસ્તકનો સર્જક જરૂર કોઈ પ્રકાંડ વિદ્વાન અને સિદ્ધ હરત લેખક હશે !

આખાય પુસ્તકની ભાષા એવી તો સરળ ગુજરાતીમાં વહી જાય છે કે ક્યાંય અર્થને વિચારવાની ભાંજગડ નહતી નથી. ક્યાંક ક્યાંક તો વિચારની વિશેષ સમજ માટે નાનાં દષ્ટાંતો પણ તેમણે ટાંક્યાં છે, દલીલને ધારદાર બનાવવા બેચાર જગ્યાએ કહેવત તેમજ શ્લોક દુહા પણ મૂક્યાં છે.

જૈમલના અધકચરા ગાન માટે તેમણે આ દુહો:-“ ક્યાં તો વગર

ભણ્યો ભલો ક્યાં તો ભલો ભણેલ, અધવહરા જનથી જુઓ, બહુ ખીગાડ બનેલ.” તેમજ આંધળાઓની હાથી પરીક્ષાનું દષ્ટાંત આપી; જૈમલ પર એક નરમ છતાં ગરમ એવો કટાક્ષ કર્યો છે. તો પાના નં. ૬૭ ઉપર એક હળવા વિનોદમાં જૈમલના સંસ્કૃત જ્ઞાનની ખબર લઈ નાંખી છે.

તે લખે છે:—વળી મી. જૈમલને સંસ્કૃતનો અભ્યાસ પણ ખાપ દીકરાના દષ્ટાંતપણે હશે એમ જણાય છે, તે દષ્ટાંત નીચે મુજબ છે:—

એક મનુષ્યને એક દીકરો હતો. તેને સંસ્કૃત ભાષા બોલવાની ઘણી મરજી હતી. પણ આકરણને અભ્યાસ તેણે કર્યો ન હતો. તેમ છતાં પણ પોતાના પિતાને તેણે કહ્યું કે હે પિતાશ્રી! આજથી હું તમારી સાથે સંસ્કૃત ભાષામાં બોલીશ.

પિતાએ કહ્યું કે, બહુ સારું એક દિવસ તે છોકરો ખાવા ખેડો ત્યારે ભાણ્યામાં ભાત પીરસેલો હતો તે ખાતાં ખાતાં કહેવા લાગ્યો કે:—

વાપં ઉર્ષાં માતં । હે બાપ ! ભાત હોતો છે. (જુઓ એ ડેવું સંસ્કૃત

બોલ્યો!) ત્યારે પિતાએ કહ્યું કે—**તુપં પૌરં ઘટં ગલં,** ચૂપ દીકરા! ગટ દધને ગળી જ.

આવો વિનોદી કટાક્ષ આખા પુસ્તકમાં આ એક જ છે. પરંતુ આ એક જ કટાક્ષ આપણને ઉગતા લેખકની ભાવિ જનજવલ્યમાન પ્રતિભાના દર્શન કરાવી જાય છે.

પ્રીસ્તી જૈમલને પડકાર આપવા માટે જ આ પુસ્તક લખાયેલું હોય, આખા પુસ્તકમાં જડખાતોડ દલીલોનાં ગંજ ખડકાયેલો છે. પરંતુ આ દલીલો ક્યાંય લક્ષી જણાતી નથી. ધાર્મી નિશાન એ મારે છે. આ દલીલો બધી શાસ્ત્રાધાર છે. આથી આમાં અનેક શાસ્ત્રોના આપણને દર્શન થાય છે. જીવ, કર્મ, વીતરાગ વ. ની ભારોભાર અર્થા આપણને અહીં વાંચવા મળે છે.

તત્ત્વોની વાતો કરી છે. અને તે પણ ઘણી જ સરળતા અને સહેજતાથી કરી છે. ડોક ડેકાણે તો એવા સાધવથી તત્ત્વોની ઝોળખ આપી છે કે થોડા શબ્દોમાં પણ આખા તત્ત્વની સમજ થઈ જાય છે. ખાસ કરીને કર્મ વિષય નિગોદ વિષય આના ઉમદા ઉદાહરણો છે. આ ઉપરાંત પાના નં. ૭૧ ઉપર

સિદ્ધને આપેલો સંક્ષિપ્ત પરિચય તે તેમના પ્રારંભિક પણુ સિદ્ધતા તેમજ સુંદરતાનો ગદ્ય લેખનનો ઉત્તમ નમૂનો છે.

તેઓશ્રી લખે છે :—સિદ્ધના જીવને તે જન્મજરા, મરણનાં બંધન તૂટી ગયા છે. તેમનો આત્મા સ્ફટિક રત્નની પેઠે નિર્મળ છે. જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો નાશ થવાથી અનંતજ્ઞાન પ્રકાશ પામ્યું છે. તેમ દર્શનાવરણીય કર્મનો નાશ થવાથી અનંત દર્શન, અને જ્ઞાતા તેમજ અજ્ઞાતા વેદનીયનો નાશ થવાથી તેઓ અવ્યાબાધ સુખ પામ્યા છે. મોહનીનો નાશ થવાથી ક્ષાયિક સમકિત પામ્યા છે. આયુષ્ય કર્મનો નાશ થવાથી અરૂપીપણું પામ્યા છે. ગોત્ર-કર્મનો નાશ થવાથી અચુરુ લઘુ પદ પામ્યા છે. અને અંતરાય કર્મનો નાશ થવાથી અનંતવીર્ય પામ્યા છે. જીવો તેની ગાથા નાણુંચ...હવઘ...(૧) આઠ કર્મનો નાશ થવાથી એ આઠ યજ્ઞ પ્રગટ થાય છે. માટે સિદ્ધના જીવોમાં અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શન, અનંતઆરિત્ર, અનંતવિર્ય હોય છે અને આ બધાના ભોક્તા સિદ્ધ જીવો છે....”

એકસો પચ્ચીસ પાનમાં પથરાયેલુ આ પુસ્તક આપણને શ્રીમદ્દની બહુ-

જુતપણાની, એક સારા અભ્યાસીની, એક ઉગતા પણુ સારા લેખકની, એક વાદીની તેમજ પ્રખર ધર્માભિમાનીનો પરિચય કરાવી બધ છે, ખ્રિસ્તીઓને પડકાર કરવા માટે લખાયેલું આ પુસ્તક હોવા છતાં પરંતુ કયાંય તે ધર્મ તેમજ તેના સ્થાપક વિષે દ્વેષ કે ખાર દેખાતો નથી. જ્યાં જ્યાં તેમના ઉમદા તત્ત્વો જાણાય છે તેની નોંધ પણુ લીધી છે, આમ આ બધા સાથે મુનિશ્રીના એક ઉદાર ને સમલાવી દિલનો પણુ પરિચય થાય છે.

અને માનશો ? આ પુસ્તક બહાર પડ્યા પછી જૈમલ કદી મુનિશ્રી હતો. સાં ગયો નથી. અરે ! તેનો વળતો જવાબ આપવાની પણુ હિંમત કરી નથી. અને વધુ તે આશ્ચર્ય એ છે કે આ પુસ્તક તેમનું પ્રથમ સર્જન હતું. છતાં પણુ જ્યારે એ પ્રગટ થયું ત્યારે તેમના નામ વિના જ તે પ્રગટ થયું હતું !!

ખ્રિસ્તી ધર્મના મુકાબલે જૈન ધર્મ કેટલો ઉમદા, પરિપૂર્ણ અને ઉત્તમ છે એ જાણવા આ પુસ્તક એક વાર વાંચવું જરૂરી છે.

(Continued Page form 48)
 a great patriot. His thoughts for the welfare of Bharat and for keeping it at the top of every nation were very high. He Preached for unity of all. He said that the people should be loyal to the Government and that the Government should respect the voice of the nation, and should work for the prosperity of all, and if the Government and the people work in that way, the people of Bharat are sure to be prosperous and happy. The Ruler is entrusted with power by the people and if he makes abuse of this trust, there will be no unity and there can be no prosperity. All the human beings have the same feelings and they have a right to live and therefore there should be no oppression. All the animals have got a right to live and therefore there should be no slaughter of dumb animals. Every nation comes to the top by its high

deeds and non-vilence, and the moment that it forgets this commandment of God, they are sure to fall. In his books he has given valuable advise to all the nations.

XIX

Death :—

Munishri had no fear of death. He knew that it is only a change of the body and that his Soul was to leave the body, he made preparation for it, got all the books which were ready for print to be published soon and told his followers that the period of his life was over and that he is preparing for it. In Samvat 1981 (A. D. 1925) when people came to request him to pass his monsoon, he said who is going to make another monsoon ? and he wrote a long letter to his follower Mohanlal Hemchand of Padra in the month of Jeth and wrote in it "By death one has to pass from one stage to another. My

time is near. I am rising to another stage of my Soul." He asked his followers to take him to Vijapur, his birth place, and then called all his disciples and followers and told them if they had to ask anything, if anybody was to come. He gave his last advise, gave blessings to all, sat in Samadhi uttering the words. Soham soham.

There was light upon his face and he left his World on Jeth Vadi 3rd. He had no pain, and he passed away with complete peace of mind. Gujarat is fortunate for having given birth to a Mahatma of highest type like Acharya Shri Buddhisagar-sriji and who passed away only 37 years ago. He has left so many books as a heritage to the public and now we have to learn highest ideals of life and highest precepts of religion from his life and teachings.

XX

His last words :—

Before leaving this World, he called all his disciples and his followers before him and told them Oh! religious people, by becoming Jain Saints, you have succeeded in your human life. Now do such acts that you may not have to come again in this World, because there may come many occasions for falling into temptation. Therefore have control over selfish nature. Follow the advise of your elders. Make progress by keeping unity with all and all your religious works. Do not forget your Soul and let it remain as a Light in all your actions. Although there is Kaliyuga or Panchamkal, you are lucky that you have taken birth as a Human Being, that you are healthy in body and born in high family and that some of you have left this World and become Saint.

Therefore keep full faith in Jainism. Follow the precepts of your Guru. Keep up high character by giving up killing of any living being. Follow truth, chastity and austerity. Control your body and mind and have no desire but that of getting salvation. You have got this nice opportunity therefore don't waste your life. This human body is the only stage from which you can attain to the highest stage by your virtuous life. You have got it by your high deeds of merit in the past. you can not get human life by spending any amount of money.

Therefore take advantage of this opportunity of coming into human life. This is a rare opportunity, therefore follow your Guru, keep res-

pect towards him and purify your Soul by your faith in God and devotion to him. Do all that you can for helping every human being in happiness and misery by considering them like your own Soul. Be firm in your own Soul by your firm faith, knowledge and high character, without being attracted or tempted in any affairs of the World and remember that it is the only path for getting salvation. Many difficulties and obstacles may come in your way, your mind may be tempted to wordly things, but remove all these thoughts from your mind, maintain peace of mind and follow the path of salvation. This is my last advise to all the Sadhus, Shravaks and Shravikas, and if you follow it, you will become immortal.

સંત અને સાક્ષરો

[સ્વ. શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી મ સા. નો સમય એ સાહિત્યનો પ'ડીત યુગ હતો. એ યુગે શ્રીમદ્જીના સાહિત્યને કેવું વધાવ્યું હતું તે જાણવા માટે તે યુગના કેટલાક સાક્ષરો, પ્રધ્યાપકો વગેરેના અભિપ્રાય અહીં નોંધ્યા છે. એ તમામ અભિપ્રાય ક્યાંથી લીધા તેની નોંધ અભિપ્રાયની નીચે આપેલી છે. —સ'પાદક.]

શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજીનું સાહિત્ય એટલે ? એને હિંદુ પણ વાંચી શકે, જૈન પણ વાંચી શકે અને મુસ્લીમ પણ વાંચી શકે. સૌને સરખું ઉપયોગી થઈ પડે એવું એ કાવ્ય સાહિત્યથી બુદ્ધિસાગરસૂરીજીને આપણા ભક્ત અને કવિઓની ઠારમાં મૂકી દે એવું છે. એનું એ જ તત્ત્વજ્ઞાન, એના એ જ રાગદ્વેષથી પર જવાનો બોધ એની એ જ પાર્થિવ સુખો પ્રત્યેની સાધુશોભન બેપરવાહી, સત્તા અને ધનના દુરુપયોગ સામેની મસ્ત ઉપેક્ષા-એમના કાવ્યોની માફક એમનાં જીવનમાં પણ તરી આવે છે. સાથે સાથે એક માનવીની અનુકંપાનાં દષ્ટાંતો તેમનાં જીવનમાં અનેક વેરાયેલાં પડ્યાં છે.

—સ્વ. રૂમણલાલ વસંતલાલ દેસાઈ

(શ્રી જયલિખ્મ્બુ લિખિત 'યોગનિષ્ઠ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી' ચરિત્રમાંથી ઉઘૂત પાન નં. ૧૪.)

પુસ્તકના લેખક ધણી જિંચી પંકિતના યોગી હતા; છતાં તેમનો કર્મયોગ અત્યંત તેજોમય અને પ્રખર

હતો. આત્મોદ્ધારની સાથે વિશ્વોન્નતિ અને સમાજ સેવાની ધગશથી તેમનું જીવન સંકળાયેલું હતું તેથી જ મનુષ્યોના ધાર્મિક તેમજ વ્યવહારિક કાર્યોમાં દગ્ગોચાર થતા અનેક દૂષણો પર, વિષયાંતરનો ભય રાખ્યાં સિવાય, તેમણે યથોચિત પ્રદાનો કર્યાં છે.

—સ્વ. નાગકુમાર મુકાતી.

('તીર્થયાત્રાનું વિમાન' પુસ્તકની પ્રસ્તાવના પાન નં. ૨૩ પરથી ઉઘૂત.)

ભારત સહકાર શિક્ષણ કાવ્ય એ નામનું શ્રીયુત જૈનાચાર્ય શ્રી બુદ્ધિ-સાગરજીનું પુસ્તક જોઈને હું રાજ થયો છું.

સ્થળે સ્થળે તેમાં ઉચ્ચ નીતિનો ઉપદેશ સરળ પદમાં રજુ કરવામાં આવ્યો છે. હાલના સમયમાં ગુજરાતીમાં લખાતાં અનેક પ્રેમનાં કે નિર્બળ ભાવનાઓનાં કાવ્યોના કરતાં પદમાં દર્શાવાયેલાં આવા લખાણો વાંચવા એ સાહિત્યની વાડીમાં જાણે હવા ખાવા ગયા હોઈએ એટલો આનંદ આપે છે. અલખત ઉક્ત પુસ્તક ઉપદેશાત્મક

હોવાથી એમાં કાવ્યત્વની ઝમકને માટે અવકાશ નથી. છતાં પુસ્તક મારા અભિપ્રાય મુજબ આકર્ષક છે.

“યૌવન ગયું તો સહુ ગયું,
બાકી રહ્યું ના જગ વિષે.”
“તીર્થ”કર ઋષિયો થવું,
યવું વિશ્વ સુલતાન,
છે પોતાના આત્મમાં,
સાધન સર્જી સુખાણુ.”

એવી અનુલવરસિક અને બળ-પોષક લીટીઓ કોને મોહક ન લાગે? લાગશે જ.

એકંદર રીતે આ પુસ્તકના લેખકનો પ્રયાસ હું સ્તુત્ય ગણું છું.

-અતિસુખશંકર કમળાશંકર ત્રીવેદી,

પ્રોફેસર વડોદરા કોલેજ

૧૬-૯-૧૯૬૮.

(ભારત સહકાર શિક્ષણ કાવ્ય.)

પાન. ૩૩, ૩૪.

મહારાજશ્રીનાં સાહિત્યમાં નર્મદ, દલપતરામ, કલાપિ, અનવર, બાળા-શંકર, લલિત વગેરેની વિધવિધ છાયાઓ ભ્રેવામાં આવે છે; તેઓ મેઘાણીના યુગને પણ સાધી લે છે, તેઓ ઇતિહાસના વિવેચક બને છે અને પોતાનો અભિપ્રાય પ્રગટ કરે છે:—

“ મુસ્લિમો સામે લડતાં રજપૂતો હારી ગયાં તેના કાશ્મીરમાં રજપૂતોનો

કુસુંપ તો હતો જ, પણ ખીજું કારણ એ હતું કે મુસ્લિમોના જેવી યુદ્ધવ્યૂહ કળા રજપૂતોમાં નહોતી; મરાઠાઓ રજપૂતોને મેળવી શક્યા નહિ એટલે ઉત્તર હિંદમાં તેમનો પરાજય થયો, હિંદવાસીઓ યૂરોપિયનોથી બધી કળાઓએ બિતરતા બતા હતા એટલે તેઓ પરાધીન બન્યા...”

આવા પુખ્ત અભ્યાસને અવલો-કનથી પરિણમતા વિચારો મહારાજશ્રી માત્ર નૈસર્ગિક વિચાર શક્તિથી આપણને આપી ગયા છે તે તેમની અથાગ કલ્પનાશક્તિ, તેમનું (જૈન પારિલાપિક વાપરીએ તો.) મતિગાન સૂચવે છે.

એવાં જ મતિગાનનાં અનેક દર્શાવો મહારાજનાં લખાણોમાં આપણને મળી આવે છે. મહારાજશ્રીને સાધુસંસ્થા સ્થાપવી હતી. તેમની અભિલાષા સંશોધન માટે એક કેન્દ્રરથ ત્રયલંકાર સ્થાપવાની હતી; આ અભિલાષાઓ સિદ્ધ થઈ શકી નહિ એ જુદી વાત છે. પણ પચાસ વર્ષ અગાઉ આવી સિદ્ધિઓને પાર પાડવાની અભિલાષા સેવનાર આ જૈન સાધુનું મતિગાન પરેખર અલૌકિક જ કહેવાય...!

-પ્રો. કેશવલાલ હિંમતરામ ઠામડોર

આગામી અંકથી વાંચો પ્રેમ ગીતા

ઓ પ્રીત !

મારા શીવાલયની તું તો પાર્વતી છે.

કારણ મારા દેહને હું શિવાલય સમજું છું.

અને મારા આતમને શિવશંકર મહાદેવ ! -૧૭.

સ્વ. શ્રીમદ્ ભુદ્ધિસાગરસૂરિજી મહારાજે સંસ્કૃત ભાષામાં ૬૦૦ શ્લોક પ્રમાણની પ્રેમગીતા રચી છે. આવતા અંકથી (જુલાઈ ૧૯૬૪) એ પ્રેમગીતાના શ્લોકોનો ભાવાનુવાદ આપવામાં આવશે. અત્રે ઉપર તેનો એક નમૂનો આપ્યો છે.

આવતા અંકથી ઉઘડતા એ પાનામાં વાંચો પ્રેમ ગીતા.

With best compliments

From

SURENDRA TULSIDAS

Dealers

Mafatlal Group of Mills

Sasson Mills Terreylene

Speciality.

Navi Gally

Mulji Jetha Market,

BOMBAY - 2.

PHONE :

Shop : 39227

Resi : 78677

GRAM :

PREMYSLAY

ગી શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરચરિત્ર એક સિદ્ધહસ્ત કવિ હતાં.
ત તેઓશ્રીએ લખેલા તમામ કાવ્યોના અગિયાર સંગ્રહો
મં પ્રગટ થઈ ચૂક્યા છે. અધા મળીને તેમના કાવ્યની સંખ્યા
જુ લગભગ ૩૦૦૦ ની થવા જાય છે. અને આ અધા જ
પા કાવ્યોમાં વૈવિધ્ય છે. કોઈ ભજનો છે, કોઈ ગઝલ અને
 કવ્વાલી છે. સ્તવન, સજ્જાય, હરિગીત, અરે ! તેમાં
 ખંડ કાવ્યો પણ છે. અને તેમાંથી ત્રણ કાવ્યો રજુ
 કરવામાં આવ્યા છે. —સં.]

પ્રેમ પંથ

પ્રેમીડો અતલાવે રે

કોઈ મારો પ્રેમીડો અતલાવે રે

પ્રેમી વિના હું નિશ્ચિન જૂરું

પ્રેમી મળે સુખ થાવે રે

કોઈ મારો પ્રેમીડો અતલાવે.

પ્રેમી ન મળતો વાટે ઘાટે

સઘળું શૂન્ય કહાવે રે

પ્રેમના પ્યાલા પીધા જેણે

તેને કશુંએ ન લાવે રે

કોઈ મારો પ્રેમીડો અતલાવે.

જલ ખીચ મીન

કમલ જલ જેવો

પ્રેમ પ્રભુ પરખાવે રે

કોઈ મારો પ્રેમીડો અતલાવે.

બુદ્ધિસાગર

આતમસ્વામી

લકિતથી એમ ગાવે રે

કોઈ મારો પ્રેમીડો અતલાવે

પ્રેમીડો અતલાવે

કોઈ મારો પ્રેમીડો અતલાવે.

(લજન સંગ્રહ ભા. ૧ પા. ૮૪)

या अस्लाह !

अस्लाह हमारा अहँ परमप्या प्यारा रे;
परमप्या प्यारा रे, परब्रह्म प्यारा रे.

जहां देखुं वहां वहि सहि है
जिनमय सत्तावाला
भेद भुदाका भुदा हि जने.
अहँ हि हकताला...परमप्या.

थके पुराणी वेद कुरानी,
पूर्वो नहि के पाया;
पाया सो उस न्योति समाया,
कहनेकुं नहि आया...परमप्या.

हरिहर ब्रह्मा जगताथ वह,
सकल विश्वका राज;
अनंत नूरका दरिया सरया,
भूदा प्रभु वह ज्वाण...परमप्या.

गंगा यमुना मध्य सरस्वती,
त्रिकुटी न्योति मिलार्ध;
शून्य शिखर पर यदकर आशु,
अनहद तान ज्वाण...परमप्या.

अनंत न्योतिके दरियाभे,
अनहद कुदरत सण जनी,

अस्लाही कुदरत सण जनी,
हुं तुं भेद हठाया...परमप्या०

पिउं सो ब्रह्मांड विषे है,
अगभइप परप्याया;

नाभइप वृत्तिसे भर कर,
भरज्वा हो जया...परमप्या.

અમરપનાકા કુંઆ રજીસ્ટર,
 રહ્યા ન જગમેં જાના;
 દુનિયાદારી ભૂલ ગયે સખ,
 આનંદમેં મસ્તાના...પરમખ્યા.
 લન પૂતલી પાર લેનેકું,
 જા કર અખ્ધિ સમાજ;
 જ્યોતિ જ્યોતિ મિલી તથ ઉસકી,
 પાર ન જાતી લાઈ...પરમખ્યા.
 અનુભવી અનુભવકું જાને, રસિયા રસકું જાને;
 બુદ્ધિસાગર અલખ નિરંજન, મસ્ત યોગી પરમાને.
 પરમખ્યા પ્યારા રે,
 પરબ્રહ્મ પ્યારા રે.

(ભજન પદ સંગ્રહ લા. ૮ પાન નં. ૭૫૨-૭૫૩)

ચાંદી શો ચળકાટ, હીરા શો ઝળકાટ,
 કુસુમ સમ શણગાર, રમણી સમ ઝણકાર ???
 હા, બા ? એ....જ....એ....જ

વાધ છાપ વાસણા જ વાપરો.

પનાલાલ બી. શાહ

૨૧, કંસારા ચાલ, મુંબઈ ૨

જ્યાં જ્યાં નજર મારી કરે.

જ્યાં જ્યાં વિજ્ઞાતિ આપની, ત્યાં પ્રાણ મહારા પાથરું,
 તવ નામ પિયૂષ પી ઘણું, આનંદથી હસતો ફરું;
 તુજ નામને ગાતો ફરું, શ્રવણે સુણાવું સર્વને,
 તુજ સદ્ગુણો પ્રસરાવવા, જે જે બને તે સૌ કરું.
 તુજ પ્રેમથી અશ્રુ ઝરે, એ અશ્રુનો સાગર કરું,
 એ અશ્રુના સાગર વિષે, ઝીલું ઝીલાવું સર્વને;
 તવ તેજનાં અંબારમાં, દુનિયા સકલ જોતો રહું,
 કાયા અને માયા સહુ, એ તેજ જોતાં છે નહિ.
 મારું હૃદય સોંપ્યું તને, એ પ્રેમમાં અર્પણુ સહું,
 જ્યાં ભેદનો ખેદ જ નથી, ત્યાં ભેદ શાના માનવા;
 જે તું અરે! તે હું અરે!, જે તું નહિ તે હું નહિ,
 જે મતિ તે હું મતિ છું, એ ઐક્યમાં ખીનું નથી.
 જે જે ગુણો તારા અરે! મારા અરે તે તે ગુણો,
 તારું અને મારું ખરું તે, અક્ય છે વસ્તુતઃ;
 જે હું અને જે તું અરે! એ વૃત્તિનાં મધ્યમાં રહું,
 તે શુદ્ધ તત્ત્વ ઉપાસને, મરત હું રાચી રહું.
 ગંભીર તારા રૂપનો, પાર જ બહુ નહિ ધ્યાનમાં,
 કથતાં ઘણું બાકી રહે, એ વાતનો સાક્ષી તુંહી;
 તારા વિના ગમતું નથી, મન માનતું નહિ અન્યને,
 સહવાય નહિ વિયોગ જે, ક્ષણ લાખ વર્ષ સમ થયો.
 જે દિલમાં આવે અરે! તે લેખિની લખતી નથી,
 શુભ વાણી સહુ કહેતી નથી, એ દિલ જાણે દિલને;
 તારા વિના સાક્ષી નથી, તારા વિના રહેવું નથી,
 તારા વિના વદતું નથી, તારા વિના જોવું નથી.
 ક્ષણ માત્રમાં દિલમાં સ્ફુરે, એ સર્વ તારું થઈ રહું,
 મારું અને તારું અરે! એ ભેદ પણ ભૂલી ગયો;
 આધેય ને આધાર તું, જિનરાજ ધ્યાને તું રહ્યો,
 સુદ્ધયજ્ઞિષ્ઠ હર્ષોદ્ધાસના, કલ્લોલની ધ્વનિયો કરે.

(કાવ્ય સંગ્રહ ૭ પાન નં. ૧૦૬)

(સ્વ. શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સુરિશ્વરજી મં ના
વિવિધ ગ્રંથોની સંકલિત કટાર)

ગો
ચ
રી

જોગી અને જમાનો.

ગાડરીયા પ્રવાહમાં હવે ન તણાઓ!!! હવે આંખ ઉઘાડીને
દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને ભાવથી શું કરવા લાયક છે તેનો વિચાર
કરો, તમે કયા અધિકાર પર છો તેનો ખ્યાલ કરો. સ્વાશ્રયી—
બનીને તમારું કાર્ય કરવા મંડી જાઓ. તમારે માથે ઘણો બોજો આવી પડ્યો
છે. તમારે ઘણી ફરજો અદા કરવાની છે. આત્માના આશ્રયી બનીને તમે
આપ્ટ મદદ ગ્રહણ કરી જ્યાંથી કાર્ય અઘરું છે ત્યાંથી આરંભ કરો.

તમારા હાથ તે જગતના હાથ બનાવો. તમારું હૃદય તે જગતનું હૃદય
કરો. તમારી પાસે જે કંઈ સારું હોય તે જગતને આપો.

તમારી આંખના સામું જોનારની સામું જુઓ. તમારા હાથના સામું
જોનાર પ્રતિ હાથ લખાવો. તમારા મુખ સામું જોનારના મુખ સામું જુઓ.
તમારા દીલ સામું જોનારના દીલ સામું જુઓ. દુનિયામાં સંચાર કરનાર કોઈ
જીવનો નાશ કરતાં પહેલાં પ્રભુની દયાનો ખ્યાલ કરો. જે જીવને ઉત્પન્ન
કરવાની તમારામાં શક્તિ નથી. તેઓનો નાશ પણ તમારાથી ન થાય. એવો
કરુણાના હૃદયથી વિચાર કરો.

કોઈ પણ જીવને દુઃખ ન દો. કોઈ પણ જીવને પરતંત્રતાની બેડીમાં ન
નાખો. ભણું કરનાર સમ્યક્ત્વવૃત્તિને જગાડો. સદુપદેશ સરોવર બંધાવો. દયાના
મેઘ વર્ષાવો. સત્યને સર્થ ઉગાડો. શાંતિનો ચંદ્ર ઉગાડો. સદ્ગુણોનું ઉપવન
ખીલવો. તમારા શાશ્વત જીવનની પવિત્રતાને પૂજો અને તેનું ધ્યાન ધરો. તમારા
શાશ્વત જીવનના આનંદમાં મસ્ત બનો. તમે માયા વિ. આકારોમાં લોભાઓ
નહિ પણ માયાવિ આકારોમાં પાછળ રહેલા સત્યને દોષો. સારાંશ કે તમે
વસ્તુને વસ્તુના ધર્મ પ્રમાણે સમ્યક્ અવલોકો કે જેથી માયાવિ આકારોનો
પડદો દૂર ખસી જાય. તમે વિચારો કરવામાં જે જે ઉપયોગી વિચારો ભૂલી
ગયા હોય તે દીન નહિ બનતાં હૃદયના ઉલ્લાસથી ખીજી વખત ઉપયોગ રાખીને
વિચારો કરો. દુર્વાસનાઓની પાછળ પશુની પેડે ઘસડાતા નહિ. એક આત્માનો
આશ્રય ગ્રહણ કરો. તમે આત્મા છો. જે તમારા આત્માને તમે પોતે અવ-
લંબશો તો દુર્વાસનાઓના હૃદયમાં સંસ્કાર પડી શકશે નહિ.

ગણ ભુવનનું બળ તમારામાં છે. એવો સમગ્ર જુસ્સો પ્રગટાવીને અશુભ
ક્રોધાદિક વિચારો સાથે યુદ્ધ મચાવીને આગળ વધો. પૌદ્ગલિષ્ટ-સુખની આશાના
હવાઇ વિમાનમાં બેઠેલી દુનિયા કયાં ઘસડાઇ જશે તેનો ખ્યાલ કરો. શરીરમાં
રહેલા આત્મા વિના અન્ય વસ્તુ ખરેખરી પ્રિય નથી. ખરેખરા પ્રિય એવા
આત્મામાં રમશો તો આનંદનો અતુલવ સેશો. દુનિયાને હળવે હળવે ખરા
સુખની દિશા તરફ દોરવા આત્મબળથી પ્રયત્ન કરો.

[ધાર્મિક ગદ્ય સંગ્રહ પા. ૧૦]

(શિષ્યોપનિષદ્)

ગુર્વાત્મ તન્મયી માવેન જીવકઃ

હે શિષ્ય ! તું ગુરુની શ્રદ્ધા તેમજ પ્રેમમાં ખામી પડવા ન દે ! ગુરુને બધી જ વાત કહિને તારી ખામીને દૂર કર ! રામની સેવામાં જમ હનુમાન રહ્યા હતા તેમ તું ગુરુની સેવા કર !

ગુરુના મહિમાને પ્રથમ ગા ! ગુરુની સ્તુતિ કરી પાપનો નાશ કરી શુદ્ધ બુદ્ધિને મેળવ ! ગુરુના ઠપકા સહન કર ! ગુરુના આશયને બાણ ! તેમનાથી તું કંઈ છાનું ન રાખ !

ગુરુ ગમે તેવા હોય તો પણ હે શિષ્ય ! તારા એ ધર્મ છે કે તું ગુરુને દેવ માની તેમની આરાધના કર ! તારા માટે ગુરુ ગમે તે અભિપ્રાય બાંધે કે તને ફજત કરે તો પણ તેમાં તું ખુશી બન !

એમ કરીને ગુરુ તને તાવે છે અને સુવર્ણની જમ તારી કસોટી કરે છે. એમ સમજ ! તારા નામ રૂપ અહંવૃત્તિનો ત્યાગ કર ! ગુરુ તને બધે ઠેકાણે બદનામ કરે અરે બહુ દુઃખ આપે તોયે એ તારા શ્રેય માટે જ કરે છે એવી શ્રદ્ધા રાખ !

આમ કરવાથી હે શિષ્ય ! તું ગુરુના મન અને પ્રવૃત્તિને અનુકૂળ કરી શકીશ અને અને અનેક જપ-તપ કરતો તું અંતે અનંતગુણ ક્રમને પ્રાપ્ત કરીશ !

હે શિષ્ય તારે જે ગુરુની સાથે તન્મય બનવું હોય તો સ્વપ્નમાં પણ ગુરુના દોષ કે વાંકને દેખવાની ભૂલ કરીશ નહિ !

તારા આત્મા અને ગુરુના આત્માની વચ્ચે માયા પોતાનો પડદો નાંખે છે. તેથી હે શિષ્ય ! તું માયાને નહિ પણ ગુરુના આત્માને દેખતાં ભૂલ ન કર ! ગુરુની હરહંમેશ પ્રેમથી પૂજ કર અને તેમનું ધ્યાન ધર !

જૈનો પનિષદ્

સર્વશક્તિ-વિદ્યાતકાઽશુભ-વિચારાચાર-નિવારકાઃ ।

સર્વ શક્તિઓના વિદ્યાતક જ-જે અશુભ વિચારો હોય છે તેઓનું નિવારણ કરનાર જનો હોય છે.

બાલ લગ્નથી કાયિકબલનો નાશ થાય છે. સૃષ્ટિ વિરુદ્ધ કર્મ કરવાથી શરીરની પાયમાલી થાય છે. તેથી તેવા અયોગ્ય હાનિકારક રિવાજોનો નાશ કરનાર ખરા જનો બને છે. માંસ ભક્ષણ દારૂપાન, જુગદું ગાંજો, અફીણ, વિગેરેના વ્યસનનો ત્યાગ કરનાર તથા વૈશ્યા પરસ્ત્રીને ત્યાગ કરનાર ખરા જન બને છે. કારણ કે તેનાથી શરીર, લક્ષ્મી, બિુદ્ધ અને આત્માની પાયમાલી થાય છે.

ગૃહસ્થ જૈનો પરદેશ ગમન કરીને વિદ્યા-લક્ષ્મી મેળવતા હોય અને ધર્મની શ્રદ્ધાસ્થિથી બ્રહ્મ ન થતા હોય તેઓના સામું ન પડવું જોઈએ, કારણ કે વ્યવહારિક શુભ શક્તિઓ મેળવ્યા વિના જૈનો અન્યકામોથી પાછળ પડી જાય તો ધર્મનું બળ વધી શકે નહિ, વૃદ્ધ લગ્નનો ત્યાગ થવો જોઈએ.

વિદ્યાશક્તિ, સત્તાધારીશક્તિ, અને કાર્યશક્તિથી જનો ધર્મમાં પણ આગેવાની ભર્યો ભાગ લઈ શકે છે.

જૈન સાગી સાધુઓની પેઠે ગૃહસ્થદશામાં ગૃહસ્થ જૈનો જો નિવૃત્તિનાજ ઉપાશંકા બને તો વ્યવહારમાં દીન બની જાય અને તેથી અશક્ત મનુષ્યોથી કાંઈ પણ કાર્ય કરી શકાય નહિ. મહાત્મા ગાંધી જો ખારીસ્ટર ન બન્યા હોત તો તેમનાથી દેશસેવાનું કાર્ય બની શકત નહિ. ધન, સત્તા, વિદ્યા, અને રાજ્ય શક્તિઓથી એકવાર મનુષ્ય મહાન બન્યા પછી તે તે શક્તિઓનો ભોગ આપે છે. ત્યારે તેના તરફ દુનિયાના મનુષ્યોનું આકર્ષણ થાય છે.

વ્યવહાર માર્ગમાં અને ધર્મમાર્ગમાં સાંકડા વિચારો અને આચારોમાં ગોંધાઈ રહીને ઉદાર વિચારોનો નાશ કરવાથી જૈન કોમની પડતીનું પાપ ઘેરો લેનારાઓએ હવે ચેતીને ચાલવું જોઈએ. જમાનાના ફરવાની સાથે મનુષ્યે પણ ફરવું જોઈએ.

સુખ દુઃખનો સથવારો

અધ્યાત્મજ્ઞાન ખરેખર માતા સમાન છે. માતા જેમ પોતાના બાળબચ્ચાં-ઓતું લાલનપાલન કરે છે અને તેઓને અનેક દુઃખમાંથી બચાવે છે; પોતાના બચ્ચાંઓના ગુન્હા સામું જોતી નથી પણ તેમના લલાને માટે જ સદાકાલ પ્રયત્ન કરે છે, તેમ અધ્યાત્મજ્ઞાન પણ લબ્ય જીવોની પુષ્ટિ કરે છે અને લબ્ય જીવોમાં રહેલા અનેક દોષોરૂપ મળને દૂર કરે છે; તેમ જ લબ્ય જીવોના ગુણોની પુષ્ટિ કરીને પરમાત્મપદરૂપ મહત્તાને અર્પે છે.

અધ્યાત્મજ્ઞાન ખરેખર લાવપિતાની ગરજ સારે છે. સાંસારિક પિતા, જેમ પોતાના કુટુંબનું પોષણ કરે છે અને તનતોડ મહેનત કરે છે, શત્રુઓથી પોતાના કુટુંબનો બચાવ કરે છે, પોતાના પુત્રો અને પુત્રીઓને લણાવે છે. અને તેઓને શુભમાર્ગમાં દોરે છે, તેમ અધ્યાત્મજ્ઞાનરૂપ લાવપિતા પણ વિરતિ આદિ કુટુંબનું પોષણ કરે છે અને અંતરાત્માને જ્ઞાનાદિ પંચાચારનું શિક્ષણ આપીને તેની પુષ્ટિ કરે છે, તથા મૈત્રીઆદિ લાવનાઓના અમૃત-રસ વડે અંતરાત્માનું પોષણ કરે છે અને ઉચ્ચ ગુણસ્થાનકરૂપ શુભ માર્ગમાં પોતાના કુટુંબને દોરે છે અને પોતાની ફરજ બજાવીને આત્માના આંતરિક કુટુંબની ઉન્નતિ કરે છે.

અધ્યાત્મજ્ઞાન ખરેખર એક ઉત્તમ મિત્ર સમાન છે. ઉત્તમ મિત્ર જેમ પોતાના મિત્રના હૃદયને પ્રકુલ કરે છે. ઉત્તમ મિત્ર જેમ પોતાના મિત્રનો, સંકટ વખતમાં સાથી બને છે, તેમ અધ્યાત્મજ્ઞાન પણ અંતરાત્મરૂપ મિત્રને અનેક પ્રકારના મોહરાજાએ કરેલાં સંકટોમાં સાથી બનીને, મોહના દુઃખથી ઉગારે છે. ઉત્તમ મિત્ર જેમ પોતાના મિત્રને પ્રાણુતે પણ વિશ્વાસઘાત કરતો નથી તેમ અધ્યાત્મજ્ઞાન પણ અંતરાત્મનો કદાપિ વિશ્વાસઘાત કરવા પ્રવૃત્તિ કરતું નથી. ઉત્તમ મિત્ર જેમ પોતાના મિત્રને દોષદષ્ટિ ટાળીને સદ્ગુણ દષ્ટિ ખીલવે છે, તેમ અધ્યાત્મજ્ઞાન પણ અંતરાત્મામાં રહેલા દોષો ટાળીને તેની સદ્ગુણ દષ્ટિ ખીલવે છે.

અંતરાત્માને પોતાનું શું કર્તવ્ય છે અને તે કેવી રીતે સિદ્ધ થાય તે શિખવનાર અધ્યાત્મજ્ઞાન છે. ઉત્તમ મિત્ર જેમ પોતાના મિત્રના ગુણો અને દોષો જાણે છે તેપણ તે દોષોની વાત કોઇ આગળ કરતો નથી અને ગુણોની સુગંધી સર્વત્ર ફેલાવે છે, તેમ અધ્યાત્મજ્ઞાન પણ સર્વ જીવોના ઉત્તમ મિત્ર સમાન છે.

જેનામાં અધ્યાત્મજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે તે, સર્વ જીવોના ગુણો સામું જીવે છે, અને સર્વ જીવોના ગુણોની સુગંધીને તે સર્વત્ર ફેલાવે કરે છે. મનુષ્યના દુર્ગુણો તરફ તેનું લક્ષ્ય

જતું નથી. દુર્ગુણોને ફેલાવો તે કરતો નથી, તેમજ દોષોને પ્રકાશીને કાઢના આત્માની લાગણીને દુઃખાવતી નથી. અધ્યાત્મજ્ઞાનથી સર્વ જીવો પોતાના મિત્ર સમાન લાગે છે અને તેથી સર્વ જીવો પર મૈત્રી લાવના પ્રગટે છે. સર્વ જીવોના ગુણો દેખવાની શક્તિ ખીલવાથી સર્વ જીવોના જે જે ગુણો હેય તે તે ગુણોને દેખી અધ્યાત્મજ્ઞાની પ્રમાદ લાવનાને ધારણ કરે છે. તેમજ સર્વ જીવોને દુઃખ દેખી તેમના ઉપર કારુણ્ય લાવના ધારણ કરે છે, અને ગુણહીનોને દેખી મધ્યસ્થ રહે છે.

ઉત્તમ મિત્ર જેમ પોતાના મિત્રની ઉન્નતિ કરવામાં મારું-તારું એવો લાવ ધારણ કરતો નથી, તે પ્રમાણે અધ્યાત્મજ્ઞાની પણ સર્વ જીવોને મિત્ર માની તેઓનું શ્રેયઃ કરવામાં મારું અને તારું એવો લાવ ધારણ કરતો નથી. સર્વ જીવોને પોતાના મિત્ર સમાન ગણવાની શક્તિ આપનાર ખરેખર અધ્યાત્મજ્ઞાન છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનની દૃષ્ટિએ સર્વજગત એક કુટુંબ સમાન ભાસે છે ભગવદ્ગીતાના વિવેચનમાં કહ્યું છે કે—

**अर्थ निजः पशो वेति गणना लघुचेतसाम् ।
उदाश चरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम् ॥**

આ મારો છે અને આ પારકો છે. એવી લઘુમનવાળાઓની લાવના છે;

જેઓનું ઉદાર ચરિત છે તેઓને તો આખી પૃથ્વી પોતાના કુટુંબ સમાન ભાસે છે.

અધ્યાત્મજ્ઞાનથી આવી ઉત્તમ લાવના ખીલવાથી જગતમાં ઉદાર ચારિત્રવાળા મનુષ્યો ઉત્પન્ન થાય છે. અને તેથી તેઓ દુનિયાનું લલું ગમે તે સ્થિતિમાં રહ્યા છતાં પણ કરે છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનથી આવી ઉત્તમ વિશાલ દૃષ્ટિ ખીલવવાને માટે ઉત્તમ જ્ઞાનીઓ મહાપ્રયત્ન કરે છે.

ઉત્તમ મિત્ર જેમ પોતાના મિત્રથી એકરૂપ બનીને તેના દોષોને ટાળે છે; તેમ અધ્યાત્મજ્ઞાન પણ આત્માથી એકરૂપ હોઇને આત્મામાં રહેલા દોષો ટાળવાને પોતાની શક્તિ ફેરવે છે. ઉત્તમ મિત્ર જેમ પોતાના મિત્રને સંકટના સમયમાં ત્યજતો નથી તેમ અધ્યાત્મજ્ઞાન પણ આત્માને દુઃખના સમયમાં ત્યજતું નથી; પણ ઉલટું અધ્યાત્મજ્ઞાન ખરેખર સંકટના વખતમાં આત્માને ખરો આશરો આપવાને માટે સમર્થ બને છે. અંતરમાં ઉત્પન્ન થનાર મોહના રાગાદિ ચોદ્ધાઓ સામે ખગ ટેકથી ઊભુ રહીને યુદ્ધ કરનાર ખરેખર અધ્યાત્મજ્ઞાન જેના હૃદયમાં પ્રગટ્યું છે તેને અન્ય મિત્ર કરવાની જરૂર રહેતી નથી. લય, ખેદ આદિ અશુભ વિચારોને આત્મામાં ઉત્પન્ન થતાં જ મારી હટાવનાર અધ્યાત્મજ્ઞાન છે. જે મનુષ્યો અધ્યાત્મજ્ઞાન ઉપર

વિશ્વાસ રાખીને તેને પોતાના મિત્ર તરીકે સ્વીકારે છે તેઓને શોક, ચિંતા, ભય વગરે દુઃખનોનો જરા માત્ર ભય રહેતો નથી.

અધ્યાત્મજ્ઞાનને જેઓ મિત્ર બનાવવા ધારે છે, તેઓ આંતરિક સૃષ્ટિમાં પ્રવેશ કરે છે, પણ તેઓએ સમજવું જોઈએ કે અધ્યાત્મજ્ઞાનને મિત્ર બનાવવા માટે પ્રથમ બાહ્ય વસ્તુઓના મમતવનો ત્યાગ કરવો જોઈએ. જેઓને અધ્યાત્મ મિત્ર ઉપર શુદ્ધ પ્રેમ હોતો નથી તેઓના હૃદયમાં અધ્યાત્મજ્ઞાનની સ્થિરતા થતી નથી. મહારાજ સહેનશાહને પોતાના ધેર બોલાવવા હોય છે તો ઘરને કેવું સુશોભિત કરવું પડે છે અને પોતાના પ્રેમની કેટલી બધી ખાત્રી આપવી પડે છે! તે પ્રમાણે અધ્યાત્મજ્ઞાનને હૃદયમાં સ્થિર કરવા માટે, મનમાં અસંત શુદ્ધ પ્રેમ અને શ્રદ્ધાને ધારવી પડે છે. શુદ્ધ અધ્યાત્મીઓના હૃદયમાં ખરૂં અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રગટતું નથી; વાચિક અધ્યાત્મ જ્ઞાન વડે કંઈ પોતાની ઉન્નતિ થતી નથી. વસ્તુતઃ અધ્યાત્મજ્ઞાન ભ્યારે હૃદયમાં પરિણમે છે ત્યારે તેવું પરિણામિક અધ્યાત્મજ્ઞાન-ખરેખર આત્માની શુદ્ધતા પ્રગટાવવાને સમર્થ બને છે.

અધ્યાત્મજ્ઞાન ખરેખર પોતાના જીવની ગરજ સારે છે. ગુરુ જેમ શિષ્યને અનેક શિક્ષાઓ-મૂર્તિરૂપ બનાવે છે, તેમ અધ્યાત્મજ્ઞાન પણ આત્માને અનેક પ્રકારની શિખામણો આપીને આત્માને

સ્વસ્વભાવરૂપ નિજ ઘરમાં લાવે છે. અને ક્ષયોપશમાદિ ભાવના અનેક ગુણોના ધામભૂત આત્માને બનાવીને, આદિ અનંતમાં ભાગે સહજ સુખને વિલાસી કરે છે. ગુરુ જેમ પોતાના શિષ્યના શ્રેયમાં સદાકાલ પ્રયત્ન કર્યા કરે છે; તેમ અધ્યાત્મજ્ઞાન પણ આંતર-આત્માની ઉન્નતિ માટે પ્રયત્ન કર્યા કરે છે; જેમ ગુરુ શિષ્યને પોતાના ઉપદેશ વડે અનેક શિખામણો આપીને વિનય-વંત કરે છે, તેમ અધ્યાત્મજ્ઞાન પણ જગતના જીવોને અનેક શિખામણો આપીને અહંકાર દોષને ટાળી વિનય-વંત બનાવે છે.

અધ્યાત્મજ્ઞાન અને અહંકારને મેળ આવતો નથી. મુનિવરે અધ્યાત્મજ્ઞાન વડે અહંકારને જીતીને લધુતા ધારણ કરી વિનયને પાઠ આપી દુનિયાને પઠાવે છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનથી લધુતા ગુણની જે પ્રાપ્તિ ન થાય તો સમજવું કે તેના હૃદયમાં અધ્યાત્મજ્ઞાન પરિણમ્યું નથી અધ્યાત્મજ્ઞાન ખરેખર સૂર્ય સમાન છે. આત્મસૃષ્ટિમાં રહેલી ઋદ્ધિતું દર્શન કરાવનાર અધ્યાત્મજ્ઞાન છે.

અધ્યાત્મજ્ઞાનરૂપ સૂર્યના પ્રકાશ વડે આંતરઆત્મરૂપ કમલ ખરેખર પ્રકુલ થાય છે અને તે ભોગરૂપ જલથી નિર્લેપ રહે છે.

[શ્રી આનંદ ઘનપદ સંગ્રહ.

પા. ૫૧, ૫૨, ૫૩.]

શા સ ન સ મા ચા ર

એ પેઢીઓનું મિલન (વરસોડા)

સ્વ. યોગનિષ્ઠ અધ્યાત્મજ્ઞાન દિવાકર શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસુરિશ્ચરણના લક્ષ્મી અંડોમાં જૈન શ્રાવકો ઉપરાંત જૈનેતર ભાઈઓનું સ્થાન પણ હતું. તેમાં મધ્યમ વર્ગના માનવીઓ હતા. તે રાજદરબારી કુલો પણ હતાં. શ્રીમદ્જીએ હાલના ઉત્તર ગુજરાતના અનેક ગામડાઓમાં તે સમયના ઠાકોરો અને સુબાઓને પોતાના જીવન અને કવનથી પ્રભાવિત કર્યા હતા.

વિળપુર તાલુકાના વરસોડા ગામના ઠાકોર શ્રી સુરજમલજી, સ્વ. શ્રીમદ્જીના અનન્ય લક્ષ્મી હતા. તે એ વચ્ચેના લક્ષિત પ્રસંગે શ્રીમદ્જીના જીવનમાં એક યાદગાર પાતું રોકે છે.

વરસોડાના સમાચાર મળતાં જ મને એ રાજયોગી અને સંતયોગીનું મિલન યાદ આવી ગયું.

વૈશાખ વદમાં અત્રે એક મહોત્સવ ઉજવાઈ ગયો. કહે છે એ દિવસોમાં વરસોડા એક નાનું તીર્થધામ બની ગયું હતું.

વૈશાખ સુદ પૂનમના રોજ અત્રેની જનતાએ સ્વ. શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર-સુરિશ્ચરણ પરમ શિષ્ય, પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવેશ પ્રજ્ઞાંતમૂર્તિ શ્રી કીર્તિસાગર-સુરિશ્ચરણ, પૂજ્ય પંચાસ પ્રવર અનુયોગાચાર્ય શ્રી મહોદયસાગરજી, મુનિરાજ શ્રી દુર્લભસાગરજી, બુદ્ધિપ્રભાના આલોચક શ્રી ત્રિલોક્યસાગરજી, શ્રી અશોકસાગરજી, શ્રી જ્ઞાનવંદસાગરજી તેમજ મુનિશ્રી માણિકસાગરજી આદિ શ્રમણુ લગવંતોનું ઘણા જ ઠાઠથી સ્વાગત કર્યું હતું. પોતાના ગામમાં પોતાના સ્વં પિતાશ્રીના સમાચાર મળતાં જ વરસોડાના ઠાકોર સાહેબ શ્રી જોરાવરસિંહજી સુરજમલજી પોતાના રાજપરિવાર સહિત આવી પહોંચ્યા હતા. આ માટે તેઓશ્રીએ રાજકોટ જવાનું મુલતવી રાખ્યું હતું. અત્રેના જિનાલયની ૪૨ મી વર્ષગાંઠની ઉજવણી નિમિત્તે અષ્ટાહિકા શાંતિરનાત્ર તેમજ અભિષેક મહોત્સવ હોવાથી વરસોડા સંઘની વિનંતીથી આ પુણ્ય મેળો અત્રે યોજાયો હતો.

વૈશાખ વદ ખીજના રોજ લગ્ન એવો બાદશાહી જલયાત્રાનો વરધોડો નીકળ્યો હતો. વરધોડો દરબારગઢ પાસે આવતાં જ ઠાકોર સાહેબ શ્રી જોરાવર-સિંહજી, યુવરાજ શ્રી જયવિજયસિંહજી, કુમાર શ્રી દિગ્વિજયસિંહજી તેમજ ખીજ અન્ય દરબારીઓ વરધોડામાં સામેલ થયાં હતાં. સ્ત્રીવૃંદમાં કુમારી સૂર્યકુમારી તથા ગુણવંતકુમારી પણ જોડાયાં હતાં. સૌ રાજમહેલમાં આવી પહોંચતાં રાણી સાહેબા ચંદ્રકુવરબા, કુ. રવિન્દ્રકુમારી, ગીરિરાજકુમારી તથા અહામ્બેતાકુમારી આદિ રાજકન્યાઓએ પૂજ્ય શ્રમણુ લગવંતોને અક્ષત વગેરેથી

વધાવ્યા હતા. ને તેમની રાહમાં સાધિયા (ગહુંલી) પૂર્યાં હતાં. અને ભાવથી તેઓ સૌએ વંદના કરી હતી. અન્ય ઠાકોર સાહેબોના કુટુંબી સભ્યોની બેનોએ પણ તે સૌ સૌના ઘર આંગણે ગહુંલી કરી હતી. આ વરઘોડામાં ગામ પર-ગામથી ખીબ પણ અનેક શ્રાવકો પધાર્યા હતા.

વૈશાખ વદ એકમના રોજ ઠાકોર શ્રી જોરાવરસિંહજી પોતાના રાજ્ય-પરિવાર સાથે, પૂજ્ય આચાર્ય ભગવંતને પોતાના રાજમહેલમાં, પુનિત પગલાં કરાવવા માટે પધારવા વિનંતી કરવા આવ્યા હતા. અને રાજમહેલમાં તેઓ સૌએ તેમને ભાવભીની વંદના કરી હતી તેમજ આચાર્યશ્રીની મંગલવાણીનો લાભ લીધો હતો. તેમજ જ્ઞાનપૂજન અને સુપાત્રદાનનો પણ લ્હાવો લીધો હતો.

વરસગાંઠ નિમિત્તેના વરઘોડો શેઠ શ્રી પરભુદાસ સરખચંદ તરફથી યોજવામાં આવ્યો હતો. બ્યારે શેઠ શ્રી મગનલાલ મોતીચંદના કુટુંબીઓએ શાંતિ-સ્નાત્ર લણાવી મહાન પુણ્ય ઉપાર્જન કર્યું હતું. આઠ દિવસના આ લવ્ય મહોત્સવમાં રોજ બે ટંક સાધર્મિક વાત્સલ્ય થયું હતું. પૂજ આંગીને પ્રભાવના પણ થયાં હતાં. આ પૂજ ભાવનાઓમાં સંગીતની ધૂન માધમ મંડળવાળા શ્રી શાંતિલાલ મોતીલાલ તેમજ પાદરા નિવાસી સુંદર ગાયક શ્રી કનુભાઈ મારતરે સંભાળી હતી. તેઓ બંને પોતાના સ્ટાફ સાથે આવ્યા હતા. તેથી પૂજઓમાં ઘણો જ આનંદ વ્તાયો હતો. આ બધા જ મહોત્સવની ક્રિયા વિધાન, શ્રીમાન શ્રી મોહનલાલભાઈ તેમજ તેમના સહકાર્યકરોએ કરાવ્યાં હતાં.

સુણ ચંદાજી સીમંધર—પરમાતમ પાસે જાને...

(બોડેલીથી વિજ્ઞપુર)

સ્વ૦ શ્રી પોપટલાલ કચરાભાઈ સ્વ૦ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસુરિજી મ. ના પરમ ભક્ત હતા. શ્રીમદજીની આજ્ઞા તેઓ એક અવાજે ઉઠાવતા હતા. તે ભક્તિ વારસો તેમના સુપુત્ર શ્રી બાબુલાલ પોપટલાલે સારી રીતે જાળવી રાખ્યો છે. પૂજ્યપાદ ઉપાધ્યાય ભગવંત શ્રી કૈલાસસાગરજીની શુભ પ્રેરણાથી, પરમાર ક્ષત્રિય જૈનધર્મ પ્રચારક સભા અહિંસાનું રચનાત્મક કાર્ય કરી રહેલ છે જે બોડેલી ગામમાં તેઓશ્રીએ (બાબુભાઈએ) વિહરમાન તીર્થંકર ભગવંત શ્રી સીમંધર સ્વામીની પ્રતિમાની અંજનશલાકા કરાવી હતી. અને ત્યાંથી વિજ્ઞપુર સમાધિ મંદિરમાં તેને ધિરાજીત કરી હતી. પૂજ્ય આચાર્ય ભગવંત શ્રીમદ્ કીર્તિસાગરસુરિજી આદિ ઠાણા અન્ને આવતાં વૈશાખ સુદ તેરસના રોજ તેમના વરદ હસ્તે તેની પ્રતિષ્ઠા કરાવી હતી. આ નિમિત્તે વરઘોડો પણ યોજવામાં આવ્યો હતો. આ સારોય પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ શ્રી બાબુલાલ પોપટલાલે કરાવ્યો હતો.

અલિલાધી હું તે શિવભાળની

ત્યાગના પંથે

(ગવાડા)

અત્રે વિજાપુર નિવાસી શેઠ-
શ્રી બાબુભાઈ યોગેશ્વરલાલની
અધ્યક્ષતામાં મુમુક્ષુ બેન ચંદનબેના
અભિનંદાર્થે એક મેળાવડો યોજ-
વામાં આવ્યો હતો. પ્રમુખશ્રી તરફથી
મંડળને રૂ. ૫૧) દીક્ષાર્થી બેનને
રૂ. ૧૧) તેમજ મંડળની દરેક
બાળાઓને એક એક રૂપિયાની ભેટ
આપવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે
શેઠશ્રી કેશવલાલ હીરાચંદભાઈ
તથા શેઠશ્રી ત્રિકમલાલ, શેઠશ્રી
કોદરલાલ આદિ ઉપસ્થિત થયાં હતાં.

પ્રભો ! તુજને આ મુજ
હવન સમર્પણ

મુમુક્ષુ ચંદનબેન (ગવાડા)

વેશાખ સુદ ૬ ના મંગલ
સુદ્ધિ તે પૂજ્ય આચાર્ય લગવંત
શ્રી કીર્તિસાગરસુરિજી મ. ના
વરદ હરતે ચંદનબેનને દીક્ષા
આપવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે
પૂજ્ય પ્રવર્તિની આ. મા. શ્રી
મનોહરશ્રીજી, સા. મ. મહો-
દયશ્રીજી, સા. મ. પ્રવીણશ્રીજી,
સા. મ. રંજનશ્રીજી આદિ ઠાણા
ગિરાજમાન હતા. દીક્ષા બાદ ચંદન-
બેનનું નામ શ્રી હેમપ્રભાશ્રીજી
રાખવામાં આવ્યું હતું. અને તેમાં
ગુરુણી તરીકે પ્રવર્તિની સા. મ.
શ્રી મનોહરશ્રીજીના પ્રશિષ્ય
પ્રવીણશ્રીજીને જાહેર કરવામાં
આવ્યાં હતાં.

નવદીક્ષિત સા. મ. શ્રી હેમપ્રભાશ્રીજી

તેમની બાજુમાં સા. મ. શ્રેયગુણશ્રીજી તથા સા. મ. શ્રી રાજેન્દ્રશ્રીજી (ગવાડા)

ચંદનમૈન ગણાડા નિવાસી શા. મણીલાલ કચરાદાસના સુપુત્ર શ્રી બીખા-
લાસના ધર્મપત્ની હતાં. આ પ્રસંગે પાંચ દિવસ સુધી ભવ્ય મહોત્સવ કરવામાં
આવ્યો હતો. વડગામ નિવાસી શ્રી હરજીવનદાસે પોતાના સંગીત કાર્યક્રમોથી
આ પ્રસંગને વધુ ઉજ્જ્વળ બનાવ્યો હતો. પૂજન-પ્રભાવના તેમજ ભાવના
ઉપરાંત સાંખ્યિક વાતસલ્ય પણ કરવામાં આવ્યું હતું.

લાગી છુટે નહિ રામ...(સમૌ)

વૈશાખ સુદ તેરસના અત્રેથી શાહ કાંતિલાલ ચકુભાઈ તરફથી પાલી-
તાણાની સ્પેશ્યલ ટ્રેન યાત્રા કરાવવામાં આવી હતી. આ યાત્રામાં લગભગ હજાર
યાત્રાળુઓએ ભાગ લીધો હતો. પાલીતાણા દાદાની યાત્રા કર્યા બાદ પ. પૂ.
ઉપાધ્યાયજી શ્રી કૈલાસસાગરજી મ. સાહેબના વરદ હસ્તે સંઘવીએ માળા
પહેરી હતી. આ ઉપરાંત જેઠ સુદ ચોથના દિવસે ઉપાધ્યાયજી મહારાજને
નવદીક્ષિતા સાધ્વીજી ઉદયપૂર્ણાશ્રીજીને વડી દીક્ષા આપી હતી. આ ત્ત્વન
સાધ્વીજી, પૂ. સા. મ. લક્ષ્મીતાશ્રીજીના શિષ્યા સા. કુમુદશ્રીજીના શિષ્યા
બન્યાં છે.

સુવર્ણની ગંગા (લોદ્રાથી પાલનપુર)

સાધુ જે તો, સંસ્કૃતિ અને ધર્મને એક ગામથી બીજા ગામ લઈ જતો
વણુઝારો છે. આપણા પૂજ્ય શ્રમણુ ભગવંતો તો આજીવન પરિવાજક છે. તેઓ
વિહાર જ નથી કરતા. પ્રેમ અહિંસા ને અનેકાંતને પણ તે સાથે લઈ જાય છે.

મહુડીથી વિહાર કરી પૂજ્ય પન્થાસ પ્રવર શ્રી સુબોધવિજયજી ગણિ-
વર્ધ તથા મુનિરાજ શ્રી મનહરસાગરજી આદિ શ્રમણુ ભગવંતો પાલનપુર
પધાર્યા ત્યારે અહીં એક એવો જ ધર્મ પ્રસંગ બન્યો.

અત્રેના પારેખવાસમાં વસતા શેઠ શ્રી પારેખ કરમચંદ મયાચંદના કુટુંબી-
ઓએ અત્રેના વાસમાં આવેલ ઘર દહેરાસરમાં બૃહત્ સિદ્ધચક્ર પૂજન, અષ્ટોતરી
સ્નાત્ર તેમજ અષ્ટાક્ષિકા મહોત્સવ ઉજવવાનું નક્કી કર્યું હતું. આ માટે
તેઓશ્રીએ પૂજ્ય પન્થાસજી મ. ને ભાવભીની અને આગ્રહભરી વિનંતી કરી
હતી. આ સપ્રેમ વિનંતીથી પૂજ્ય પન્થાસજી મહારાજ અત્રે પધારતાં જૈન
સંઘે તેઓ સૌનું ભવ્ય એવું સ્વાગત કર્યું હતું.

પ્રસંગને અનુરૂપ પૂજન-પ્રભાવના આદિ થયું હતું. સિદ્ધચક્ર પૂજનમાં પરીખ ભાઈઓએ હીરા-માણિકથી સિદ્ધચક્રનું પૂજન કરી બહુ મૂલ્ય લ્હાવે લીધે હતો. પરંતુ આ બધાયમાં સદાય યાદ રહી જાય તેવો પ્રસંગ તો આ હતો. પૂજ્ય પંચાસજીના પુણ્ય સહવાસને પાવન સમાગમથી પરીખ કુટુંબના તમામ ભાઈઓ એક રસોડે ને એક જ સાથે જમ્યાં હતાં. કુટુંબ માટે આ સપ્તાહનું સંમેલન પ્રથમવારનું જ હતું. જે સદાય અવિરમરણીય બની રહેશે.

આ ઉપરાંત ચિત્રોડા ગામે પૂજ્ય પંચાસજી મહારાજ સાહેબે, નવદીક્ષિત મુનિરાજ શ્રી મૃગેન્દ્રસાગરજી મ. સા. ને વડી દીક્ષા આપી હતી. આ નવ સાધુ પૂ. પં. પ્ર. મ. શ્રી મૃગેન્દ્રસાગરજી મ. સા. ના શિષ્ય છે. વડી દીક્ષા વૈશાખ વદ છઠના રોજ થઈ હતી. આ પ્રસંગે સાધર્મિક વાતસલ્ય પણ થયું હતું.

પાલનપુરના જેવો જ ખીજો પ્રસંગ પૂજ્ય પંચાસજી મ. સાહેબે લોદ્રામાં યાદગાર બનાવ્યો હતો. લોદ્રાના સ્વ. શેઠ શ્રી ત્રીકમલાલ જગનલાલના શ્રેયાર્થે સર્વશ્રી ચંદુલાલભાઈ, કાંતિલાલભાઈ, રતિલાલભાઈ તેમજ રસિકલાલભાઈ તરફથી ચૈત્ર સુદ સાતમથી પૂનમ સુધી, શ્રી બૃહત્ સિદ્ધચક્ર પૂજન તેમજ અષ્ટાક્ષિકા મહોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

આ પ્રસંગે પૂજ્ય પંચાસજી મહારાજ સાહેબે તેમના પ્રવચનોમાં લક્ષ્મીની લીલા વિષે એવી તો સચોટ રજુઆત કરી હતી કે તેમની એ જવલંત પ્રેરણાથી શેઠશ્રી રતિલાલભાઈના ધર્મપત્નીએ સોનાની કંડીથી તેમજ શેઠશ્રી ચંદુલાલભાઈ, શેઠશ્રી કાંતિલાલભાઈ તેમજ શેઠશ્રી રસિકલાલભાઈએ સોનાની ગીનીથી અને લોદ્રા નિવાસી શેઠશ્રી અમૃતલાલ સકરચંદલાઈએ તેમજ આગલોડ નિવાસીના એક ભાઈએ સોનાની વીંટીથી અરિહંત પદ તેમજ ખીજ પદોનું પૂજન કર્યું હતું. એક બેને પોતાની મોતીની કંડી પ્રભુને પહેરાવી સમસ્ત પૂજનને કળશ ચડાવ્યો હતો. આ મંગળ દસ્ય બેનારા કહે છે કે એ દિવસે જાણે દહેરાસરમાં સુવર્ણની ગંગા સદેહે ફરવા નીકળી હતી !

આ પ્રસંગે પૂજ્ય તેમજ ભાવનામાં પાલનપુરના પ્રસિદ્ધ સંગીતકાર શ્રી હરજીવનદાસ હુકમીચંદલાઈએ સંગીતની ધૂનથી સારાય પ્રસંગને યાદગાર બનાવવામાં ધણો જ મહત્વનો ભાગ લખ્યો હતો.

માગું પ્રભો ! હું તો મળજો
લવલવ સંયમની આરાધના

નવદીક્ષિત સા. મ. સુનયનાશ્રીજી
સાલડી

પંથ મુજના એકાકી વીરની
વણુઝાર ચાલી જાય છે.

નવદીક્ષિત

સા. મ. સુનયનાશ્રીજી તેમના

પૂ. ગુરુશ્રીજી સા. મ. શ્રી ઈન્દ્રશ્રીજી

આદિ પરિવાર સાથે

(સાલડી)

સંસારને સલામ (સાલડી)

અત્રે ચૈત્ર વદી ૧૩ થી વૈશાખ
સુદ છઠ્ઠ સુધી, શેઠશ્રી આશારામ
દલીચંદલાઈની પુત્રી કુ.
સુશીલાબેનના દીક્ષા પ્રસંગે
અષ્ટાહિકા મહોત્સવ ઉજવવામાં
આવ્યો હતો.

સંઘ તરફથી દીક્ષાર્થી બેનતું
બહુમાન કરવા એક મેળાવડો
યોજાયો હતો. અને વૈશાખ સુદ
છઠ્ઠના રોજ દબદબા ભયાં વરધોડામાં
મુમુક્ષુ બેનને ફેરવી, પૂજ્ય પંચાસ
પ્રવર અનુયોગાચાર્ય શ્રી મહોદય
સાગરજી ગણિવર્યાના શુભ હસ્તે
ભાગવતી પ્રવળ્યા આપવામાં આવી
હતી. પૂજ્ય સ્વ. સ્થવિર પ્રવર્-
તિનિ સા. મ. શ્રી દોલત-
શ્રીજીની શિષ્યા સ્વ. સા. મ.
શ્રી મૃગેન્દ્રશ્રીજીની શિષ્યા સા.
મ. શ્રી ઈન્દ્રશ્રીજીના શિષ્યા
સા. મ, શ્રી સુદર્શનાશ્રીજીની
શિષ્યા તરીકે કુ. સુશીલાબેનને
જાહેર કરવામાં આવ્યાં હતાં. અને
તેમનું દીક્ષાર્થી નામ શ્રી સુનયાશ્રીજી
રાખવામાં આવ્યું હતું. આ પ્રસંગે
દીક્ષાર્થી બેનના પિતા શ્રી આશારામ
દલીચંદ. તથા માતૃશ્રી મંગુબેન તેમજ
શેઠશ્રી દલસુખરામ ડાલાલાલ તથા
શ્રી મણીબેને પૂજ્ય પંચાસજી મ.
પાસે ચોથા વ્રત (બ્રહ્મચર્ય)ની આધા
લીધી હતી. આ પુણ્ય પ્રસંગે પૂજ્ય-
ભાવના ને પ્રભાવના તેમજ સાધર્મિક
વાતસલ્ય થયાં હતાં.

પ્રભુ બેઠા પદ્માસને (ભૂતેડી)

અત્રેના જૈન સંઘની આગ્રહલરી વિનંતીને સ્વીકાર કરી, પરમ પૂજ્ય ઉપાધ્યાય મહારાજશ્રી કૈલાસસાગરજી મ. સા. ના વિદ્વાન શિષ્ય. પૂજ્ય મુનિરાજ શ્રી ઈન્દ્રસાગરજી મ., મુનિરાજ શ્રી મૃગેન્દ્રસાગરજી મ., બાલમુનિ અમરેન્દ્રસાગરજી આદિ શિષ્ય પરિવાર અત્રે પધારતાં ભૂતેડીના જૈન સંઘે સૌ શ્રમણુ લગવતોનું બહુમાન પૂર્વક સ્વાગત કર્યું હતું. અત્રે પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ હોવાથી તે સૌ પધાર્યા હતા. પ્રતિષ્ઠાના વિધિ વિધાન કરાવવા માટે મારવાડ જંકશનથી યતિશ્રી લલિતસાગરજી પધાર્યા હતા. જલયાત્રાના વરથોડામાં સરીયદથી શ્રી વાસુપૂજ્ય જૈન બેન્ડ આવ્યું હતું. અને સારાય પ્રસંગની સંગીત ધૂન સંગીતકાર શ્રી મોહનલાલ કેશવલાલે સંભાળી હતી.

સંતના સંભારણાં (મૈસુરથી મદ્રાસ)

મૈસુરના આંગણે તાજેતરમાં જ બહુવિધ એવા પુણ્ય પ્રસંગો બની ગયાં. જેના પુનિત સંભારણાં ત્યાંની જનતાને વરસો સુધી યાદ રહેશે.

પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવેશ શ્રીમદ્ વિજય પૂર્ણાનંદસૂરિજી મ. સા. એક અજ્ઞેડ વક્તા તેમજ ઉત્કટ સમાજ પ્રેમી સંત છે. તે ઉપરાંત તેઓ ઉચ્ચ તપસ્વી પણ છે તે ઘણાં ઓછાને ખબર છે. મૈસુરના જૈન સંઘે તાજેતરમાં જ તેઓશ્રીની વરસી તપનું બહુમાન પૂર્વક પારણું કરાવ્યું હતું. આ તેમનો દસમો વરસી તપ હતો. આ સાથે તેમના પરમ શિષ્ય પન્ન્યાસ પ્રવર શ્રી હીંકાર-વિજયજી ગાણુવર્ધ મહારાજને પણ તેમના પ્રથમ વરસી તપનું પારણું ઘણીજ ધામધુમથી કરાવ્યું હતું. આ નિમિત્તે અઢાઈ મહોત્સવ તેમજ શાંતિસ્નાત્રનેા પુણ્ય જલસો યોજવામાં આવ્યો હતો. જલયાત્રાનેા બાદશાહી વરથોડો નીકળ્યો હતો. આ યાત્રામાં સ્વ. પૂજ્ય આ. મ. શ્રી લલીતસૂરિજી મ. સા. નેા ફોટો મૂકવામાં આવ્યો હતો. આ પાવન પ્રસંગોની ક્રિયાઓ પંડિત શ્રી કુંવરજીભાઈ મૂળચંદલાઈએ કરાવી હતી. પારણા તેમજ ચાતુર્માસ નિમિત્તે શ્રી કેસરીમલજી સરદારમલજીએ (હૈદરાબાદવાળા) રા. ૧૫૫૧)ની બોલીથી આચાર્યશ્રીને કામળી વેરાવી સુપાત્રદાનનું મહાન પુણ્ય ઉપાર્જિત કર્યું હતું. રા. ૬૫૧) ની બોલીથી શેઠશ્રી રતનચંદજી ચુનીલાલજી બારસીવાળાએ પૂજ્ય પન્ન્યાસજી મહારાજને કામળી વેરાવીને લક્ષ્મીને પુણ્યશાળી બનાવી હતી. અન્ય ઉદાર શ્રાવકોએ પણ ખરા અંતરથી સુચુરુ લક્ષિત કરી આરાધના કરી હતી. આ પ્રસંગે ૧૫ તપસ્વીઓએ વરસી તપનું પારણું કર્યું હતું. પૂજ્ય આચાર્ય મ. સા. ની પુનિત રમૂતિમાં ૭ લાઠઓએ બ્રહ્મચર્ય વ્રતની બાધા લીધી હતી. આવા અનેક પાવન ને મીઠા સંસ્મરણો મૂકી પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ તેમના શિષ્ય પરિવાર સાથે મદ્રાસ ચાતુર્માસ માટે વિહાર કરી ગયાં છે.

રાગમાંથી વિરાગ સંભળી (બમંજ)

શ્રી સાકરચંદ અતુરદાસના નવયુવાન પુત્ર શ્રી હસમુખલાલની દીક્ષા પ્રસંગે અત્રે તા. ૬-૬-૬૪ થી તા. ૧૩-૬-૬૪ ના ચાર દિવસનો ધાર્મિક મહોત્સવ ઉજવવામાં આવ્યો હતો. તા. ૬ મીએ પંચકલ્યાણક પૂજા તેમજ સાંજે સાધર્મિક વાત્સલ્ય કરવામાં આવ્યું હતું. તા. ૧૦ મીએ નવપદની પૂજા તેમજ તા. ૧૧ મીએ અષ્ટમંગળ, દશદિગ્પાલ અને નવગ્રહનું પૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. તા. ૧૨ મીએ વરસીદાન અને જળયાત્રાનો વરથોડો કાઢવામાં આવ્યો હતો. તે જ દિવસે સાંજના સાધર્મિક વાત્સલ્ય કરવામાં આવ્યું હતું અને રાતના મુમુક્ષુ ભાઈ શ્રી હસમુખલાલને અભિનંદન આપવાનો જાહેર કાર્યક્રમ થયો હતો. તા. ૧૩ મીએ સવારના, દક્ષિણ દેશોદ્ધારક પૂ. આ. મ. શ્રીમદ્ વિજય લક્ષ્મણસૂરીશ્વરજી મ. તથા તેમના પરમ શિષ્ય શતાવધાની પૂં પન્નાસજી મ. શ્રી કીર્તિવિજયજી ગણિવર્યાની શુભ નિત્રામાં મુમુક્ષુને દીક્ષા આપવામાં આવી હતી. આ જ દિવસે શાંતિસ્નાન લણાવવામાં આવ્યું હતું. તેમજ સાધર્મિક વાત્સલ્ય કરવામાં આવ્યું હતું.

With best compliments of :

EASTERN SMELTING & ROLLING MILLS

Manufacturers of :

N. F. Metal Sheets, Circles. Utensils & alloys

Eastern Aluminium Works

Mfg. of

Alluminium, Brass & Stainless steel utensils.

RASIKLAL CHIMANLAL & Co.

Dealers in

N. Ferrous metals & Scraps.

All at

60, Bapu Khote Cross Lane, **BOMBAY - 3.**

GRAM :

BHATTORE

PHONE :

OFFICE : **333104**

WORKS : **67404**

સ્વ. શ્રીમદ્
બુદ્ધિસાગર સૂરિશ્વરજી મ.ની

યોગ પ્રતિભાને રાજયોગીઓ પણ વંદન કરતાં હતાં. વડોદરા નરેશ
સ્વ. શ્રી સયાજીરાવ ગાયકવાડ એક એવા રાજયોગી હતાં.
શ્રીમદ્ની યોગ અને સાહિત્ય પ્રતિષ્ઠાથી પ્રભાવિત થઈ
તેઓશ્રી તેમના ચરણે બેઠાં હતાં.

એ

પુણ્ય સ્મૃતિમાં

એ રાજયોગી અને સંતયોગીનો ૭૦"×૫૦" નો આકર્ષક
ને ભવ્ય એવો સંયુક્ત ફોટો

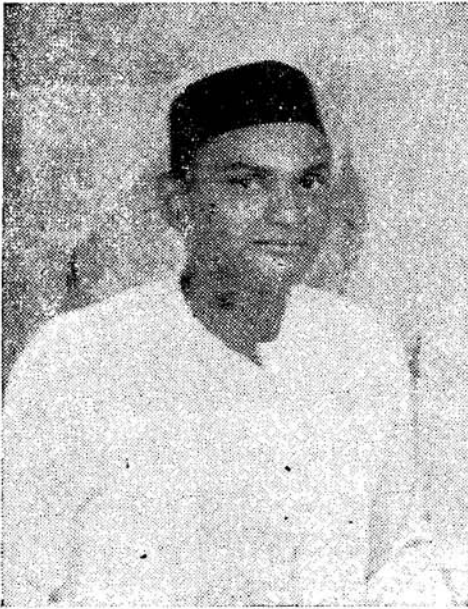
મારી ધર્મપત્ની સાકુબાઈના સ્મરણાર્થે

માણસાના

મોટા દેરાસરજીના ચોકના ઉપાશ્રયમાં દર્શનાર્થે મૂકીને
હું શ્રીમદ્જીની પુણ્ય તિથિએ ભાવભરી અંજલિ
અર્પું છું.

વંદનાભિલાષી,
સોમચંદ કુલચંદ

શ્રદ્ધાંજલિ.

સ્વ. શ્રી મફતલાલ તલકચંદ શાહ

ડેપ્યુટી સરપંચ લીંબોદ્રા,
તા. વીંજાપુર (ઉત્તર ગુજરાત.)

સંસ્કારી કુટુંબમાં જનમેલા, સાલસ
સ્વભાવનાં તેમજ વ્યવહાર કુશળ અને બાહોશ
વેપારી, શ્રી મફતલાલ તલકચંદ શાહના
અકાળ અવસાનથી અત્રેની ગ્રામ જનતા
તેમજ જૈન સંઘને એક ભારે ખોટ પડી છે.

તેઓશ્રીનો જન્મ તા. ૧૨-૧૧-૧૯૨૫નાં
થયો હતો. અને સ્વર્ગવાસ તા. ૫-૫-૧૯૬૪ના
રોજ આકસ્મિક જ થયો છે.

ભર યોવનમાં, માત્ર ઓગણચાલીસની વયે
એકાએક આઠ્યા જવાથી તેમનાં સ્નેહી-
ઓને જે ન પુરાય તેવી ખોટ પડી છે તે
જીવવાને પ્રભો ! તેઓને શાંતિ બક્ષે તેમજ
સ્વર્ગસ્થનાં આત્માને શાંતિ મળો એજ પ્રાર્થના.

લી. લીંબોદ્રા જૈન સંઘ
લીંબોદ્રા ગ્રામ-જનતા.

સ્વ.

અધ્યાત્મજ્ઞાન દીવાકર

યોગનિષ્ઠ

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરિજીની

પુણ્યતિથિએ

તા. ૨૮-૬-૧૯૬૪ ના

રવિવારના રોજ

રાજકોટ રેડીયો

ઉપર

સવારના

૬-૩૦ થી ૧૦-૦ ક.

તેમજ

૯-૪૫ થી ૧૦-૦ ક.

શ્રીમદ્જીએ રચેલા

ભજનો તેમજ સ્તવનો

સાંભળો

અને

તેમની પુનિત જીવન કથા

સાંભળી

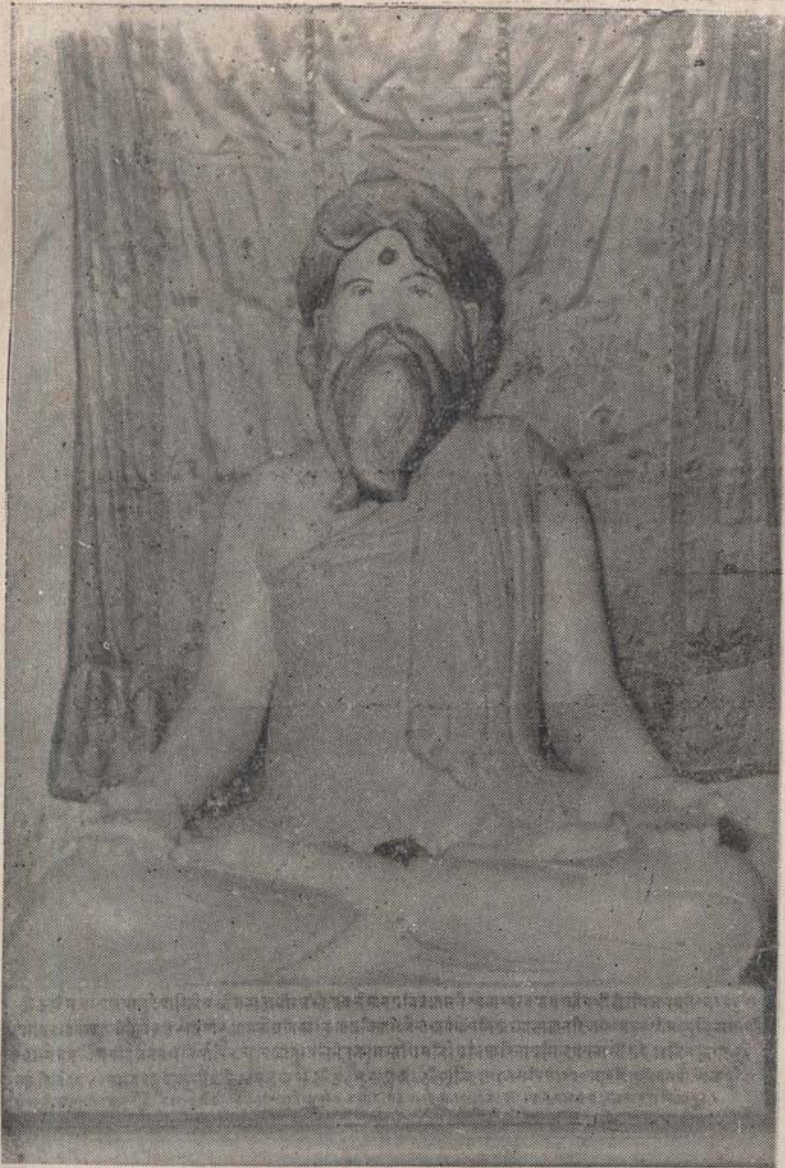
તમારા જીવનને

કૃતાર્થ કરો.

મુદ્રક અને પ્રકાશક : ઈંદિરા ગુણવંતલાલ શાહ

મુદ્રણાલય : “ જૈન વિજય ” પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ, ગાંધીચોક-સુરત

समाधि मंदिरमां निराजित
स्व. श्रीमद् बुद्धिसागरसूरिण महाराजनी
प्राणुवान प्रतिभा.

